

T.C.
ÜSKÜDAR ÜNİVERSİTESİ

SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

ÇOCUK GELİŞİMİ ANABİLİM DALI

ÇOCUK GELİŞİMİ YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**10-18 YAŞ GRUBU ÇOCUKLARIN ANNE VE BABALARININ
EBEVEYN TUTUMLARINA İLİŞKİN GÖRÜŞLERİNİN
İNCELENMESİ**

(İSTANBUL ÜÇ İLÇE ÖRNEĞİ)

Emine KARAMAN

Tez Danışmanı

Prof. Dr. Nilgün SARP

İSTANBUL-2020

T.C.
ÜSKÜDAR ÜNİVERSİTESİ
SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
ÇOCUK GELİŞİMİ ANABİLİM DALI
YÜKSEK LİSANS TEZİ

**10-18 YAŞ GRUBU ÇOCUKLARIN ANNE VE BABALARININ
EBEVEYN TUTUMLARINA İLİŞKİN GÖRÜŞLERİNİN
İNCELENMESİ
(İSTANBUL ÜÇ İLÇE ÖRNEĞİ)**

Emine KARAMAN

Tez Danışmanı

Prof. Dr. Nilgün SARP

İSTANBUL-2020

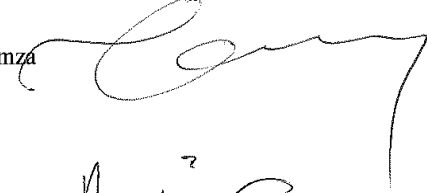
T.C.
ÜSKÜDAR ÜNİVERSİTESİ
SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

Anabilim Dalı : Çocuk Gelişimi
Program : Çocuk Gelişimi
Öğrenci No : 174209001
Öğrenci Adı Soyadı : Emine KARAMAN

10-18 Yaş Grubu Çocukların Anne ve Babalarının Ebeveyn Tutumlarına İlişkin Görüşlerinin İncelenmesi (İstanbul Üç İlçe Örneği) isimli çalışma aşağıdaki jüri tarafından 23.01.2020 tarihinde yapılan sınavda Yüksek Lisans Tezi olarak oybirliğiyle kabul edilmiştir.

Jüri Başkanı : Doç. Dr. Tuğba ALTINTAŞ
(Üsküdar Üniversitesi)

İmza

Danışman : Prof. Dr. Nilgün SARP
(İstanbul Bilgi Üniversitesi)

İmza

Üye : Prof. Dr. Mesude ATAY
(İstanbul Bilgi Üniversitesi)

İmza

ONAY

Bu tez, yukarıdaki jüri üyeleri tarafından uygun görülmüş ve Enstitü Yönetim Kurulu'nun tarih ve sayılı kararıyla kabul edilmiştir.

Doç.Dr. Türker Tekin ERGÜZEL
Enstitü Müdür V.

ÖZET

10-18 YAŞ GRUBU ÇOCUKLARIN ANNE VE BABALARININ EBEVEYN TUTUMLARINA İLİŞKİN GÖRÜŞLERİNİN İNCELENMESİ (İSTANBUL ÜÇ İLÇE ÖRNEĞİ)

Bu çalışmada, 10-18 yaş grubu çocukların anne babalarının ebeveyn tutumlarına ilişkin görüşlerinin incelenmesi amaçlanmıştır. Araştırma, tanımlayıcı ve kesitsel tiptedir. Araştırma, İstanbul ili Avrupa yakası Kağıthane ilçesi; Anadolu yakası Pendik ve Tuzla ilçelerinde 2018-2019 yılında öğrenimini sürdüren 10-18 yaş grubu 47'si kız, 60'ı erkek olmak üzere toplam 107 öğrenci üzerinde yapılmıştır. Veri toplama aracı olarak araştırmacı tarafından hazırlanan Kişisel Bilgi Formu ve Yılmaz (2000) tarafından Türkçeye uyarlaması yapılan Anne Baba Tutum Ölçeği kullanılmıştır. Veriler SPSS 25.0 paket programı kullanılarak analiz edilmiştir. Kolmogorov Smirnov testi ile verilerin dağılımının normal olmadığı görülmüştür. Çalışma verileri değerlendirilirken tanımlayıcı istatistiksel metotların (ortalama, standart sapma, frekans) yanı sıra non-parametrik veriler için Mann Whitney U testi ve Kruskal Wallis H testi kullanılmıştır. Anlamlılık tüm değerler için $p < 0,05$ düzeyinde değerlendirilmiştir. Araştırma sonucunda, baba tutum ölçeği alt boyutlarının puanları ve toplam puanların, yaş aralığı, kardeş sayısı, baba eğitim durumu ve anne eğitim durumları değişkenlerine göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermediği saptanmıştır. Kabul/ilgi alt ölçeği puanları ve toplam puanların cinsiyet ve ailenin gelir durumu değişkenlerine göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermediği, sadece psikolojik özerklik alt boyutu puanlarının, cinsiyet ve ailenin gelir durumu değişkenlerine göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık gösterdiği saptanmıştır.

Anahtar kelimeler: Ergenlik Dönemi, Anne Baba Tutumları, Anne Baba Tutum Ölçeği

ABSTRACT

A RESEARCH ABOUT OPINION OF 10-18 YEARS OLD CHILDREN TOWARD THEIR PARENTS ON THEIR PARENTS ON THEIR PARENTAL ATTITUDES (ISTANBUL THREE DISTRICTS EXAMPLE)

With this study we aimed to examine the perceptions of children with in the 10-18 years of age towards parenting style. Our research is descriptive and cross-sectional. In total 107 students with 47 female, 60 male students between 10-18 years of age, living in Kagithane, European side of Istanbul; Tuzla and Pendik, Asian side of Istanbul were recruited for the study in 2018-2019. To obtain data we used social demographic form created by us and parenting style scale adapted by Yilmaz (2000). To analyse data SPSS 25.0 software has been used. Kolmogorov Smirnov test revealed the data is not distributed normally. Mann Whitney U and Krystal Wallis tests have been used for nonparametric data in addition to several descriptive statistical methods (e.g. mean, standard deviation, frequency). The significance level was set to $p < 0,05$ for all analysis. Our findings suggest that there is no statistically significant difference between scores in parenting style scale in relation to various demographics including age range, number of siblings, education level of mother and father. There is no statistically significant difference found between acceptance/ involvement dimension scores and demographics particularly gender and income statement of family, however, psychological Autonomy dimension scores were significantly different for gender and income statement of families.

Keywords: Adolescence, Parenting Style, Parenting Style Scale

TEŞEKKÜR

Araştırmanın her aşamasında bana yol gösteren, sabrı, ilgisi ve hoşgörüsüyle her konuda destekleyen sevgili danışman hocam Prof. Dr. Nilgün SARP'a sonsuz teşekkür ediyorum.

Lisans ve Yüksek Lisans eğitimim boyunca bilgi ve deneyimlerinden yararlandığım bütün ocuk Gelişimi Bölümü hocalarıma saygılarımı ve teŐekkürlerimi sunarım.

Dilediğim herŐeyi başarabilmemin haklı gururunu yaşamamda büyük destekleri olan, annem Rüveyda KARAMAN ve babam Recep KARAMAN'a tüm kalbimle minnettarım.

Tez sürecinde beni motive eden, daima destekleyen kardeŐlerime ve ailemin bir parçası olan dostlarıma teşekkür ederim.

BEYAN FORMU

Bu çalışmanın kendi tez çalışmam olduğunu, planlanmasından yazımına kadar hiçbir aşamasında etik dışı davranışımın olmadığını, tezdeki bütün bilgileri akademik ve etik kurallar içinde elde ettiğimi, tez çalışmasıyla elde edilmeyen bütün bilgi ve yorumlara kaynak gösterdiğimi beyan ederim.

Ocak, 2020

Emine KARAMAN

İÇİNDEKİLER

ÖZET	i
ABSTRACT	ii
TEŞEKKÜR	iii
BEYAN FORMU	iv
İÇİNDEKİLER	v
TABLolar DİZİNİ	vii
KISALTMALAR	viii
BÖLÜM 1	1
GİRİŞ	1
1.1. Araştırmanın Amacı	5
1.2. Hipotezler	5
1.3. Araştırmanın Önemi	6
1.4. Varsayımlar	8
1.5. Sınırlılıklar	8
BÖLÜM 2	10
GENEL BİLGİLER	10
2.1.ERGENLİK	10
2.1.1. Erken Ergenlik Dönemi	10
2.1.2. Orta Ergenlik Dönemi.....	11
2.1.3. Geç Ergenlik Dönemi	11
2.2. ERGENLİK DÖNEMİ VE GELİŞİMSEL ÖZELLİKLERİ	12
2.2.1. Ergenlik Döneminde Fiziksel Gelişim.....	13
2.2.2. Ergenlik Döneminde Bilişsel Gelişim	15
2.2.3. Ergenlik Döneminde Sosyal Gelişim.....	17
2.2.4.Ergenlik Döneminde Kişilik Gelişimi	20
2.2.5. Ergenlik Döneminde Ahlak Gelişimi	21
2.3.ANNE BABA TUTUMLARI	23
2.3.1. Anne Baba Tutumlarının Önemi.....	24
2.3.2. Anne Baba Tutumlarını Etkileyen Etkenler.....	25
2.3.3. Demokratik Tutum.....	27
2.3.4.Aşırı Koruyucu-İstekçi Tutum.....	29
2.3.5. Otoriter Tutum	30
2.3.6. Reddedici Tutum.....	32

2.3.7. Aşırı Hoşgörülü Tutum.....	33
2.3.8. İlgisiz Tutum.....	35
2.3.9. Dengesiz/Tutarsız Tutum.....	36
2.3.10. Mükemmeliyetçi Tutum	37
BÖLÜM 3	38
YÖNTEM	38
3.1. Araştırmanın Modeli	38
3.2. Evren ve Örneklem.....	38
3.3. Veri Toplama Araçları.....	38
3.3.1. Kişisel Bilgi Formu.....	39
3.3.2. Anne Baba Tutum Ölçeği	39
3.4. Veri Toplama Süreci.....	40
3.5. Verilerin Analizi.....	40
BÖLÜM 4	41
BULGULAR.....	41
BÖLÜM 5	49
TARTIŞMA.....	49
BÖLÜM 6	69
SONUÇ ve ÖNERİLER	69
KAYNAKÇA	71
EKLER	79
Ek-1 Bilgilendirilmiş Gönüllü Olur Formu Örneği (Bgof)	79
Ek-2 Kişisel Bilgi Formu	82
EK-3 Anne Baba Tutum Ölçeği.....	82

TABLolar DİZİNİ

Tablo 1: Demografik Bilgilere Dair Tanımlayıcı Bulguların Dağılımları.....	41
Tablo 2: Araştırmaya Katılan Çocukların Yaş Aralıklarına Göre ABTÖ Puanlarının Mann Whitney U- Testi ile Karşılaştırılması.....	43
Tablo 3: Araştırmaya Katılan Çocukların Cinsiyetlerine Göre ABTÖ Puanlarının Mann Whitney U- Testi ile Karşılaştırılması	43
Tablo 4: Araştırmaya Katılan Çocukların Kardeş Sayısına Göre ABTÖ Puanlarının Kruskal Wallis H-Testi ile Karşılaştırılması.....	44
Tablo 5: Araştırmaya Katılan Çocukların Babalarının Eğitim Durumuna Göre ABTÖ Puanlarının Kruskal Wallis H-Testi ile Karşılaştırılması	45
Tablo 6: Araştırmaya Katılan Çocukların Annelerinin Eğitim Durumuna Göre ABTÖ Puanlarının Kruskal Wallis H-Testi ile Karşılaştırılması	46
Tablo 7: Araştırmaya Katılan Çocukların Ebeveynlerinin Gelir Durumuna Göre ABTÖ Puanlarının Kruskal Wallis H-Testi ile Karşılaştırılması	47

KISALTMALAR

ABTÖ: Anne Baba Tutum Ölçeği

UNESCO: United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization (Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Örgütü)

BM: Birleşmiş Milletler

WHO: World Health Organization (Dünya Sağlık Örgütü)

SPSS: Statistical Package For The Social Sciences (Sosyal Bilimler İçin İstatistik Programı)

BÖLÜM 1

GİRİŞ

Batı kaynaklarında kullanılan ‘‘adolescent’’ kelimesinin Türkçe karşılığı ergen kelimesi olmaktadır. Ergenlik dönemi ile ilgili çeşitli tanımlar bulunmaktadır. G. StanleyHall, ergenliği stres ve fırtına dönemi olarak; Freud,çocukluk ve yetişkinlik dönemleri arasında sürekli gelgitlerin yaşandığıdönem;Yörükoğlu (1988) ise, ‘‘çocukluk ve yetişkinlik dönemleri arasında olan gelişim, ruhsal açıdan olgunlaşma ve hayata hazırlık dönemi’’ olarak tanımlamıştır (Akt. Çelik, 2019).

Ergenlik batı literatüründe büyümek, olgunlaşmak anlamlarını taşımakta ve bir süreci ifade etmektedir (Eftekin, 2015).Tüm gelişim alanlarında, hızlı ve büyük değişimler meydana geldiği için ergenlik kritik bir dönem olarak kabul edilmektedir (Gökçe ve ark., 2017).

Ergenlik dönemine giriş kızlarda 8-13 (ortalama 11), erkeklerde ise 10-14 (ortalama 13) yaşlarında görülmektedir (Çelik ve ark., 2008). Ergenlik döneminin sona ermesi genel olarak kızlarda 21, erkeklerde ise 22 yaş olmaktadır (Koç, 2003). Erkekler ergenlik dönemine kızlardan 2 yıl kadar sonra girmektedir (Saygılı, 2010, s:13).Bu döneme giriş ile birlikte birey, yetişkin tutum ve davranışlarına sahip olmaya başlamaktadır (Çelik, 2019).

Ergenlik çağı gelişimsel özellikleri; fiziksel gelişimin hızlı olması, hızla gelişen bedene alışma, ebeveynlerinden bağımsızlaşmaya çalışma, bir arkadaş grubuna dahil olma, meslek seçimi, ekonomik bağımsızlık için hazırlık yapma, toplum içerisinde yer edinme, karşı cinse ilgi duyma, kendi düşüncelerini geliştirme ve ideolojik fikirler edinme olarak sıralanabilir (Koç, 2003).

Fiziksel gelişimlerin ve değişimlerin, sosyal gelişimi de etkilediği görülmektedir. Ergen, hızla gelişen bedenine uyum sağlamaya çalışırken duygusal çalkantılar yaşamaktadır (Binici Tekin, 2016).

Birey, ergenlik dönemine giriş ile birlikte somut düşünceden soyut düşünceye geçiş yapmaktadır. Böylelikle çevresini algılamasında değişiklikler görülür, ergen, olaylar hakkında daha fazla soru sormaya, farklı bakış açıları edinmeye başlamaktadır. Eleştirel bakış açısına sahip olmaya başlayan birey kendisi, çevresi ve olaylar

hakkında daha çok düşünmeye ve kendi görüşlerini savunmaya başlamaktadır (Avcı, 2010).

Ergen, bu dönemde gelecekte yapmak istediği mesleği seçmekle yükümlüdür. Freud'a göre olgunluğun iki kriteri vardır. Bunlardan biri sevebilmek, diğeri ise çalışabilmektir. Kendisi için uygun okulu ve mesleği seçebilen ergen bu iki kriteri karşılamış olmaktadır (Gençtan, 2019).

Erickson'a (1968)göre ergenlik dönemi gelişimsel görevlerinden biri de kimlik gelişimi olmaktadır. Kimlik gelişimi bu dönemde oldukça önemlidir. Birey, ergenlik döneminde kimlik sorunları ile çok fazla mücadele etmektedir. Ergen, özgürlüğünü elde etme ve kendisine uygun değerleri keşfetme problemleri ile karşılaşmaktadır. Birey, bu dönemde bağımsızlığını kazanmaya çalışırken hem ebeveynlerinden uzaklaşmak hem de ebeveynlerinin desteğini her zaman hissetmek istemektedir (Haran, 2004).

Ahlaki gelişim, bireyin benimsemiş olduğu değerlerin düzen içerisinde olması anlamını taşımaktadır. Ahlaki gelişimi açıklayan kuramcılar, Sigmund Freud, Jean Piaget ve Lawrence Kohlberg'tir. Freud insan kişiliğini "id, ego ve süpereo" olmak üzere birimlere ayırmıştır. Piaget, ahlaki gelişimini bilişsel gelişimle birlikte ele almıştır. Kohlberg ise ahlak gelişiminigelenek öncesi, geleneksel ve gelenek sonrası" olmak üzere üç evreye ayırarak açıklamıştır. Ahlak gelişimi, hem bireysel hem de toplumsal niteliklerden etkilenmektedir (Avcı, 2010).

Becker (1964) ebeveyn tutumlarını açıklayan bir "annebaba küpü" oluşturmuştur. Bu küpte tanımlanan tutumlar; "Etkili, Düzenli AnneBabalar, Demokratik Anne Babalar, Katı Kontrollü AnneBabalar, İhmalkâr AnneBabalar, Aşırı Koruyucu AnneBabalar, Hoşgörülü AnneBabalar, Otoriter, Saldırgan, Nörotik Anne Babalar ve Kaygılı, Nörotik AnneBabalar" olmak üzere sekiz sınıfa ayrılmıştır. Baumrind (1978), Becker (1964) annebaba küpünü tekrar yapılandırmıştır (Akt. Binici Tekin, 2016).

Yavuzer (1968) ebeveyn tutumlarını, "baskıcı/otoriter tutum, destekleyici/yetkili ve güvenilir tutum, gevşek tutum, aşırı korumacı tutum, tutarsız/kararsız tutum" olmak üzere beş başlık altında gruplandırmıştır (Akt. Eftekin, 2015).

Araştırmacılar tarafından, ebeveyn tutumlarını ölçmek amacıyla birçok çalışma yapılmıştır. Türkiye'de Kuzgun ve Eldeklioğlu (1993), ergen ve yetişkin bireylere karşı

ebeveyn tutumlarının demokratik, otoriter ve aşırı koruyucu olmak üzere üç gruba ayrıldığını belirtmişlerdir (Sim, 2019).

Anne babalar, çocuk yetiştirirken çeşitli tutumlara sahip olmaktadır (Binici Tekin, 2016). Genel hatlarıyla ebeveyn tutumları demokratik, hoşgörülü, otoriter ve ihmalkâr olarak dört gruba ayrılmaktadır. Bu gruplar içerisinde ergen, anne babasının kabul edici/ilgili, psikolojik özerkliğe önem veren ya da denetleyici ebeveynler olduklarını düşünebilir. Kabul edici/ilgili kapsamda, çocuğun anne babasını ne düzeyde şefkatli, alakalı ve katılımcı olarak algıladığı ölçülmesi hedeflenir. Psikolojik özerklik kapsamında, çocuğa karşı demokratik ebeveyn tutumunun ne düzeyde sergilendiğinin ölçülmesi hedeflenir (Yılmaz, 2000).

Ebeveyn tutumlarının, çocuğun tutumlarını şekillendirdiği ve büyük ölçüde etkilediği bilinmektedir (Gülkaya, 2018). Anne baba tutumları, aile bireyleri arasındaki ilişkiyi ve çocuğun dış dünyaya dair görüşlerini belirlemektedir. Anne babaların çocuğa karşı sergilediği tutumlar, çocuğun kişilik gelişimini büyük ölçüde etkilemektedir (Eftekin, 2015).

Tüm gelişim dönemlerinde olduğu gibi ergenlik döneminde de ergen ile ebeveynleri arasındaki ilişki ve ebeveynlerinin tutumu oldukça önemlidir. Ergene karşı olumsuz bir davranışın sergilenmesi onu kötü etkilemekte ve zarar görmesine neden olmaktadır (Tunç, 2019). Ebeveynlerin çocuklarına rehberlik etmesi, çocuğun kişilik gelişimine etki etmektedir (Sim, 2019). Ergenlik çağında ailenin önceliğini arkadaşlar almaktadır. Bu dönemde ergen için akran grupları ve bir gruba ait olma oldukça önem kazanmaktadır (Binici Tekin, 2016).

Bireyin bilişsel, sosyal ve kişilik gelişiminde ebeveyn tutumları etkili olmaktadır. Ebeveynin sahip olduğu tutum, çocuğun sosyalleşmesinde önemli bir etkidir. Ebeveyn tutumları bulunulan topluma, kültüre, anne baba arasındaki iletişime ve sosyoekonomik seviyeye bağlı olarak çeşitlilik göstermektedir. Anne baba arasındaki problemler çocuğun gelişiminin olumsuz etkilenmesine sebep olabilmektedir (Çelik, 2019).

Ergenlerin algıladıkları ebeveyn tutumlarını ele alan çalışmalar incelendiğinde, ailenin işlevselliğinin, anne babanın ergene karşı tutumlarının ve bebeklik döneminden itibaren oluşmaya başlayan bağlanma şekillerinin, ergenin sosyal becerilerini ve bu dönemde yaşayabileceği ruhsal problemlerin boyutlarını belirlediği görülmektedir

(Binici Tekin, 2016).Steinberg ve Dornbusch'un yaptığı araştırmada, ergenin okul başarısı, sosyal becerileri ve suça eğilimi düzeylerindeanne baba tutumlarının belirleyici olduğu sonucuna ulaşılmıştır (Akt. Bee ve Boyd, 2009).

Literatür incelendiğinde, ebeveyn tutumlarının çocukların davranışları üzerindeki etkisini ele alan birçok araştırmanın olduğu görölmektedir. Bu araştırmalara göre demokratik tutumu benimseyen ebeveynlerin çocukları ile arasında sağlıklı bir iletişimin olduğu ve çocukların davranışlarını olumlu etkilediği görölmüştür(Sezer ve ark., 2013). Demokratik tutumu benimseyen ebeveynlerin çocukları, fikirlerine önem verilen, kendini doğru bir şekilde anlatan, başkalarının yönlendirmesine gereksinim duymayan ve bağımsız davranışlara sahip bireyler olmaktadır (Sim, 2019).

Hoşgörölü tutuma sahip ebeveynler ise çocuklarının sosyal, duygusal ve bilişsel alanlarda sağlıklı gelişebilmesi için çaba göstermektedirler. Ergene tanınan özgürlük, ebeveynlerin belirlediği çizgi içerisinde. Bu tutumla büyütölen çocuk, benlik saygısı yüksek, kendine güvenen, merak eden ve araştıran bir birey olmaktadır (Yavuzer, 2003).

Otoriter veya aşırı koruyucu tutumu benimseyen ebeveynlerin çocukları, yetişkinlik döneminde benlik saygısı olmayan, ailesi tarafından karşılanmamış gereksinimlerinin başka insanlar tarafından karşılanmasını bekleyen ve ilişkilerinde bağımlılık gösteren yapıya sahip olmaktadırlar (Sim, 2019). Otoriter tutumu benimseyen ebeveynler ile çocuk arasında mesafenin olduğu ve bu tutumla yetiştirilen çocukların özgüven sahibi olmayan, çekingen, sosyal becerileri düşük bireyler olduğu ve saldırgan davranışlara yatkın oldukları sonuçlarına varılmıştır (Sezer ve ark., 2013).

Verilen bilgiler doğrultusunda, 10-18 yaş grubu çocukların anne babalarının ebeveyn tutumlarına ilişkin görüşlerinin incelenmesinin literatüre katkı sağlayacağı düşünölmektedir.

1.1. Araştırmanın Amacı

Çocuğun gelişimini etkileyen faktörler arasında ebeveyn tutumlarının yer aldığı bilinmektedir. 10-18 yaş grubu çocukların anne babalarının ebeveyn tutumlarına ilişkin görüşlerinin saptanması düşünülmektedir.

Bu araştırmanın amacı, İstanbul ilinde Avrupa yakası Kağıthane ilçesinde; Anadolu yakası Pendik ve Tuzla ilçelerinde bulunan 10-18 yaş grubu çocukların görüşlerine göre annebabalarının ebeveyn tutumlarının belirlenmesidir.

1.2. Hipotezler

H1: 10-18 yaş grubu çocukların görüşlerine göre Anne Babalarının Ebeveyn Tutumları ile yaş aralıkları arasında farklılık vardır.

H2: 10-18 yaş grubu çocukların görüşlerine göre Anne Babalarının Ebeveyn Tutumları ile çocukların cinsiyetleri arasında farklılık vardır.

H3: 10-18 yaş grubu çocukların görüşlerine göre Anne Babalarının Ebeveyn Tutumları ile kardeş sayısı arasında farklılık vardır.

H4: 10-18 yaş grubu çocukların görüşlerine göre Anne Babalarının Ebeveyn Tutumları ile babanın eğitim durumu arasında farklılık vardır.

H5: 10-18 yaş grubu çocukların görüşlerine göre Anne Babalarının Ebeveyn Tutumları ile annenin eğitim durumu arasında farklılık vardır.

H6: 10-18 yaş grubu çocukların görüşlerine göre Anne Babalarının Ebeveyn Tutumları ile ebeveynlerin gelir durumu arasında farklılık vardır.

1.3. Araştırmanın Önemi

İnsan, hayatını çeşitli dönemlerden geçerek sürdürmektedir. Bireyin yaşamı, genel olarak altı dönemden oluşmaktadır. Bu dönemler bebeklik, çocukluk, ergenlik, yetişkinlik, orta yaşlılık ve ihtiyarlık olarak sıralanmaktadır. Dönemler arasındaki yaş sınırları kesin çizgilerle ayrılmamakla birlikte bu dönemler mutlak bir sıralamaya sahiptir (Gülkaya, 2018).

Ergenlik, cinsel gelişimin oluşmaya başlamasından tamamlanmasına kadar geçen süre zarfı olarak açıklanabilir (Saygılı, 2010, s:13). Unesco ergenlik döneminin 15-25 yaşları arasında, BM ise 12-25 yaşarasında gerçekleştiğini kabul etmektedir (Koç, 2003).

Ergenlik dönemi gelişimi etkileyen etkenler, genetik, hormonlar, beslenme düzeni, iklim, ebeveyn tutumları ve çevre olarak ele alınmaktadır (Karaköse, 2013, s:24).

Ebeveynler, çocuklarına özel bir rehber olmaktadır. Ergenin bu dönemdeki kişiliğini büyük ölçüde anne babasının tutumları şekillendirmektedir. Ergenlik dönemine giriş ile birlikte fiziksel ve bilişsel gelişimlerin başlaması psikososyal gelişimini de etkilemektedir (Saygılı, 2010, s:22-29).Ergenlerin benlik saygılarını geliştiren en olumlu tutumun, demokratik anne-baba tutumu olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu tutumun ergenin benlik saygısı, sosyal beceriler, empati, kendini gerçekleştirme, uyum becerisi ve okul başarısı gibi alanlara olumlu etki ettiği sonuçlarına ulaşılmıştır (Dokuyan, 2016).

Ergenlik döneminde ergen, bağımsızlık kazanma mücadelesi içerisinde olsa da anne babasının her zaman yanında olduğunu bilmek istemektedir. Bu dönemde ebeveynlerinden birinden yoksun olmak ergenin ruhsal sorunlar yaşamasına neden olmaktadır (Çakmak ve ark., 2018).

Aile, anne baba ve çocuk üçlüsünün oluşturduğu toplumun en küçük birimi olarak açıklanmaktadır. Ailenin en önemli özelliği üyeleri arasında kalıtsal bağın olmasıdır. Aile bireyleri arasındaki iletişimin sağlıklı olması aile yapısını da güçlendirmektedir (Gümüş ve ark., 2011).

Ebeveyn tutumlarının çocukların fiziksel, bilişsel, sosyal ve kişilik gelişimleri üzerindeki etkisinin önemli olduğu bilinmektedir (Yılmaz, 2018).Ebeveynler çocukları

için her zaman doğru olanı yapmaya çalışmaktadır. Ancak yaptıkları her şey çocuk için sağlıklı olmayabilir. Her bireyin doğrusu kendine özgüdür. Bu durum ebeveynlerin çocuk yetiştirirken benimsedikleri tutum ve davranışlara yansımaktadır (Gümüş ve ark., 2011).

Ebeveynler, çocuklarına rol model olmaktadır. Anne babaların benimsemiş olduğu olumlu tutum ve davranışlar çocuğun sağlıklı bir kişilik geliştirmesinde önemlidir (Kayaalp ve Gündüz, 2018). Çocuk ve ebeveyn arasındaki etkileşim daima çift yönlü olmaktadır (Bee ve Boyd, 2009)

Baumrind (1991) ebeveyn tutumlarını “demokratik, otoriter ve izin verici” olmak üzere üç grupta açıklamıştır. Demokratik tutumunu benimseyen ebeveynlerin çocukları ile iletişimi güçlüdür. Anne babalar, çocuklarının bir birey olduğunun farkındadırlar. Çocuk için konulan kurallar çocuğa nedenleri ile açıklanır. Otoriter tutumu benimseyen ebeveynler çok fazla kural koyarlar ve çocuğun bu kurallara koşulsuz uymasını isterler. Bu tutumda kuralları ihlal eden çocuk cezalandırılır. İzin verici tutum sergileyen ebeveynler ise çocuklarını hiçbir zaman denetlemezler. Aşırı hoşgörülü davranışları çocuğu ihmal etmelerine neden olmaktadır (Akt. Kayaalp ve Gündüz, 2018).

Maccoby ve Martin (1983) ebeveynlerin çocuğa karşı tutumunda iki önemli öğeden bahsetmektedir. Bunlardan biri ebeveyn duyarlılığı, diğeri ise ebeveyn talepkarlığı olmaktadır. Bu iki ögenin farklı kombinasyonlarından dört tutum oluşmaktadır. Bunlar; demokratik, otoriter, aşırı hoşgörülü ve ilgisiz tutumlardır (Akt. Gülkaya, 2018).

Sevgi ve merhametle büyütülen çocuklar, reddedici tutumla yetiştirilen çocuklara göre daha sağlıklı ebeveyn ve akran ilişkilerine sahip olmaktadır (Bee ve Boyd, 2009)

Ergenler ile yapılan araştırmada, düşük ve yüksek sosyoekonomik düzeyin ergenlerin arkadaşlık ilişkileri ve algılanan ebeveyn tutumları üzerine etkisi incelenmiştir. Düşük ve yüksek sosyoekonomik seviyedeki ergenlerin arkadaşlık ilişkileri alt boyutları ve algılanan ebeveyn tutumları arasındaki ilişkinin anlamlı olduğu tespit edilmiştir. Demokratik ebeveyn tutumu ile yetiştirilen ergenlerin arkadaşlık ilişkilerinde puanlarının yüksek olduğurulmuştur (Dinçer, 2008).

Ebeveyn tutumlarının ergenüzerindeki etkisini ve nasıl algılandığını araştıran diğer çalışmalar; ergenlerin ruhsal durumları ve ebeveyn tutumları ile bağlanma stilleri arasındaki ilişki (Keskin, 2007), ergenlerin algılanan ebeveyn tutumları ile sosyal duygusal öğrenme becerileri arasındaki ilişkinin incelenmesi (Yılmaz, 2014), çatışma çözme davranışları ile annelerinin ebeveyn tutumları arasındaki ilişkinin incelenmesi (Erdoğan, 2014), benlik algıları, algıladıkları ebeveyn tutumları, ebeveyne ve akrana bağlanma durumları ve ebeveynlerinden beklentileri (Kaya, 2017), ebeveyn tutumları, bağlanma stilleri ve internet kullanım bozukluğu arasındaki ilişkinin değerlendirilmesi (Kuş, 2018), ergenlerde saldırganlık davranışları ve algılanan anne baba tutumları (Kekeç, 2019), ergenlerde saldırganlık davranışı ve algılanan anne baba tutumları arasındaki ilişkiye benlik saygısı düzeylerinin etkisi (Şahin, 2015) şeklindedir.

Yapılan incelemeler sonucunda, 10-18 yaş grubu çocuğun anne babalarının ebeveyn tutumuna ilişkin görüşlerinin incelenmesi konusunda bir çalışmaya rastlanmamıştır. 10-18 yaş grubu çocukların yaş, cinsiyet, kardeş sayısı, baba eğitim durumu, anne eğitim durumu ve gelir düzeyi değişkenleri açısından anne babalarının ebeveyn tutumlarına ilişkin görüşlerinin saptanması amaçlanmıştır. Araştırma grubunun 10-18 yaş arası çocuklardan oluşmasının nedeni çalışmada kullanılan Anne Baba Tutum Ölçeğinin bu yaş grubunu kapsamamasından kaynaklıdır. Araştırma sonucunda, literatüre katkı sağlanması düşünülmektedir.

1.4. Varsayımlar

10-18 yaş grubu çocuklar tarafından “Anne Baba Tutum Ölçeği'nin” içtenlikle yanıtlandığı varsayılmaktadır.

1.5. Sınırlılıklar

Araştırma,

1. Çalışmanın örnekleme sadece 2019-2020 eğitim öğretim yılında İstanbul ili Kağıthane, Pendik ve Tuzla ilçelerinde bulunan ortaokul ve lise öğrencileri ile sınırlıdır.

2. Anne Baba Tutum Ölçeği'nin ölçtüğü nitelikler ile sınırlıdır.
3. Bulgular, 10-18 yaş grubu çocukların ölçme aracına ve kişisel bilgi formuna verdikleri bilgilerle sınırlıdır.
4. Araştırmada yer alan çalışma grubu İstanbul ili Kağıthane, Pendik ve Tuzla ilçesinde yaşayan 10-18 yaş grubu çocuk ile sınırlıdır.
5. Araştırma 10-18 yaş grubu 107 çocuk ile sınırlıdır.

BÖLÜM 2

GENEL BİLGİLER

2.1.ERGENLİK

Ergenlik sözcüğünün ilk olarak 15. yüzyılda kullanıldığı ortaya çıkmıştır (Alabay, 2019). Türkçe ergen kelimesi, Latince “adolescent” kelimesini karşılamaktadır (Solmaz ve Şahin, 2012). Bu kelime büyümek, gelişmek ve olgunlaşmak anlamında olup çocukluk döneminden yetişkinlik çağına kadar devam eden kritik bir süreci ifade etmektedir (Kuruçay ve Gürses, 2018).

Ergenlik, bireyin çocukluktan yetişkinliğe geçişinde bedensel, zihinsel ve psikososyal yönlerden gelişim gösterdiği önemli bir dönem olarak tanımlanmaktadır (Nar, 2006). Ergenlik, büyüme ile değişimi kapsamaktadır (Bayramlar ve ark., 2009). Ergenlik döneminde birey ne tam olarak bir çocuk ne de tam olarak bir yetişkin sayılmaktadır (Aktuğ, 2006).

Ergenlik, kendi içerisinde üç dönemden oluşmaktadır. Bunlar; erken ergenlik dönemi, orta ergenlik dönemi ve geç ergenlik dönemidir.

2.1.1. Erken Ergenlik Dönemi

Erken ergenlik döneminde bedensel değişimler 10-12 yaşları arasında başlamaktadır. Ortalama olarak 2 yıl süren bir dönemdir (Koç, 2004). Bu döneme giriş ile birlikte ergen, bağımsızlık kazanmak için çaba harcamaya başlamaktadır (Belli, 2018).

Erken ergenlikte, bedensel değişimin kontrol dışı ve hızlı olması ergenlerin kaygılı ve agresif bir yapıya sahip olmalarına neden olmaktadır (Yaprak, 2018). Fiziksel gelişimin hızlı olması bireyde stres yaratmaktadır. Ergen hızlı değişime ayak uydurmada zorlanmakta ve bedenine karşı kendisini yabancı hissetmektedir (Belli, 2018).

Erken ergenlik evresinde ergen sosyal-duygusal dalgalanmalar içerisinde ve fizyolojik gelişimi hızlıdır (Bayramlar ve ark., 2009). Bu dönemdeki çocuklar fiziksel

ve psikolojik değişimin yanı sıra okul motivasyonu ve akademik başarı açısından da değişim göstermektedir (Çivitci, 2014).

Bu dönemde ergen için arkadaş gruplarının önemi artmaktadır. Ergen açısından bir gruba dahil olma, akranları ile birlikte hareket etme ve onlar tarafından beğenilme oldukça önemlidir(Belli, 2018).

2.1.2. Orta Ergenlik Dönemi

Erken ergenlik döneminin ardından 14-16 yaşları arasında ortalama 2 yıl süren bir dönemdir (Koç, 2004). Birey bu dönemde bedensel gelişime uyum sağlamaktadır. Akranları ile birlikte olma hala önemini devam ettirirken karşı cinse olan ilgisi orta ergenlik döneminde artış göstermektedir. Bu sebeple karşı cinsin ilgisini üzerine çekebilmek için dış görünüşüne oldukça önem vermektedir (Belli, 2018).

Erikson'a göre orta ergenlik evresinde birey bedensel gelişimi tamamladıkça yeni bir benlik geliştirir (Akt. Belli, 2018). Bu dönemde kimlik bunalımını en üst seviye de hissederek ebeveynlerinden uzaklaştığı görülür (Bayramlar ve ark., 2009).

Jean Piaget'e göre ergenin bilişsel becerilerinin gelişmesiyle birlikte durumlara karşı yeni perspektifler kazanmaktadır. Başkalarının fikirlerine saygı duyulması gerektiğinin farkına varmaktadır (Akt. Belli, 2018). Soyut düşüncenin gelişim gösterdiği bu dönemde ergende siyasi fikir edinme, ideolojik tartışmalarda bulunma, kimlik arayışında kendine özdeşim kuracağı bir model bulma gibi önemli değişiklikler meydana gelmektedir (Yaprak, 2018).

2.1.3. Geç Ergenlik Dönemi

Bu dönem, 16 yaşında başlamaktadır ve 3-4 yıl sürerek 20 yaşında sonlanmaktadır (Koç, 2004). Bu dönemde ergen bedensel gelişimini tamamlamaktadır. Cinsel kimliği oluşmuş ve bedensel gelişimi ile ilgili endişeleri kalmamıştır (Belli, 2018).

Ergen, geç ergenlik evresinde kimlik arayışını tamamlar, aile içi ilişkileri normalleşir ve gelecek ile ilgili kararlar almaya başlamaktadır (Bayramlar ve ark.,

2009).Akran grupları önemini yitirirken bireysel ilişkiler önem kazanmaktadır. Karşı cinsle ilişkisi gerçekçi, samimi ve uzun vadeli olmaktadır (Belli, 2018).

Bu evrede bireyin bağımsızlığı pekişir ve geleceğe yönelik planlarını gerçekleştirmeye başlamaktadır (Yaprak, 2018).

2.2. ERGENLİK DÖNEMİ VE GELİŞİMSEL ÖZELLİKLERİ

Çocuk çağının sona ererek fiziksel gelişim ve değişimin yanı sıra bilişsel, ruhsal değişiminde başladığı bir dönem olmaktadır (Bakırtaş, 2019). Bireyin gelişiminde çocukluktan yetişkinliğe kadar devam eden süreçte önemli bedensel, zihinsel ve toplumsal değişimlerin yaşandığı dönem ergenlik olarak tanımlanmaktadır (Dilci, 2014). Ergenlik dönemi, büyümeyi ve değişimi kapsayan karmaşık bir süreçtir. Bu dönemin başlangıcı, süresi ve sonuçlanması her birey için özgün bir durumdur (Bayramlar ve ark., 2009).Bu dönemin belirtileri her bireyde genetik ve çevresel faktörlere bağlı olarak erken ya da geç yaşlarda görülmektedir (Tunç, 2019). Ergenlik dönemindeki bireyler gelişimsel görevleri olan kimlikve kadın veya erkek cinsiyet rolünü kazanmaya çalışmaktadır (Yeşilkılıç, 2018).

Bu dönemin kapsadığı yaş aralığı ülkelere ve ırklara göre değişkenlik göstermektedir.Sıcak iklimin yaşandığı ülkelerde ergenliğe giriş yaşı, soğuk iklimin yaşandığı ülkelere göre daha erkendir (Memiş, 2018).Ergenlik genel olarak 11-12 ile 18-20 yaşları arasındaki dönem olarak kabul edilirken, Unesco ise bu yaş aralığını 15-25 yaş olarak göstermektedir (Solmaz ve Şahin, 2012).BM bu dönemi 12-25 yaş arasında kabul etmektedir (Koç, 2004).WHO'nun bu dönem için belirlediği yaş aralığı 10-19 yaşolmaktadır (Büyükgebiz, 2006).Ülkemizde ise bu dönemin başlangıcı, kızlarda 10-12 yaşları, erkeklerde ise 12-14 yaşlarında görülmekte ve süreç 25 yaşına kadar devam etmektedir (Kuruçay ve Gürses, 2018). Ergenlik dönemi uzun ve önemli değişiklikleri içerisinde barındırdığı için erken ergenlik dönemi, orta ergenlik dönemive geç ergenlik dönemiolarak üç evreye ayrılmıştır (Bayramlar ve ark., 2009).

Ergenlik çağında ergen,birçok alanda gelişim görevlerini yerine getirmek için çabalamaktadır. Gelişim görevleri; cinsel kimliğini ayırt etme, cinsel rolünü benimseme, duygusal bağımsızlığını elde etme, akranları tarafından benimsenme, işbirliğibecerisini geliştirme, önderlik becerisini kazanma, kişisel hayat görüşünü

oluşturma, gelecekte yapmak istediği meslek için zemin hazırlama, kimliğinin farkına varma ve benimseme şeklinde olmaktadır (Tunç, 2019). Ergenlik döneminin başlangıcı biyolojik değişimlerle meydana gelmekte, fiziksel, bilişsel ve duygusal gelişimlerle son bulmaktadır (Memiş, 2018).Bu dönemde ergenin fizyolojik, hormonal ve psikososyal gelişimini sağlıklı bir şekilde tamamlaması yetişkinlik dönemi ve ilerisi için önem arz etmektedir (Kurt ve Gray, 2016).

2.2.1. Ergenlik Döneminde Fiziksel Gelişim

Ergenliğe giriş ile birlikte bedensel gelişim açısından büyüme hızı artış göstermeye başlamakta, ergenlik döneminin sonuna kadar da büyüme ve gelişme sürekli olarak göstermektedir (Tunç, 2019). Bu dönemdeki fiziksel değişimler cinsel salgı bezinin,kana fazlasıyla salgı oluşturmasıyla başlamaktadır (Ercan, 2018). Büyüme boyun uzaması, kilo artışı gibi sayısal verileri, gelişim ise bedensel olgunlaşma ile birlikte biyolojik yeterliliğe ulaşmayı ifade etmektedir (Tunç, 2019). Fiziksel gelişim, vücutta kilo artışı ve boy uzaması haricinde vücudumuzda yer alan tüm alt sistemlerinde büyüme göstermesini, olgunlaşmasını kapsamaktadır (Doğan, 2007).Ergenin bedensel değişimi, el-göz koordinasyonundaki bozukluk ve kısa sredeki gelişimi ile belli olmaktadır (Bakırtaş, 2019).

Ergenlik döneminde meydana gelen cinsiyet değişiminin etkisiyle kız ve erkekarasındaki en fazla farkın grldği gelişim alanı fiziksel gelişim olmaktadır (Koç, 2004). Cinsiyet hormonu kızların bedeninde östrojen, erkeklerde ise testosteron olarak salgılamaya başlamaktadır (Tunç, 2019). Vücutta bulunan diğer hormonlar ile cinsiyet hormonununun birleşmesi neticesinde metabolizmanın hızlı bir biçimde gelişme göstermesi sonucunda kas ve kemik yapısında büyüme ve gelişme hız kazanmaktadır (Tunç, 2019).

Herocuğun ergenlik döneminde giriş yaşı ve bedensel gelişimini tamamlama süreci birbirinden farklıdır (Karaköse, 2013). Ergenliğe erken giren ocuklarınakranlarınaoranla daha uzun boylu olduklarıancak sonraki dönemde akranlarına göre daha kısa kaldıkları grlmektedir (Büyükgebiz, 2006).

Gelişimin temel ilkelerinden biri olan gelişimin baştan ayağa doğru olması ergenlik döneminde farklılık gösterir.İlk olarakince kemikler olan eller ve ayaklar

büyür. Büyüme hızı vücuttaki tüm organlarda eşit derecede değildir. Bu durum orantısızlığa ve orantısızlıkta ergen sakarlığına ve beceriksizliğine neden olmaktadır (Nar, 2006). Ergenlik döneminde küçük kasların gelişme hızı artış göstermektedir (Doğan, 2007). Eller ve ayaklar, kol ve bacaklardan daha önce gelişmektedir (Memiş, 2018). Bedensel gelişimin tamamlanması 3-4 yıl sürerken, ayakların gelişimi 3 yılda tamamlamaktadır. Bu sebeple ayaklar vücuttaki diğer organlara göre daha büyük görünmektedir (Karaköse, 2013).

Çocukluk çağında kız ve erkek çocukların vücut yapıları aynı denilebilecek kadar benzerlik gösterirken ergenlik dönemine giriş ile birlikte birbirinden farklılaşmaya başlamaktadır (Karaköse, 2013). Fiziksel farklılaşma kızlarda 10, erkeklerde ise 12 yaşlarında başlamaktadır. Bu yaşlarda çocukların iştahları artmakta ve kilo alımına eğilimli olmaktadır (Karaköse, 2013).

Ergenlik dönemine giriş fiziksel olarak kızlar da adet görülmesi ve göğüslerin büyüme başlamasıyla, erkeklerde ise sesin kalınlaşması ve yüzde kılların çıkmasıyla olmaktadır (Koç, 2004). Cinsiyet hormonunun salgılanmaya başlamasıyla birlikte kızlar da yumurtalık, erkeklerde ise sperm hücreleri oluşmaya başlamaktadır (Tunç, 2019). Ergenlik döneminin başlangıcında fiziksel gelişim açısından ilk olarak cinsiyet hormonlarının üretiminde artış olduğu gözlenmektedir (Dilci, 2014). Ergenlik döneminde hormonal değişimin başlaması ile birlikte kızlar ve erkekler cinslerine ait fiziksel özellikler kazanmaktadır (Aktuğ, 2006). Kazanılan bu özellikler, kızlarda; koltuk altında tüylenme, karın altında tüylenme, yüz ve bedeninde sivilcelerin çıkması, göğüs ve kalçada büyüme, regl olma, ses tonunda küçük bir değişim olmakta iken erkeklerde ise; bedensel kıllanma, önce bıyığının daha sonra sakalının çıkması, kızlarda olduğu gibi yüz ve bedeninde sivilcelerin çıkması, sesin belirgin bir şekilde kalınlaşması ve kas gelişimi olmaktadır (Aktuğ, 2006).

Bedensel gelişimde boy artışı kız ergenlerde 11-12 yaşları, erkek ergenlerde ise 13-15 yaşları arasında hız kazanmaktadır (Koç, 2004). Erkek çocukların kas gelişimi kız çocuklarına göre daha belirgin bir şekilde olmaktadır (Dilci, 2014). Ergenlik döneminde ergen yaklaşık 20-25 cm kadar boy artışı göstermektedir (Bakırtaş, 2019). Kızlar erkeklere oranla daha önce uzamaya başlayıp yılda 6-8 santimetre, erkekler ise yılda 7-8 santimetre boy artışı göstermektedirler. Her iki cinsiyetin ergenlik döneminin sonuna doğru boy artış hızında yavaşlama olduğu gözlenmektedir (Nar, 2006). Ayrıca boy

artışını kızlarda 11-12 yaşlarında, erkeklerde ise 13-15 yaşlarında yüksek olmaktadır (Koç, 2004). Boy artışı kızlarda 18 yaşına, erkeklerde ise artış hızında düşüş yaşansa da 22 yaşına kadar sürmektedir (Tunç, 2019).

Bu dönemde atar ve toplardamar gelişimi erinlik dönemine yaklaşıktır. Bazı iç organlarının hacmi gelişmektedir. Görme becerisi artar, okuma süresinde artış görülür, dış gelişimi tamamlanır, dikkat süresi uzar, motor becerileri gelişir, öğrenme daha kolay gerçekleşir ve özgüvenlerinde artış görülmektedir (Doğan, 2007).

Ergenlik döneminde bedensel gelişim ile ilgili en güçlü yaşantıların olduğu yaş aralığı 12-16 yaşları olarak belirlenmiştir (Koç, 2004). Bu dönemde dış görünüş ergen için oldukça önem kazanmaktadır (Aktuğ, 2006).

Erkek ve kızlar arasında spor becerisi açısından fark görülmemektedir ancak kızların ilgisi erkeklere göre daha düşük olmaktadır. Erkekler kas gücü gerektiren faaliyetlerden hoşlanırken, kızlar ise hoşlarına giden grup etkinliklerine ilgi göstermektedir (Doğan, 2007).

Bedensel gelişimin orantılı olmaması ergenin kaygılanmasına neden olmaktadır (Tunç, 2019). Ergenin bu dönemde beden gelişimindeki farklılıklara uyum sağlamasını, değişen bedenine karşı kabul boyutu, ebeveynleri ve akranları ile olan iletişimi, onların ergene karşı bakış açıları, anne babasının ebeveyn tutumu ve içinde yaşadığı toplumun değerleri etkilemektedir (Bakırtaş, 2019).

2.2.2. Ergenlik Döneminde Bilişsel Gelişim

Bilişsel gelişim, çocuğun yaşadığı dünyayı anlamasını ve öğrenmesine katkıda bulunan zihinsel faaliyetleri aktif tutularak gelişmesidir (Doğan, 2007). İnsanın bilişsel gelişimi doğuştan var olan zihin gücü ve yaşadığı deneyimler sayesinde gelişmektedir (Doğan, 2007). Ergenlik döneminde bilişsel gelişim, ergenlerin kendilerini görme ve dünyayı algılamaları konusunda uzun süren etkileri taşımaktadır (Karaköse, 2013).

Bireyin düşünme şeklindeki değişim, çevresiyle iletişimini, problemlere karşı tutumunu, dünya görüşünü, problem çözme becerisini ve sürecini etkilemektedir (Bakırtaş, 2019). Bu dönemde ergenlerin düşünme süreçleri değişmekte, soyut düşünce ve geleceğe yönelik durumlara karşı giderek ilgileri artmaktadır (Karaköse, 2013). Her

birey aynı dönemde soyut düşünceye geçememekte, bazı yetişkinlik dönemindeki bireyler dahi soyut düşüncenin gerektirdiği becerilere sahip olamamaktadır (Bakırtaş, 2019).

Ergenliğe giriş ile birlikte 11 yaşından itibaren soyut düşünce biçimi başlamakta, ergen düşüncelerini savunabileceği mantık yollarını araştırmaya başlamaktadır (Karaköse, 2013). Ergen, erken ve orta ergenlik dönemlerinde soyut işlemlere tamamen hakim olur, varsayımlar oluşturabilir, mantık yürüterek sonuca ulaşabilir, somut veya soyut herhangi bir problemi düzenli olarak çözümlayebilmektedir (Doğan, 2007).

Ergenin bilişsel gelişimiyle birlikte kimlik gelişimi de başlamaktadır. Birey, diğer insanların yaşam biçimine, dinine, geleneğine, duygularına saygılı olmayı öğrenir, empati ile sempati becerileri gelişir ve süreç içerisinde biz bilincine ulaşmaktadır (Memiş, 2018).

Bu dönemde birey, benmerkezci düşünceye sahip olmakta, çevresindeki herkesin onu gözlemlediğini düşünmekte, kendisini sahne alan bir oyuncu gibi hissetmektedir. Bu durum ergenin kendisine başkasının gözünden bakmaya başlamasının neticesinde ortaya çıkmaktadır (Bakırtaş, 2019). Ayrıca ergen kendisinde ve başkalarında olmasını istediği hususlar hakkında fikirler edinir ve bu fikirlerin neticesinde kendisi ile diğer insanlar arasında kıyaslama yapmaktadır (Ercan, 2018). Ergenin, düşünceleri kısıtlanmadığı için doğrudan doğruya olmayan düşünüş şekline hakim olur, soyut kavramlar hakkında düşünme ve bununla ilgili tahminde bulunma seviyesinde artış görülmektedir (Bakırtaş, 2019).

Ergenin bilişsel gelişimindeki değişim, anlama ve algılamadaki dikkat düzeyinin gelişmesine, çevresindeki durum, olay, kavram ve olgulara daha özenli yaklaşmasına neden olmaktadır. Bu durum içinde olduğu dönemde bir nesneye uzun süre odaklanabilme, okuduğunu net bir şekilde kavrama, okuma süresinin uzaması halinde bunalmadan devam edebilme, matematik işlemlerini zihinden çözebilme, birden fazla işlem gerektiren problemleri çözme ve soyut kavramları anlamada daha iyi düzeyde olmasını sağlamaktadır (Bakırtaş, 2019). Bu dönemdeki bireyler atasözleri ve deyimlerin gerçek anlamlarını anlar, benzetmeleri öğrenir, herhangi bir metnin asıl düşüncesini kavrayabilmektedir (Tunç, 2019). Karşısındaki insanın duyguları hakkında

varsayımda bulunabilir, empati kurabilir ve sonuçları üzerine düşünebilmektedir (Bakırtaş, 2019).

Kulaksızoğlu'nun lise son sınıf öğrencileri üzerine yaptığı bir araştırmada, ergenlerin ebeveynleri ile yaşadıkları çatışma konuları; 'anne babası tarafından eleştirilmek, sağlık durumları ile çok ilgilenilmesi, temizlik konusunda fazla titiz olunması, konuların gereğinden fazla konuşulması, çok fazla öğüt edilmesi, üzerlerine titremeleri, ebeveynleri tarafından anlaşılılmamak, eve geç saatte dönmesine müsaade etmemeleri, azarlanması, ebeveynlerin her şeyi bilmek istemesi, ebeveynlerinin sürekli dağınıklığını hatırlatması, akademik düzeyinin eleştirilmesi, fazla koruyucu davranılması, ebeveynlerinin yanında tartışmaları olarak belirlenmiştir (Akt. Tunç, 2019).

2.2.3. Ergenlik Döneminde Sosyal Gelişim

Sosyalleşme, bireyin doğumundan itibaren başlayan, belirli evrelerden geçerek içinde yaşadığı toplum tarafından belirlenen görevleri benimsemesi ve topluma ait olma süreci olarak tanımlanmaktadır (Koçak ve Köse, 2014). İnsanın sosyalleşmeye başladığı ilk yer ailesi olmaktadır (Koç, 2004). Birey, toplumsal davranış şekillerini ilk olarak ebeveynlerinden öğrenmektedir (Güdük ve Aksoy, 2013). Ailede başlayan sosyalleşme, ergenlik döneminde okul arkadaşları etrafında ve ergenin bulunduğu çevrede sürdürülmektedir (Koç, 2004).

Anne babasının tutumu, yaşadığı toplumun kültürü, akran ilişkileri ve kendine özgü özellikleri gibi faktörler bireyin sosyalleşmesini etkilemektedir (Memiş, 2018). Bireyin sosyal gelişimini etkileyen etkenler, ebeveynlerinin birbirlerine karşı tutumu, anne ile kurulan bağlanmanın türü, çocuğun huyu, kardeşleri ile olan ilişkisi, ebeveynlerinin sahip olduğu tutum, ailenin sosyoekonomik düzeyi, kültürel etkenler ve ebeveynlerinin sosyal açıdan yardım almaları olarak sıralanabilir (Özyürek ve Özkan, 2015).

Ergenlik dönemi öncesinde uyumlu ve anlayışlı olan birey ergenliğe giriş ile birlikte geçimsiz, ani yükseliş gösteren, beğenmekte zorlanan ve huzursuz tavırlara sahip olmaktadır (Aktuğ, 2006). Ergen, yaşadığı kararsızlıkları çözümlmek için akranlarıyla birlikte dayanışma halindedir (Aktuğ, 2006). Ergen, akranlarıyla olan bağı sayesinde

hem kendi başına bir fert olmakta hem de bir topluluk üyesi olma becerisi kazanmaktadır (Uslu, 2018).

Ergenlik döneminde, bireyin kişilik gelişimi için çevresinde olan ebeveynlerinin, akrabalarının, arkadaş çevresinin model alması ve onu doğru olarak yönlendirmesi, nasihatlerde bulunması oldukça önemlidir (Bakırtaş, 2019). Anne ve babalar kendi büyüdükleri şekilde çocuklarını büyütürken onlara kendi geleneklerini aktarmaktadır (Güdük ve Aksoy, 2013).

Ergenler en yakınında bulunan ebeveynlerini gözlemleyerek onları kendilerine rol model olarak benimsemektedir (Tunç, 2019). Ergenin içinde bulunduğu aile yapısında ve ortamında olumsuz durumların olması ergenlerin sorunlu eylemlere ilgi duyma ihtimali yükselmektedir (Arslan ve Balkıs, 2014). Bu dönemde bireyin çevresindeki rol modelleri kendisine sosyal desteği yeterli şekilde göstermediğinde veya yanlış destek olmaları durumunda bireyde dürtüsel eylem, öğrenmede güçlük, gagesizlik, sonraya bırakma eğilimi, evden habersiz ayrılma, cinsel deneyim ve zararlı madde alışkanlığı gibi sorunlarla karşılaşabilmektedir (Gürsu, 2015).

Ergenlik çağında sosyal becerisi düşük bireylerde okula gitme konusunda isteksizlik, dersten kaçma, zayıflamak için dengesiz beslenme ve küçük yaşta hamilelik gibi problemler davranışlar gözlenmektedir (Öztürk ve Özkan, 2015).

Ergenlik çağı bireyin kendi özerkliğini kurması bakımından kritik bir zaman olmaktadır. Özgürlük, kişisel başarı, özgüven, kendini idare etmek, mahremiyete sahip olmak, başkalarıyla kolayca ilişki kurabilmek gibi hususlar özerklik ile bağlantılıdır (Demir ve Karabacak, 2017). Bu dönemde bağımsızlığını kazanmaya çalışan birey, akranlarıyla daha çok vakit geçirmektedir. Anne babası ile arasına mesafe koyar ve bazı davranışlarını onlardan saklamayı tercih eder. Bu sebeple ergenlik, ebeveynlerin çocukları hakkında bilgilerinin azaldığı dönem olmaktadır (Demir ve ark., 2017).

Bireyin doğum sonrasında annesi ile arasında güvenli bağlanmanın oluşması ergenlik döneminde yaşadığı problemleri çözümlenmek ve uyum sağlamak konusunda daha az güçlük yaşammasını sağlamaktadır (Aktuğ, 2006). Bebeklik dönemi itibarıyla kazanmış olduğu güvenli bağlanma duygusu ergenlik döneminde pekişir ve ergenin duygularına yansımaktadır (Tunç, 2019).

Ergenlik öncesi dönemde kurulan bağlanma şekilleri ilerideki ilişkilerini ölçmede, başkalarıyla bağlanma şeklini belirlemede ve karşılaştığı problemleri çözme becerisini etkilemektedir (Çevik ve Çelikkaleli, 2010). Ebeveynlerin ergene karşı tutarsız yaklaşımları, yetişkinliğe dair sorumlulukların verilmemesi ergenin konumunun belirsizliği bu dönemde mutsuz olmasına nedenleri arasındadır (Aktuğ, 2006).

Ergenlik dönemine geçiş ile birlikte bireyin aile üyeleri ve arkadaş çevresiyle olan iletişimde farklılıklar meydana gelmektedir (Deniz ve Bakioğlu, 2017). Ergen için akranlarıyla olan ilişkisi önem kazanmaktadır. Bir gruba ait olmak ergen için oldukça önemlidir, grup içerisinde bulunmak ona bir birey olmayı ve grup üyesi olma niteliklerini sağlamaktadır (Memiş, 2018).Ergen, tüm özellikleriyle akran ilişkilerinde kendini göstermeye çalışmaktadır.Sosyal becerileri gelişmekte ve başkalarıyla anlaşmayı öğrenmektedir (Çevik ve Çelikkaleli, 2010).

Bu dönemde ergende milli duygu ve kimlik oluşmaya başlar, bayrak sevgisi ve ülkeyi kuranlara karşı sahiplenme duygusu oluşur, dünya bakışına vatanseverlik duygusunu da eklemektedir (Doğan, 2007).

Birey, ergenlik dönemi öncesinde öğrendiği kurallar ve ergenlik ile birlikte yetişkinliğe geçişte oluşan değer yargılar arasında karar vermekte zorlanmaktadır (Aktuğ, 2006).

Ergenlik dönemi süresince ergen ve ebeveynleri arasında bedensel ve ruhsal anlamda mesafenin olduğu görülmektedir (Aktuğ, 2006). Ancak bir taraftan mesafe koyarak özgürleşmek isteyen ergen, diğer taraftan her zaman ebeveynlerinin yardımına ihtiyaç duyar ve onların arkasında olduğunu bilmek istemektedir (Yiğit Demir, 2018).

Bu dönemde arkadaşlık ilişkileri oldukça önemlidir. Ergenlik döneminde oluşan başarılı arkadaşlık ilişkileri ergenlik sonrası dönemde kuracağı arkadaşlık ilişkilerini olumlu yönde etkilemektedir. Olumlu arkadaşlık ilişkileri geliştiren bireyin, ileride mesleki, aile ve cinsel etkinlik gibi hususlarda problemlerle karşılaşma olasılığı düşük olmaktadır (Çevik ve Çelikkaleli, 2010).

Sosyal gelişimin gerektirdiği aidiyet duyma, benimsenme, bağlanma gibi duygular artış gösterir ve beraberinde ergenin arkadaş çevresinin buyruğu altına girmesi riskini getirebilmektedir (Aktuğ, 2006). Ergenler arasında iletişim düzeyi arttıkça akran baskısında da artışın olduğu gözlemlenmektedir (Aktuğ, 2006). Ergenlik döneminde

bireytenkit edilmekten, yanlış yapmaktan ve onurunun sarsılmasından çekinmektedir (Tagay ve ark, 2018).

2.2.4.Ergenlik DönemindeKişilik Gelişimi

Kişiliğin tanımının yapılması güç olmakla birlikte araştırmacılar kişiliği büyük beşli olarak adlandırdıkları ‘‘dışa dönüklük, uyumluluk, öz disiplin, nörotisizm ve açıklık’’ gibi ayırıcı özelliklerle betimleyerek açıklamışlardır (Bee ve Boyd, 2009).

Bireyin, kişilik gelişiminde çevre önemli bir faktör olmaktadır. Ancak aile kişilik gelişiminin yapı taşıdır. Çevresel faktörler ve ebeveyn tutumları, bireyin kişilik gelişimini, dünyayı nasıl algıladığını ve durumları analiz etme biçimini etkilemektedir (Yılmaz ve Kesici, 2016). Freud’a göre, yaşamın ilk yıllarında bebek ve anne arasındaki kurulan sağlıklı bağ, çocuğun algılama düzeyini ve ileriki yaşlarda sosyalleşmesini, çevresini ve benliğini algılamasında önemli rol oynamaktadır (Akt. Tunca ve Durmuş, 2018).Çocuk, kişiliği oluşurken ebeveynlerini rol model almaktadır (Halavurt ve ŞahinZeteroğlu, 2018). Dönmezer (1999), kişiliğin ergenlik öncesi dönemde oluşmaya başladığını, ergenlikte sorgulanarak yenilendiğini, ergenlik sonrası dönemde ise tamamen yaşantı haline geldiğini açıklamaktadır (Akt. Tunca ve Durmuş, 2018).

Kişilik, insanların birbirlerinden ayıran, içinde bulunduğu topluma entegre olma maksadıyla sergilediği çeşitli psikososyal tutumlar olmaktadır (Tunç, 2019). Ergenlikte, birey olma ve kimlik kazanımı önemli bir gelişim ödevi olmaktadır (Demir ve Karabacak,2017). Ergenlik döneminde, bireyin yetişkin olma yolunda kimlik duygusunun gelişmesi kadar özerklik duygusunun da gelişmesi önem taşımaktadır (Deniz ve Bakioğlu, 2017). Bedensel ve bilişsel açıdan özerkleşen birey toplumsal ve hisleri açısından da özerkleşmeyi arzulamaktadır. Kendi kendine yetebileceği, problemlerini çözebileceği ve öz denetimini sağlayabileceği fikrine sahip olmaktadır. Bu hususlarda kendisine itimat edilmesini istemektedir. Tüm bunlar için özerklik kazanma çabasına girmektedir.Ebeveynlerinin ve aile büyüklerinin tesiri altında olmadan kişiliğine yeni bir düzen vermeyi amaçlamaktadır (Dönmezler, 2003). Ergenlik döneminde bireylerde benlik bilinci oluşur, geriye dönük değerlendirme ve ileriye yönelik planlama yapmaktadırlar (Cihangir ve Meydan, 2018).Ergenin soyut düşünme

becerisinin gelişmesi, ebeveynlerinin davranışlarına karşı eleştirel bakış acısı kazanmasını sağlamaktadır (İslamoğlu, 2018).

Ergenlik döneminde kişiliğin etkileşimi çift yönlü olmaktadır (Bakırtaş, 2019). Bu dönemde birey rol karmaşası yaşarken bir taraftan özerklik kazanma diğer taraftan ise çoklu bağlama ilişkilerini oluşturmaktadır (İslamoğlu, 2018).Ericson'a göre bu dönem bireyin, kendinin ve toplumsal görevlerinin farkına vardığı zamandır. Çok fazla ruhsal gerilim yaşadığı hususlar; beden görünüşü, akademik başarı, aile, akran ilişkileri, parasal sıkıntılar, meslek seçimi ve ileriye dönük tereddütleri olmaktadır (Akt. Ertem ve Yazıcı, 2006).

Kişilik gelişimi, doğumdan itibaren başlamakta, ergenlik çağının sonlarına doğru uzun bir süreç içerisinde şekillenmesini tamamlanmakta ve kolaylıkla değişkenlik göstermemektedir (Tunç, 2019).Yetişkinliğe geçiş döneminde 22-23 yaş kişilik bariz olarak fark edilmektedir. Kişiliğin gelişiminde ebeveyn tutumu, çevresel etkenler, din, toplumun gelenekleri ve popüler kültür etkili olmaktadır. Bireyin kişiliğini oluşturan bazı arzuları; büyüme, olgunlaşma, güçlü olma, değişim gösterme, kendi bağımsızlığını kazanma, takdir edilme, güvenilir biri olma, beğenilme, pozitif yönde sosyal iletişim kurma ve mutlu biri olma şeklinde sıralanabilir (Bakırtaş, 2019).

2.2.5. Ergenlik Döneminde Ahlak Gelişimi

Ahlak, kişinin uyum sağlamakla yükümlü olduğu içinde yaşadığı toplum tarafından doğru olarak nitelenen davranışlar ve kurallar olarak tanımlanmaktadır (Bakırtaş, 2019). Her toplumun ahlak anlayışı farklılık göstermektedir (Tunç, 2019). Ahlaki gelişimini tamamlamış bireyin, genel ahlaki kurallara uygun davranış sergilemesibeklenmektedir (Deniz ve Bakıoğlu, 2017).

Ahlak, insanın kişilik gelişiminin önemli birparçasıdır.İnsanlar arasındaki münasebeti düzenler, toplumsal nizam ve iç rahatlığı sağlar.Ahlak, toplumsal çevre sayesinde öğrenilen bir gelişim özelliği olmaktadır (Akçınar ve ark., 2018).Bireyin, ergenlik dönemi öncesinde iyi-kötü, doğru-yanlış, olumlu-olumsuz, yararlı-yararsız gibi öz denetim gerektiren kavramları ayırt edememesi, ergenlik çağında kimlik karmaşası ve şaşkınlık gibi sorunlarla karşılaşma olasılığını arttırmaktadır (Memiş, 2018).Ergen,

ergenlik öncesinde kazanmış olduğu ahlaki değerler sayesinde topluma uygun davranışlar hakkında bilinçli olmaktadır (Memiş, 2018).

İnsanın ahlaki gelişimini açıklamak amacıyla psikanalitik kuram, sosyal öğrenme kuramı, Piaget ve Kohlberg'in ahlaki gelişim kuramları dahil olmak üzere birçok ahlaki gelişimkuramı oluşturulmuştur (Koç, 2004). Freud'un psikanalitik kuramında ego, süper ego ve id arasındaki dengeyi sağlayarak ahlaki gelişimi oluşmaktadır (Deniz ve Bakioğlu, 2017).

Sosyal bilişsel kuram ahlaki gelişimi bireyin davranışı gerçekleştirmeden önce davranışın sonucunu önceden kestirerek kötü olan davranıştan kaçınması durumu olarak açıklamaktadır (Deniz ve Bakioğlu, 2017). Sosyal öğrenme kuramına göre, bireyin çevresi ile etkileşimi sonucunda ahlaki gelişimi model alma, taklit ve pekiştirme yollarıyla oluşmaktadır (Gürses ve Kılavuz, 2016). Birey ilk ahlaki kuralları en yakın çevresi olan ebeveynlerinden öğrenmektedir (Gürses ve Kılavuz, 2016).

Bilişsel gelişimin kuramcısı Piaget, ahlak gelişimi ile bilişsel gelişimin paralellik gösterdiğini savunmaktadır (Deniz ve Bakioğlu, 2017). Bu kurama göre ahlaki gelişim, kuralları kavrama ve doğru uygulama ile gelişir (Gürses ve Kılavuz, 2016).

Kohlberg'in ahlaki gelişim kuramı Piaget'in kuramının tekrar ele alınarak yapılandırılmasıdır (Gürses ve Kılavuz, 2016). Kohlberg ahlak gelişimini "gelenek öncesi düzey, geleneksel düzey ve gelenek sonrası düzey" olmak üzere üç farklı grupta sınıflandırmıştır (Deniz ve Bakioğlu, 2017). Bu gruplar yedi aşamadan oluşmaktadır, aşamalar sırayla ilerlenmektedir. Ancak kişilerin ahlaki gelişimi yaşadığı topluma bağlı olarak ilerleme kaydeder ve her toplumda aşamalarfarklılık gösterebilmektedir (Memiş, 2018).

Ergenlik döneminde tam anlamıyla olgunluğa erişebilmiş ahlaki gelişimden bahsedilmemektedir. Ahlaki olgunluğa erişebilmek için bireyin soyut düşünce gelişiminin yüksek düzeyde olması gerekmektedir (Koç, 2004). Bireyin ahlaki ve bilişsel gelişimi doğru orantılı olmaktadır (Memiş, 2018).

2.3.ANNE BABA TUTUMLARI

Aile, en az ebeveynler ve çocuktan oluşan toplumun en küçük birimi olmaktadır. Aile, bireyin tutumlarını biçimlendiren ve rehberlik eden toplumsal yapıdır (Özyürek, 2018). Ailenin bağlı olduğu toplum, gelenekler ve alt kültürler ebeveynlerin çocuğa karşı olan tutumuna etki etmektedir (Yıldırım ve Sezer, 2018).

Ebeveyn tutumu, anne babanın çocuğu büyütürken bilinçli ya da bilinçsiz sergilediği davranış şekilleri olarak açıklanabilir (Gürler, 2017). 1950’li yıllarda gelişim psikolojisinin alt başlığı olan toplumsallaşmanın önde gelen konularından biri de ebeveyn tutumlarının çocuk bakımından sonuçları olmaktadır. Süreç içerisinde toplumsallaşma önemini kaybetmekte olsa da ebeveyn tutumları günümüzde de önemli konular arasında yer almayı sürdürmektedir (Yılmaz ve Kesici, 2016).

Baumrind (1971) ebeveyn tutumlarını otoriter, demokratik ve izin verici olmak üzere üç grupta sınıflandırmıştır (Yıldırım ve Sezer, 2018). Baumrind’e (1975) göre her ebeveyn kendine özgü bir tarzasaahip olmaktadır (Yılmaz ve Kesici, 2016). Anne baba tutum ve davranışları, kültürden kültüre, ulustan ulusa farklılık göstermektedir (Yılmaz, 2018).

Yavuzer (1996), en sık rastlanan ebeveyn tutumlarını, aşırı korucuyu, hoşgörölü, aşırı hoşgörölü, baskıcı, itici, çocuğa itaat ve çocuk kayırmak olarak sıralamıştır (Akt: Öztürk ve ark., 2011).

Maccoby ve Martin (1983) kabul ve talep boyutlarının az ve çok oluşuna bağlı olarak anne baba tutumunu dört farklı başlık altında açıklamıştır: Demokratik anne babalar, talepkar, kontrolcü olmasının yanında çocuğun ilgi ve gereksinimlerinin farkında olan yüksek kabul sınıfında yer almaktadır. Otoriter anne babaları, demokratik anne babalardan ayıran özellik kabul boyutunun az olmasıdır. İlgisiz anne baba tutumunda çocuğun kabulü ve çocuktan talep düşük seviyededir. Aşırı hoşgörölü tutumda ise çocuğa karşı kabul fazla, çocuktan talep ise az olmaktadır (Akt. Saylık ve Gezici Yalçın, 2018).

Türkiye de yakın zamanda yapılan araştırmalarda, ebeveyn çocuk arasındaki ilişkide farklılaşmanın görüldüğü ve anne babaların sergiledikleri tutumların daha olumlu olduğu sonucu ortaya çıkmıştır (Yılmaz, 2018).

2.3.1. Anne Baba Tutumlarının Önemi

Günlük yaşantı içerisinde çokça telaffuz edilen tutum, sosyal psikoloji alanında yer alan önemli bir kavramdır. Bireyin yaşayarak öğrenmeleri neticesinde kişiye, nesneye veya olaya karşı davranışını belirleyen psikolojik bir durum olmaktadır (Gürler, 2017). Bireyin sahip olduğu tutumlar, süreklilik göstermektedir (Sezer, 2010).

Ebeveyn tutumlarının, çocuğun fiziksel, bilişsel, sosyal, kişilik, dil ve ahlak gelişimleri üzerinde olumlu ya da olumsuz etkilerinin olduğu bilinmektedir. Bu sebeple pek çok araştırmacı ebeveyn tutumlarını açıklamak amacıyla bilimsel araştırmalar yapmıştır (Özyürek, 2017).

Erikson (1963) bireyin ebeveynleri ile çocukluk döneminde kurduğu bağ, yetişkinlik döneminde çevresi ile kuracağı ilişkiler üzerinde etkili olduğunu belirtmiştir. Birey ile ebeveynleri arasında güvenli bağlanma oluşmaz ve onlardan ilgi görmezse, ilerleyen yaşlarda diğer insanlar ile vakit geçirmekten hoşlanmayan, onları istemeyen, yalnız kalmayı isteyen ve ilişkiden çekinen davranışlar sergilemektedir (Akt. Tunca ve Durmuş, 2018).

Ebeveynler, çocukları üzerinde görmek istedikleri davranış ve tutumlara önceliklendikleri sahip olmalıdır (Yavuzer, 2017, s:26). Birey özellikle çocukluk döneminde ebeveynlerini sürekli olarak izlemektedir. Bu sebeple ebeveynler pratikte ve teoride her zaman uygun tutum ve davranışlar sergilemek mecburiyetindedirler (Tunca ve Durmuş, 2018). Çocuğun yetişkinlik dönemindeki sosyalleşme becerisi doğrudan anne babasından görmüş olduğu tutumlara ve onlarla olan sağlıklı ilişkisine bağlıdır (Gürler, 2017). Bireyin anne babasının sahip olduğu ebeveyn tutumu, bağımsızlığını kazanmasında ve sosyal becerilerini geliştirmesinde önemli bir etken olmaktadır (Özyürek ve Özkan, 2015).

Bireyin kendisi hakkında sağlıklı bir benlik kavramı oluşturması ve kendisi ile barışık olması için, ebeveynlerinin sevgi, saygı, anlayış ve katı olmayan tutuma sahip bir ilişki içerisinde olması gerekmektedir. Ebeveynlerin tutum ve davranışları benliğin gelişmesinde büyük rol almaktadır (Toker ve Çapan, 2018). Ebeveynlerin benimsemiş oldukları tutumlar, çocuklarının ergenlik ve yetişkinlik çağları dahil olmak üzere tüm ömrü boyunca kişiliğini ve insanlarla olan ilişkisini etkileyen önemli bir faktör

olmaktadır (Bilecik, 2017). Ebeveynlerin sergilemiş oldukları destekleyici ve demokratik tutum çocuğun kişisel gelişimine olumlu etki ederken, otoriter ve tutarsız tutumları ise çocuğun ruhsal sorunlar yaşamasına neden olmaktadır (İnanç ve ark., 2017).

Ebeveyn tutumları hakkında yapılan bütün araştırmalarda önemi üzerinde durulmuştur. Bilerek ya da bilemeyerek yapılan olumsuz tutum ve davranışlar çocuğa karşı yapılan ihmal ve duygusal istismarı beraberinde getirmektedir (Toker ve Çapan, 2018). Anne babanın çocuk yetiştirirken benimsediği tutumlar, aile yapısı ve çocuğun kişilik gelişimi üzerinde önemli bir etkidir (Aydoğdu ve Dilekmen, 2016). Bireyin yaşamın ilk yıllarında ebeveynleri ile arasında oluşturduğu bağ, yetişkinlik dönemindeki sosyal ilişkilerini direkt olarak etkilemektedir. Bu sebeple sosyal gelişimi etkileyen önemli faktörlerden biri de ebeveyn tutumları olmaktadır (Kaplan ve Ak, 2018).

Genellikle, geleneksel tutumu benimsemiş ve başka tutumlar hakkında bilgi edinme fırsatı olmamış ebeveynler, çocukları ile problem yaşadıklarında kendi ebeveynlerinden öğrenmiş oldukları davranışları sergilerler. Böylelikle ebeveynlerinin yapış olduğu yanlış tutumu kendileri tekrar etmiş olurlar (Gürler, 2017).

Bireyin sağlıklı gelişim gösterebilmesi için ebeveynlerinin demokratik ebeveyn tutumuna sahip olması gerekmektedir (Toker ve Çapan, 2018). Ebeveyn tutumları, çocuğun uyum sağlama, davranış problemleri, toplumsal beceriler, iletişim şekli ve kendini ifade etme becerisi konularında gelişimini etkilemektedir (Özyürek, 2017).

Çocuğun sağlıklı bir aile ortamına sahip olabilmesi için ebeveynlerinin kişilik yapısı ve birbirlerine karşı bağları sağlıklı olmalıdır. Ebeveynler, kendi ebeveynlerinden görmüş oldukları yanlış tutumları özümseyerek kendi çocuklarına bu tutumlar ile yaklaşabilmektedir (Toker ve Çapan, 2018). Sadece annenin değil babanın da benimsemiş olduğu tutum oldukça önemlidir. Ancak Türk toplumunda çocuk yetiştirme sorumluluğu yalnızca anneye aittir gibi bir yargı oluşmuştur. Bu sebeple baba, çocuğa gerekli ilgiyi göstermekte kendini sorumlu hissetmemektedir (Şanlı ve Öztürk, 2012).

2.3.2. Anne Baba Tutumlarını Etkileyen Etkenler

Tüm ebeveynlerin, çocuk yetiştirme tarzı farklıdır. Stolz (1967) anne baba tutumlarını etkileyen etkenleri; anne babanın önceki tecrübeleri, çocuk büyütmeyle ilgili

öğrenimleri, kültür ve dini inanç olarak dört ayrı grupta açıklamaktadır (Akt. Sertelin, 2003).

Anne baba tutumlarında, en üst seviyede kültürler ve alt kültür, en alt seviyede ise aileler ve kişiler arasında önemli değişiklikler bulunmaktadır. Değişikler önemli ölçüde kişinin bağlı olduğu toplumun sosyoekonomik düzeyinden, inanç ve geleneklerinden; kişinin fikirlerinden, bireysel özelliklerinden, büyütülme şeklinden dolayı olabilir. Bu sebeple gelenekler, ebeveynlerinin büyütülme şekli, ebeveynlerinin arasındaki ilişki, sosyoekonomik boyutları, çocuğun kaç yaşında olduğu, cinsiyeti, ebeveynlerinin disiplin anlayışları çocuklarına olan davranış şekillerini etkilemektedir (Çağdaş ve Seçer, 2004).

Kültür ebeveyn tutumlarını büyük ölçüde etkilemektedir. Kültürümüzde çocuk yetiştirme yaklaşımlarında geleneksel denetleme ve otorite etkili olmaktadır. Ebeveynlerin, çocuklarına karşı tutumlarında kendi yetiştikleri ebeveyn tutumları önemli rol almaktadır (Çağdaş ve Seçer, 2004). Geniş aile ortamında, aile büyüklerinin anne babanın davranışlarına müdahale etmesi ebeveynlerin tutumlarını etkilemektedir (Gürler, 2017).

Çocukluk çağında ebeveynlerinden yeterli ilgi ve sevgi göremeyen bireyler ileride anne ya da baba olduklarında çocuklarına yeterli sevgiyi verememektedir. Bunun sebebi sevginin yaşayarak öğrenilmesidir (Çağdaş ve Seçer, 2004).

Ebeveynler ve çocuk arasındaki ilişkinin güçlü olması için öncelikle ebeveynlerin kendi arasındaki ilişkinin güçlü olması gerekmektedir. Ebeveynler arasındaki olumlu ilişki çocuk yetiştirme tutumlarına etki etmektedir. İlişkilerinde uyumu yakalayan eşler, çocuklarına yönelik kabul edici ve şefkatli bir tutum geliştirir (Çağdaş ve Seçer, 2004). Ebeveynler arasındaki ilişkinin güçsüz olduğu durumlarda ise anne bütün ilgisini ve sevgisini çocuğa vererek onu aşırı koruyucu bir tutumla yetiştirmektedir (Gürler, 2017). Çocuk dünyaya gelmeden önce ebeveynlerinin cinsiyeti hakkında bir beklentisi oluştuysa ve çocuğun cinsiyeti bu beklentiyi karşılamamakta ise çocuğa karşı reddedici bir tutum sergileyebilirler (Çağdaş ve Seçer, 2004).

Ebeveyn tutumlarını etkileyen etkenler arasında eğitim seviyeleri, yaşı, sosyoekonomik düzeyi, entelektüel birikimi, anne baba olmak için hazırbulunuş durumları, anne babanın kendi arasında sağlıklı bir ilişkiye sahip olması, çocuğun bakımında birbirlerine yardımcı olup olmadıkları, anne baba olma ile ilgili düşünceleri

yer almaktadır (Aydoğdu ve Dilekmen, 2016). Aynı zamanda ebeveynlerin mensup olduğu din, değer yargıları, gelenekleri de tutumları üzerinde etkilidir (Yıldırım ve Sezer, 2018). Sosyoekonomik durumun yüksek olması, eğitim durumunun da yüksek olmasını desteklemektedir. Eğitim durumunun iyi olması,ebeveynlerin çocuğa karđı tutumlarında bilinçli olmalarını sağlamaktadır (Çağdağ ve Seçer, 2004).

2.3.3. Demokratik Tutum

Demokratik tutum, ebeveyn tutumları içerisinde en doğru ve güvenilir tutum olarak grlmektedir. Demokratik tutuma sahip anne babalar, çocuklarına yneliktutarlı, kararlı, hoşgrl, güven verici ve destekleyici davranışlar sergilemektedir (Çağdağ ve Seçer, 2004).Bu tutum, ergenin kişilik gelişimini desteklemektedir (Sezer, 2010).

Bu tutumu sergileyen anne babalar, çocuğu bir birey olarak kabul eder, sevgisini koşulsuz gösterir ve ona saygı duyarlar. Aile içerisinde, belirlenen kararlarda çocuğun fikirlerinebaşvurulmaktadır (Bilecik, 2017). Her ocuğun özel olduğunun bilincindedir, çocuğun kısıtlanmadan gelişim göstermesine, ilgi ve becerilerini destekleyerek geliştirmesine, ‘kendini gerçekleştirmesine’ zemin hazırlamakta ve daima destek olmaktadır (Yılmaz ve Kesici, 2016).Demokratik tutum, çocukların tüm gelişim alanlarına olumlu yönde etki etmektedir (zyrek, 2018).

Demokratik tutumunu benimseyen ebeveyn, çocuğun istek ve gereksinimlerine karđı alakalıdır, çocuğun tutumlarını özenle takip etmektedir. Çocuğun gelişimsel dönemine göre kendi seçimlerini yapması konusunda desteklenir. Ebeveynler, bir durumun karar aşamasında çocuğu bilgilendirir, onun fikirlerini önemser, karđılıklı iletişimi gcl tutar ve her durumda çocuğa yol gösterirler(Erdoğdu, 2013). Çocuğa gelişimsel özelliklerine uygun görevler veren anne babalar kararlı ve güven verici bir tutuma sahiptir (Bilecik, 2017).

Bu tutumda ebeveynler bir yandan çocuğu kontrol ederken diğer yandan da ilgi ve ihtiyaçlarının farkında olarak buna uygun davranmaktadır (Yılmaz ve Kesici, 2016). Aile içerisinde önceden belirlenen kurallar ve standartlar çocuğa anlayabileceği şekilde ifade edilir ve uyum sağlaması için yol gösterilir.ocuk, kurallara uyum sağlamadığı takdirde yaptırımla karđılařabilmektedir(Çağdağ ve Seçer, 2004).Yaptırımların amacı,

çocuğun sorumluluk bilincine varmasını sağlamaktır (Kımtır, 2015). Bu yaptırımlar arasında anne ve babanın çocuğu sevgisinden mahrum bırakması yer almamaktadır (Yılmaz ve Keskin, 2016). Çocuk, ebeveynlerinin onu her zaman seveceğinin ve onların her koşulda yanında olacağını bilincinde olmaktadır (Bilecik, 2017).

Ailenin tüm üyeleri aynı haklardan yararlanmaktadır. Çocuğunda aile içerisinde kendi düşüncelerini rahatça belirtmesi için gerekli destek verilmektedir (Yılmaz ve Kesici, 2016). Çocuğun fikirlerine kıymet gösterilmekte, makul isteklerini belirli bir seviyede özgürce gerçekleştirmesine müsaade edilmektedir (Çağdaş ve Seçer, 2004). Karşılaşılan problemler aile içerisinde konuşularak çözülmektedir (Öztürk ve ark., 2011).

Destekleyici ebeveyn tutumu, çocuğa karşı yakın ilgi gösterme, sözel ifadeyle ya da temas ederek sevildiğini hissettirme, çocukla birlikte etkinlikler gerçekleştirme gibi çocuğun benliğini kabul eden davranışları kapsamaktadır. Demokratik ebeveyn tutumuna sahip ebeveynler, çocuklarının özgüven sahibi, yaratıcı, yüksek sosyal becerilere sahip bir birey olmalarını desteklemektedir (Çağdaş ve Seçer, 2004). Bu tutumla yetiştirilen çocuklar merhamet sahibi ve çevresine duyarlı bireyler olmaktadır (Tunca ve Durmuş, 2018).

Demokratik tutumu benimseyen ebeveynlerin çocukları, ergenlik çağında ne yapacağını bilemediği durumlar içerisinde bulunmasına ve kararsızlıklar yaşamasına rağmen ebeveynlerine karşı olumsuz davranışlar sergilemezler. Ebeveynlerinden farklı fikirler edinmeye başlar ve ilgileri farklılaşır. Ancak bu durum ebeveynlerine olan bağlılıklarını etkilememektedir (Gürler, 2017).

Eastman'ın (1988) bir araştırmasında, ebeveynleri demokratik tutuma sahip olan çocukların okul başarısını olumlu yönde etkilendiğini ortaya koymuştur (Akt. Erdoğan, 2013). Bu tutum ile büyütülen çocuklar, benlik saygısını kazanmış, çevresine karşı özenli davranan, fikirlerini açıkça ifade edebilen, hoşgörü sahibi, yeniliklere açık, gerektiği durumlarda kuralları sorgulayabilen, sosyal becerisi yüksek bireyler olmaktadır (Bilecik, 2017).

2.3.4.Aşırı Koruyucu-İstekçi Tutum

Koruyucu tutum sık gözlenen tutumlardan biri olmaktadır (Yavuzer, 2017). Ebeveynlerin başta gelen sorumluluklarından biri çocuklarını her türlü tehlikeden korumaktır. Fakat bu koruma çocuğun gelişine engel olmayacak seviyede olmalıdır (Çağdaş ve Seçer, 2004).

Aşırı koruyucu tutumu benimseyen anne babalar, çocuğa karşı fazlasıyla alaka gösterir, çocuğa duydukları aşırı sevgi ile onu kontrol altında tutarak kişisel alanlarını ihlal eder ve deneyim kazanma fırsatını engellemektedirler(Toker ve Çapan, 2018).Ebeveynler, çocuğun gelişimsel özelliklerine uygun olan davranışları gerçekleştirmesine bile taşıdıkları yüksek kaygıdan dolayı sınırlandırma getirmektedirler (Bilecik, 2017).

Türk kültüründe annenin çocuğa karşı koruyucu olması gerektiği düşüncesi sahiptir. Bu sebeple annelerin babalara oranla daha çok koruyucu tutum sergiledikleri araştırma bulgularında yer almaktadır (Çağdaş ve Seçer, 2004). Ayrıca annenin duygusal olarak kendini kimsesiz hissetmesi de aşırı koruyucu davranmasına neden olmaktadır (Yılmaz ve Kesici, 2016).

Annelerin koruyucu tutuma sahip olma sebepleri; annenin daha önceki çocuğunun hayatta olmaması, birden çok çocuk düşürmesi, gebelik sürecini zor geçirmesi, sıkıntılı bir doğum yapması, tekrar bir çocuğa sahip olma ihtimalinin olmaması, annenin kendi çocukluğunda sevgisiz ve merhametsiz bir tutumla yetiştirilmiş olması, babanın, anneye olan ilgisinin ve sevgisinin yetersiz olması, annenin bilinçsiz düşmanlık ve reddetme hissi, annenin ruhsal sağlığının yerinde olmamasışeklinde sıralanmaktadır(Çağdaş ve Seçer, 2004).

Aşırı koruyucu tutumu benimseyen ebeveyn, çocuklarına kötü bir şey olacağı endişesini sürekli olarak taşımaktadır. Anne baba, endişelerinden ötürü kendi ve çocuğun kişilik gelişimini sınırlandırmaktadır (Yılmaz ve Kesici, 2016).

Koruyucu tutuma sahip anneler; çocuğunun ağlamasına dayanamaz, gereğinden fazla giyindirir, kendi giyinmesine müsaade etmez, kendi yedirir, çocuğu gereksiniminden fazla yedirmeye çalışır, sevmediği yiyecekleri zorla yedirmeye çalışır, sürekli doktora götürerek sağlık kontrollerini yaptırır, çocuğu kendi taşır, uzaklaşmasına izin vermez, çocuğunun kendini ifade etmesine fırsat vermeden ihtiyaçlarını karşılar,

davranışlarını ve duygularını engeller, yanlış yapmasına fırsat vermez, ödevlerini kendi yapar, sorumluluklarını tek başına üstlenmesine müsaade etmez, gereğinden fazla denetler, gelişim dönemine uygun olmasına rağmen risk almamak adına çocuğunun yapmak istediklerine müsaade etmez, çocuktan ayrı kalırsa başına bir şey gelebileceği ve her an kaza geçirebileceği korkusuna kapılır, akranları ile vakit geçirmesine izin vermez, kendisinden bağımsız bir birey olduğunun farkına varmaz (Çağlar ve Seçer, 2004).

Çocuğun kendi yapabileceği şeyler ebeveynleri tarafından yerine getirildiği için çocuk yaparak, yaşayarak öğrenme imkanını bulamamaktadır. Deneyim fırsatı bulamayan çocuğun kendine yetebilmesi güçleşir ve bu durum onun düşük özgüvene sahip olmasına sebep olmaktadır (Bilecik, 2017). Aşırı koruyucu tutum, bireyin otokontrol sağlamasında gecikmeye neden olmaktadır (Kımtır, 2015). Bu tutumla yetiştirilen çocuk, karşılaştığı sorunları başkası tarafından çözülmesini beklemektedir (Aydoğdu ve Dilekmen, 2016). Farklı beceriler edinmeye çalışan ergen, problemler yaşar ve kendine yetebilme konusunda başarısız olmaktadır (Yıldırım ve Sezer, 2018).

Koruyucu tutumla yetiştirilen çocuklar her şeyi ebeveynlerinden beklerler, yalnız karar alamazlar, girişken bir yapıya sahip değildirler, onay almadan bir şey yapmaları mümkün değildir. Sürekli ebeveynleri tarafından korundukları için kendisini nasıl koruması gerektiğini bilmeyen, hemen uyum sağlayan, utangaç, ürkek bir kişiliğe sahip olmaktadır (Öztürk ve ark., 2011). Çocuğun, ailesinden veya alışkın olduğu ortamdan ilk kez uzaklaşmak zorunda kaldığında ruhsal çöküntü yaşadığı bilinmektedir (Kımtır, 2015). Bu tutumla yetiştirilen çocuk, yetişkinlik döneminde de kendisini koruyabilecek kişilere ihtiyaç duymaktadır (Gürler, 2017).

2.3.5. Otoriter Tutum

Maccobi ve Martin(1983)'in, "yetkeci" olarak açıkladıkları otoriter ebeveynler itaat edilmesine oldukça kıymet vermektedirler. Bu tutumu benimseyen aile de iletişim düzeyinin düşük olmasının sebeplerinden biri ebeveynin belirlediği kuralların sorgusuz sualsiz yerine getirilmesini beklemesinden kaynaklanmaktadır (Yılmaz ve Kesici, 2016). Aile içerisinde otoritenin sarsılmaması büyük önem arz etmektedir (Bilecik, 2017).

Otoriter ebeveyn tutumunda, çocuk ile tartışmadan, ortak uzlaşmaya varılmadan, pazarlık etmeden, çocuğun isteklerini önemsemeyen, ebeveynler tarafından belirlenen kural ve talimatların yerine getirilmesi beklenmektedir (Çağdaş ve Seçer, 2004). Aile içerisinde, çocuğun hakları yok denecek kadar azdır (Gürler, 2017). Ebeveynler koydukları kulların sebebini çocuğa açıklama gereksinimi duymazlar (Öztürk ve ark., 2011). Anne babalar, durumları tek taraflı değerlendirmekte, çocuğun bakış açısını önemsememektedir (Tokerve Çapan, 2018).

Denetlemenin yüksek olduğu, duyarlılığın ise düşük olduğu bir tutum olmaktadır (Çağdaş ve Seçer, 2004). Baskıcı tutum olarak da adlandırılan bu tutumda ebeveynler, çocukların bireysel özelliklerini, ilgi ve ihtiyaçlarını önemsememektedir (Bilecik, 2017). Çocuğun istekleri önemsenmediği gibi ayrıca durdurulmaya çalışılmaktadır. Çocuktan beklentileri en üst seviyededir (Çağdaş ve Seçer, 2004). Ebeveynler, beklentilerini belirlerken çocuğun gelişimsel özelliklerini dikkate almamaktadırlar (Gürler, 2017). Maalesef bu tutumun örnekleri geleneksel aile yapımızda fazlasıyla yer almaktadır (Yavuzer, 2017).

Otoriter tutuma sahip ebeveyn, çocuğa sevgisini ve ilgisini ancak uysal olduğu koşullarda göstermektedir (Çağdaş ve Seçer, 2004). Otoritesinin sarsılmaması için çocuk ile arasında resmiyetin olması gerektiğine inanmaktadır (Toker ve Çapan, 2018). Sıkı bir disiplin ile yetiştirilen çocuğun kendi fikirlerini paylaşmasına müsaade edilmemektedir. Ebeveynleri tarafından gereğinden fazla korumacı tutumla yetişen çocuk ilerleyen yaşlarında başkalarına bağımlı, kendine güveni düşük kişilik yapısına bürünmektedir (Erdoğan, 2013). Ebeveynlerin, çocuğu denetleme seviyesi olabildiğinde yüksek olmaktadır (Uysal, 2016). Çocuk bireysel ihtiyaçlarını önemsememekte, kendi fikirlerinin arkasında durmamaktadır (Öztürk ve ark., 2011). Bu çocukların sosyal becerilerde ve yaşlıları ile ilişkilerinde yetersiz oldukları söylenebilir (Gürler, 2017).

Otoriter ebeveynlerin çocukları ile iletişimi en alt seviyede ve katı olmaktadır. Belirlenen kurallara uyulmadığı takdirde çocuğu cezalandırmaktadır. Çocuğun yapmış olduğu basit bir hata ağır ceza ile karşılaşmasına neden olmaktadır. Çünkü hatalı davranış ile ceza arasında orantı bulunmamaktadır. Ebeveynler korkuyu oldukça kullanmaktadır. Çocuğun ebeveynlerinden görmüş olduğu baskı ve cezalar aralarındaki ilişkiyi olumsuz yönde etkilemektedir. Çocuğun ebeveynlerine duyduğu sinir, öfke ve

kırgınlık onlara karşı pozitif duygular beslenmesine engel olmaktadır (Çağdaş ve Seçer, 2004).

Yüksek baskı altında tutukları çocuğun şımarmasına neden olmamak için uyku esnasında sevmektedirler (Çağdaş ve Seçer, 2004). Otoriter tutum, sosyoekonomik düzeyi düşük olan ailelerde daha fazla görülmektedir (Yılmaz ve Kesici, 2016).

Otoriter tutumu benimseyen ebeveynlerin çocukları, sosyal becerisi düşük, sevgiden mahrum, araştırma ve öğrenme isteği olmayan ve yetersizlik duygusu yaşayan bireyler olmaktadır (Tunca ve Durmuş, 2018).

Otoriter tutumla büyütülen çocuk, kendi hislerini ve fikirlerini açıklamakta utanır, başkalarının taleplerine ayak uydurmaktadır. Çocuğun görmüş olduğu baskı onu naif, nezaket sahibi ve düşünceli olmasına neden olabilir ancak çekingen yapıda yetiştirilen çocuk ileriki yaşlarında girişimcilik ruhu bulunmayan, sakin ve sessiz bir birey olmaktadır (Çağdaş ve Seçer, 2004). Yetişkinlik döneminde, mutlu olmayan, kendine olan güvenini yitirmiş, pasif, sosyal becerisi düşük ve saldırganlığa eğilimleri yüksek olmaktadır (Sezer ve ark., 2014). Bu tutumu sergileyen ebeveynlerin çocukları, olaylar karşısında çabucak ağlama eğilimi göstermekte ve kendini küçük görmektedir (Özdemir ve Dilekmen, 2017).

Ebeveynlerinin uyguladığı cezalandırıcı tutum bazı çocukları agresif, saldırgan davranışlara yöneltmektedir (Çağdaş ve Seçer, 2004). Otoriter tutum ile yetişen çocuk, demokratik tutum ve ilgisiz tutum ile yetişen çocuklara oranla daha fazla saldırgan davranışlar sergilemektedir (Yıldız ve Erci, 2013). Saldırganlık davranışının, erkek çocuklarda daha fazla görüldüğü bilinmektedir (Sezer, 2010). Bu tutumla büyütülen çocuk, otorite altındayken pasif, otoritenin olmadığı durumlarda ise isyankar ve gücünü yetirebildiklerine karşı agresif yapıda olmaktadır (Aydoğdu ve Dilekmen, 2016).

2.3.6. Reddedici Tutum

İtme, ebeveynlerin farklı sebeplerden ötürü, çocuğu kabullenmemesi, çocuğun sağlık durumunu önemsememesi, çocuğa karşı düşmanca hisler beslemesi olarak açıklanmaktadır. Ebeveynlerin çocuğu istememesinin birçok sebebi olabilir. Bunların birkaçı; çocuğun evlilik dışı bir ilişkinin sonucunda dünyaya gelmesi, istenmeyen bir

evliliği zorunlu hale getirmesi, çocuğun yürümeyen evliliği kurtarmada bir araç olabileceği düşüncesiyle dünyaya getirilmesi vebeklenilenin olmaması, çocuğun cinsiyetinin ebeveynlerin beklentisine uygun olmaması, çocuğun engelli olması şeklinde sıralanabilir.

Reddedilen çocuk, aile içerisinde haklı haksız üzerine gidilen çocuktur. Çocuğun pozitif tarafları görmezlikten gelinirken, negatif bir davranışı üzerinde fazlasıyla durulmaktadır. Yaptığı hiçbir davranış kimseyi memnun edemez. Kardeşleri ile arasında geçen tartışmada haksız olarak görülen taraf hep o olur. İçinde bulunmadığı suçlardan sorumlu tutulur. Onunla ilgili durumlarda peşin hüküm verilir (Çağdaş ve Seçer, 2004).

Hewell'e göre, reddetme, çocuğa karşı öfkeli davranma, paylama, fiziksel şiddet, ceza, alakasızlık, çocuğu bırakma ya da başkasına verme gibi tehditlerde bulunma, çocuğa hoş olmayan adlar takma gibi belirtileri taşımaktadır. Çocuk uygun olmayan cezalarla karşılaşabilmektedir (Çağdaş ve Seçer, 2004).

Ebeveynleri reddedici tutuma sahip olan çocuk, kendilerini yetersiz, değersiz hisseder, kendine olan güveni azalır, etrafındaki insanlara güvenmekte ve sevgi göstermekte zorluk yaşar, kendisine yardım eli uzatanlara karşı kuşku duyar. Bu çocukların bir kısmı kendini savunamaz ve sürekli ağlarlar, bir kısmı ise kendi gücünün yettiği çocuklara karşı düşmanca tavır takınmaktadır (Çağdaş ve Seçer, 2004).

Bebeklik döneminden itibaren reddedici tutumla karşılaşan birey kardeşlerine karşı saldırgan davranışlar göstermektedir (Taymaz, 2019).

2.3.7. Aşırı Hoşgörülü Tutum

Aşırı hoşgörülü tutumda ailenin merkezinde çocuk yer almaktadır (Yavuzer, 2017). Aşırı hoşgörülü tutum sergileyen ebeveynlerin çocuklarına karşı aşırı hoşgörülü davrandıkları ve onları oldukça şımarttıkları bilinmektedir (Çağdaş ve Seçer, 2004). Bu tutumu benimseyen ebeveynler çocuğun arzularını kontrol etmeden ve koşulsuz bir şekilde yerine getirmektedir (Yılmaz ve Kesici, 2016).

Ebeveynler, çocuğun hiçbir hareketini sınırlamayan, yanlış davranışlarını hoşgörü ile kabul eden, çocuğa sonsuz hak ve özgürlük veren, çocuk bilinçli olarak çevreye zarar verse bile hoşgörü ile karşılayan, çocuğun hareketlerini doğru

bulmadıklarını ifade etmekten kaçınan, çocuğun tüm arzularını yerine getirmeye gayret gösteren, kesinlikle ceza uygulamayan, çocuğu tarafından yönetilen bir yapıya sahiptir (Çağdaş ve Seçer, 2004).

Aşırı hoşgörölü tutum daha çok, geç yaşta çocuk sahibi olan ya da tek çocuğa sahip ebeveynlerde görölmektedir (Yavuzer, 2017). Çocukluk çağında sevgisiz ve ilgisiz büyütölen ebeveynlerde daha sık rastlanmaktadır. Bazı ebeveynler ise yoğunluklarından dolayı çocuklarına gerektiği kadar vakit ayıramadıkları için kendilerini suçlu hisseder. Suçluluğunu gidermek için de aşırı hoşgörölü tutumu benimsemektedir (Çağdaş ve Seçer, 2004).

Bu tutum içerisinde yetişen birey tatmin olmayan bir kişilik yapısına sahip olmaktadır. Ayrıca başkaları ile olan ilişkilerinde sorun yaşamakta, sorumluluk alamamakta ve başkalarının hakkına saygı göstermemektedir. Çocuğun yanlış davranışlarını görmezden gelen ebeveynler çocuğun olumlu davranışları benimsemesini önlemekte ve şımarık olmasına neden olmaktadır (Çağdaş ve Seçer, 2004). Ayrıca çocuk, her ortamda ilginin kendi üzerinde olmasını istemektedir (Gürler, 2017).

Aşırı hoşgörölü tutum, çocuğun bazı durumlarda hislerini, arzularını ve dürtülerini kontrol etme becerisinin gelişimini önlemekte ve çocuğun saldırgan davranışlar içerisinde olmasına neden olmaktadır (Yılmaz ve Kesici, 2016).

Bu tutum çocuğun benmerkezci ve başına buyruk yetişmesine neden olmaktadır. Tüm dikkatin kendi üzerinde olmasını ve kendi işlerini başkalarının yapmasını istemektedir. Bu sonu gelmeyen istekleri etrafındaki bireyleri bezdirir. Ebeveynlerine söz geçirmeyi istemekte ve onlara karşı saygı duymamaktadır (Çağdaş ve Seçer, 2004). Bitmek bilmeyen isteklere ve saldırgan davranışlara maruz kalan anne babalar bu durumla baş edemediklerinde çocuğa karşı ağır cezalar uygulamaktadır (Yılmaz ve Kesici, 2016).

Çocuk eğitim kurumlarında kurallarla karşılaştığında düş kırıklığı yaşar ve ortama uyum sağlamakta güçlük çekmektedir (Yavuzer, 2017). Çocuk, istediğini yapamadığı, kısıtlandığı ve otoritenin kendisinde olmadığı yerlerde kendini tedirgin hissetmektedir (Aydoğdu ve Dilekmen, 2016). Bireyin, yaşı ilerledikçe sosyal becerilerinde düşüş olduğu görölmektedir (Çağdaş ve Seçer, 2004).

2.3.8. İlgisiz Tutum

İlgisiz tutum ebeveynlerin, çocuğun temel ihtiyaçlarını karşılamada özenli olmaması, çocuğunu kabullenememesi, çocuğa yönelik olumsuz hisler barındırması olarak açıklanmaktadır (Toker ve Çapan, 2018). Bu tutumu benimseyen ebeveynlerde çocuklarına yol gösterme, denetim, kurallar ve standartlar bulunmamaktadır (Bilecik, 2017). Ebeveynler, çocuklarının ihtiyaçlarına gerekli önemi vermezler, sevgiden, merhametten çocuğu yoksun bırakırlar ve kararsız tutum sergilerler (Şengün, 2013).

Ebeveynler ile çocuk arasında iletişim kuvvetli değildir (Yavuzer, 2017). Bu tutumu sergileyen ebeveynler, çocuğunun ilgi ve gereksinimlerinin farkında değildir, çocuğunun nereye gittiğini ve neler yaptığını önemsemezler (Özyürek ve Özkan, 2015). Çocuk, kendi kendine büyümektedir (Kımtır, 2015). Anne babalar çocuğa sonsuz haklar tanımaktadır. Bu sebeple çocuk için kurallar hiçbir önem taşımamaktadır. Ailenin merkezinde çocuk bulunmaktadır. Bu durumda çocuğun ben merkezci kişiliğe sahip olmasına neden olmaktadır (Gürler, 2017).

Çocuk, başı boş bırakılmış, ilgi ve sevgiden mahrumdur. Araştırmaların sonuçlarına göre ilgisiz tutum sergileyen ebeveynlerin çocukları, çevrelerine karşı saldırgan davranışlar sergilemektedir (Bilecik, 2017). İlgi gösterilemeyen çocuk, kendisini tek başına hissetmekte ve çevresine karşı güven problemi yaşamaktadır (Aydoğdu ve Dilekmen, 2016).

Ebeveynlerin, çocuklarına yönelik ilgisiz tutumları düşmanca davranma, kayıtsız olma ve mükemmeliyetçilik gibi örneklerle sıralanabilir. İlgisizlik, çocuğa karşı öfke duyma, paylama, fiziksel şiddet, olmadık bir durumda cezalandırma, kayıtsız davranma, çocuğun korkularını görmezden gelme, dışarıda yaşadığı olumsuz durumları önemsememe, çocuğu bırakıp gideceği ya da onu başka birine vereceği konusunda göz dağı verme ve çocuğa hoş olmayan sözcüklerle seslenme şeklinde olmaktadır. Bazı anne babalar, çocukları ile fiziksel temas kurmaktan dahi kaçınmaktadır (Toker ve Çapan, 2018). Bu tür davranışlar, bireyin kişilik gelişimini olumsuz etkilemektedir (Kımtır, 2015).

Bu tutumla yetiştirilen çocuklar, ileriki yaşlarında benlik saygısı olmayan ve kendisini denetleyemeyen bir yapıya sahip olmaktadır (Bilecik, 2017). Yapılan

araştırmalar bu tutumu sergileyen ebeveynlerin çocuklarının saldırgan davranışlara sahip olma riskinin yüksek olduğunu göstermektedir (Yavuzer, 2017).

2.3.9. Dengesiz/Tutarsız Tutum

Tutarsızlık, belirlenen kararların gerçekleştirilmeyeceğini ifade etmektedir. Belirlenen kuralları surdrebilmek tutarlılık anlamını taşımaktadır. Tutarlı olmak ebeveynler için kolay bir durum değildir (Gürler, 2017). Tutarsız ebeveyn tutumunda disiplinin ne zaman ve nerede uygulanacağı belirsiz olmaktadır (ağdaş ve Seçer, 2004).

Aile içerisinde çocuğun yaptığı yanlış davranış bir gün görmezden gelinip diğer gün tekrar ettiğinde ağır bir ceza ile karşılaşıyorsa, annenin kurallarını baba, babanın kurallarını anne bozmaya çalışıyor ve verilen cezayı yok sayıyorsa bu ailede tutarsızlık olduğu söylenebilmektedir. Bu durum ebeveynlerin farklı görüşlere ve tutumlara sahip olmasından kaynaklanabilir (ağdaş ve Seçer, 2004).Kuralların genel hatları belli değildir, devamlılığı yoktur ve pratikte istikrarı bulunmamaktadır (Toker ve apan, 2018).

Ebeveynlerin tutumları bazı zamanlar hoşgrrl bazı zamanlar ise otoriter tutum olarakdeğişkenlik göstermektedir(Toker ve apan, 2018). Tutarsız davranış sergileyen ebeveyn, çocuktan bir Şey yapmasını istediğinde ilk olarak normal ses tonunu kullanır, ocuk istenileni yerine getirmediyse bağırarak tekrar eder, istenilen Şey hala yerine getirilmediyse fiziksel Şiddet uygular ve son olarak çocuktan kendisini affetmesini istemektedir (Yavuzer, 2017).

Tutarsız ebeveyn tutumu karşısında ocuk nerede nasıl davranması gerektiğini kestirememektedir. Davranışlarının hoşgrrl karşılanacağını veya karşılanmayacağını ngrememektedir. Çünkü davranışlarının karşılığında alacağı tepki ebeveynlerinin o an ki ruhsal duruma bağlı olmaktadır. Bu sebeple ocuk davranışlarını ebeveynlerinin ruhsal durumuna göre Şekillendirmektedir. Fakat bu durum çocuğun da tutarsız bir kişiliğe geliştirmesine neden olmakta, ebeveynleri ile çatışmasına yol açmaktadır (ağdaş ve Seçer, 2004).

Ebeveynin tutarsız davranışları, çocuğun akademik başarısı üzerinde olumsuz etki yaratmaktadır (Erdoğdu, 2013). Çocuğun kişilik gelişimini olumsuz etkilemekte,

çocuk sağlıklı bir kişilik geliştirmek için büyük bir gayret içerisinde olsa da bu durum tamamen mümkün olmamaktadır(Toker ve Çapan, 2018).

2.3.10. Mükemmeliyetçi Tutum

Bu tutuma sahip ebeveynler, hayatlarında gerçekleştirmek isteyip yapamadıkları ve yaşayamadıkları her şeyi çocuklarının yapmasını isterler (Aydoğdu ve Dilekmen, 2016). Mükemmeliyetçi ebeveynler, çocuğunun başarılı olması için gereğinden fazla bir beklenti içerisinde girmektedir. Çocuğun ilgi ve özelliklerine önem vermemekte, çocuktan buldukları talepler çocuğun yaşına ve gelişim seviyesine uygun olmamaktadır (Çağdaş ve Seçer, 2004).

Çocuğunun başka çocuklardan daha iyi olmasını arzu etmekte ve sürekli çocuğunu diğer çocuklarla karşılaştırmaktadır. Çocuğun elde ettiği başarıları hiçbir zaman yeterli bulmamakta ve çocuğa devamlı olarak daha çok başarılı olmanın yollarını göstermektedir(Çağdaş ve Seçer, 2004).

Çocuk beklenen başarıyı daima elde ettiği sürece problem yaşanmamaktadır. Ancak çocukfazlasıyla gayret sarf etmesine rağmen ebeveynlerinin istediği mükemmeliyete kavuşamadığı takdirde özgüven kaybı yaşamaktadır (Yılmaz ve Kesici, 2016). Her konuda mükemmel olması beklenen çocuk, istenileni karşılayamadığında kendini yetersiz ve güvensiz hissetmektedir (Aydoğdu ve Dilekmen, 2016).

Bu tutumu sergileyen ebeveynler, çocuklarının çocukluğunu doya doya yaşamasına fırsat vermezler. Çocuğun duygu durumu, olumlu ve olumsuz hisler arasında sürekli değişkenlik göstermektedir (Özdemir ve Dilekmen, 2017).

BÖLÜM 3

YÖNTEM

Bu bölümde, araştırmanın modeli, evren ve örneklem, veri toplama araçları ve verilerin analizi ile ilgili bilgiler yer almaktadır.

3.1. Araştırmanın Modeli

Bu çalışma, mevcut olan bir durumu meydana çıkarttığı için tanımlayıcı ve kesitsel tiptedir. Bu model, araştırmada yer alan kişi, durum veya nesneyi bulunduğu şartlar içerisinde var olduğu gibi açıklamayı hedeflemektedir. Ayrıca kişisel bilgiler ve ölçek arasında ilişki olup olmadığı araştırıldığı için çıkarımsal bir araştırma modelidir (Karasar, 2019).

3.2. Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini İstanbul ili, Kağıthane, Pendik ve Tuzla ilçelerinde 10-18 yaş grubunda farklı ortaokul ve liselerde öğrenim gören öğrenciler oluşturmaktadır.

Araştırmanın pilot bir çalışma olması, ayrıca zaman ve bütçe kısıtı nedeniyle iradi örnekleme yöntemiyle gönüllü 107 öğrenciden oluşmaktadır.

3.3. Veri Toplama Araçları

Ölçeği uyarlayan araştırmacı Ayşen Güre ile iletişime geçilmiş ve ölçeğin kullanılabilmesi için izin alınmıştır. Araştırmada 10-18 yaş grubu çocukların anne ve babalarının ebeveyn tutumlarına ilişkin görüşlerinin incelenmesi için Anne Baba Tutum Ölçeği (ABTÖ) kullanılmıştır. Kişisel bilgileri tespit etmek için de araştırmacı tarafından hazırlanan Kişisel Bilgi Formu kullanılmıştır.

3.3.1. Kişisel Bilgi Formu

Form araştırmacı tarafından hazırlanmıştır. Formda yer alan sorular; çocuğun cinsiyeti, yaşı, kardeş sayısı, baba eğitim durumu, anne eğitim durumu ve ailenin aylık gelir miktarıdır. Formda cinsiyet; kız/erkek, yaş aralığı; 10-14/15-18, kardeş sayısı; hiç kardeşi yok/1-3 kardeş/4 kardeş ve üzeri, anne ve babanın eğitim durumu; okuma-yazma biliyor/ilkokul mezunu/ortaokul mezunu/lise mezunu/üniversite mezunu, ailenin aylık gelir miktarı ise bilmiyor (boş bırakılmış)/kötü (asgari ücret ve altı)/orta (asgari ücret ve 4000 lira arası)/iyi (4000 lira ve üzeri) olmak üzere gruplandırılmıştır. Bu değişkenlerin ebeveyn tutumları ile ilişkisini incelemek amaçlı bu form katılımcılara dağıtılmıştır.

3.3.2. Anne Baba Tutum Ölçeği

Anne Baba Tutum Ölçeği 26 maddeden oluşmaktadır. Ölçeğin 19. maddeye kadar olan tek numaralı 9 maddesi kabul/ilgi alt boyutunu oluşturmakta ve bu maddeler aynı şekilde puanlanmaktadır. Kabul edici/ilgili kapsamda, çocuğun anne babasını ne düzeyde şefkatli, alakalı ve katılımcı olarak algıladığı ölçülmesi hedeflenir. Çift numaralı maddeler ise psikolojik özerklik alt boyutunu oluşturmakta ve bu maddeler ters puanlanmaktadır, sadece 12. madde aynı şekilde puanlanmaktadır. Psikolojik özerklik kapsamında, çocuğa karşı demokratik ebeveyn tutumunun ne düzeyde sergilendiğinin ölçülmesi hedeflenir.

Maddeleri belirten ifadeyi davranışa uygunluğu açısından anne ve babanın tutumunu hiç benzemiyorsa (1) benzemiyorsa (2) biraz benziyorsa (3) tamamen benziyorsa (4) olmak üzere 4 derecede değerlendirilerek anne ve babanın puanlaması ayrı olacak şekilde uygun rakam yazılmaktadır.

3.4. Veri Toplama Süreci

Araştırmanın yapılabilmesi için Üsküdar Üniversitesi Etik Kurul'undan 2019/161 sayılı onay alınmıştır.

Araştırma verileri 16.09.2019 itibariyle iki ay süresince 15.11.2019 tarihine kadar sürmüştür. Veri toplama süreci aşamasında İstanbul ili Kağıthane, Pendik ve Tuzla ilçelerinde bulunan 10-18 yaş grubu 107 çocuğa araştırmacı tarafından ulaşılmıştır. Öğretmenlere ve çocuklara çalışmanın içeriği ve amacı hakkında bilgi verilmiştir. Çalışma gönüllülük esası ile yürütülmüştür. Araştırmacı tarafından hazırlanan kişisel bilgi formundaki ilgili yerlerin eksiksiz doldurmaları istenmiş ve "Anne Baba Tutum Ölçeği" uygulanmıştır.

3.5. Verilerin Analizi

Bu araştırmada, elde edilen veriler SPSS 25.0 paket programı aracılığıyla analiz edilmiştir. Kolmogorov Smirnov Testi ile verilerin dağılımının normal olmadığı görülmüştür. Çalışma verileri değerlendirilirken tanımlayıcı istatistiksel metotlar (Frekans, Ortalama ve Standart Sapma) kullanılmıştır. Non-Parametrik veriler için Mann Whitney U ve Kruskal Wallis testi kullanılmıştır. Testler %5 anlamlılık düzeyinde yapılmıştır.

BÖLÜM 4

BULGULAR

Bu bölümde, toplanan verilerin istatistiksel analizi sonucunda elde edilen bulgular yer almaktadır.

Tablo 1’de araştırmaya katılan 10-18 yaş grubu çocukların ve ebeveynlerinin demografik bilgilere dair tanımlayıcı bulgular yer almaktadır:

Tablo 1: Demografik Bilgilere Dair Tanımlayıcı Bulguların Dağılımları

Bireysel Özellikler		
Cinsiyet	N	%
Erkek	60	56,1
Kız	47	43,9
Total	107	100,0
Yaş	N	%
10-14 yaş	86	80,4
15-18 yaş	21	19,6
Total	107	100,0
Kardeş Sayısı	N	%
Hiç kardeşi yok	8	7,5
1-3 kardeş	68	63,6
4 kardeş ve üzeri	31	29,0
Total	107	100,0
Babanın Eğitim Durumu	N	%
Okuma yazma biliyor	6	5,6
İlkokul	41	38,3
Ortaokul	22	20,6
Lise	35	32,7
Üniversite	3	2,8
Total	107	100,0
Annenin Eğitim Durumu	N	%
Okuma yazma biliyor	8	7,5
İlkokul	46	43,0
Ortaokul	27	25,2
Lise	21	19,6

Üniversite	5	4,7
Total	107	100,0
Ailenin Aylık Gelir Durumu	N	%
Kötü	24	22,4
Orta	33	30,8
İyi	34	31,8
Bilmiyor	16	15,0
Total	107	100,0

Tablo 1’de ankete katılan çocuklara ait sosyodemografik değişkenlerin dağılımı görülmektedir. 107 katılımcının %56,1’inin (n=60) erkek olduğu %43,9’unun (n=47) kız olduğu belirlenmiştir.

Çocukların yaş aralıkları incelendiğinde %80,4’ünün (n=86) 10-14 yaş aralığında %19,6’sının (n=21) 15-18 yaş aralığında olduğu belirlenmiştir. Kardeş sayıları incelendiğinde %7,5’inin (n=8) hiç kardeşi olmadığı, 63,6’sının (n=68) 1 ile 3 arasında kardeşe sahip olduğu, %29,0’ının (n=31) 4 ve üzeri kardeşe sahip olduğu belirlenmiştir. Çocukların babalarının eğitim durumları incelendiğinde %5,6’sının (n=6) okuma yazma bildiği, %38,3’ünün (n=41) ilkokul mezunu, %20,6’sının (n=22) ortaokul mezunu, %32,7’sinin (n=35) lise mezunu ve %2,8’inin (n=3) üniversite mezunu olduğu belirlenmiştir. Çocukların annelerinin eğitim durumları incelendiğinde %7,5’inin (n=8) okuma yazma bildiği, %43,0’ının (n=46) ilkokul mezunu, %25,’sinin (n=27) ortaokul mezunu, %19,6’sının (n=21) lise mezunu ve %4,7’sinin (n=5) üniversite mezunu olduğu belirlenmiştir. Çocukların ailelerinin gelir durumları incelendiğinde %22,4’ünün (n=24) gelir durumlarının kötü(asgari ücret ve altı), %50,8’inin (n=33) gelir durumunun orta(asgari ücret ve 4000 lira arası), %31,8’inin iyi(4000 lira ve üzeri) ve %15,0’ının (n=16) ailesinin gelir durumunu bilmedikleri belirlenmiştir.

Tablo 2: Araştırmaya Katılan Çocukların Yaş Aralıklarına Göre ABTÖ Puanlarının Mann Whitney U- Testi ile Karşılaştırılması

Anne- Baba Tutum Ölçeği Alt Boyutları	Yaş	N	Ort.	S.s	U	Z	p
KABUL-İLGİ	10-14 yaş	86	28,2	4,04	898,0	-0,03	0,96
	15-18 yaş	21	28,0	4,64			
PSİKOLOJİK ÖZERKLİK	10-14 yaş	86	22,7	5,19	718,5	-1,45	0,14
	15-18 yaş	21	24,3	4,43			
TOPLAM PUAN	10-14 yaş	86	50,9	6,94	847,0	-0,44	0,66
	15-18 yaş	21	52,3	7,01			

(U=898,0, p>0.05) (U=718,5, p>0.05) (U=847,0, p>0,05)

Tablo 2’den de anlaşılacağı üzere, **Anne Baba Tutum Ölçeği alt boyutlarının puanları ve toplam puanlarının** yaş değişkenine göre anlamlı farklılık yaratıp yaratmadığını belirlemek amacıyla yapılan non- parametrik Mann Whitney U Testi sonucunda **Kabul-İlgi alt ölçeği puanları, Psikolojik Özerklik alt ölçeği puanları ve Toplam Puanların** Yaş değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olmadığı görülmektedir.

Tablo 3: Araştırmaya Katılan Çocukların Cinsiyetlerine Göre ABTÖ Puanlarının Mann Whitney U- Testi ile Karşılaştırılması

Anne- Baba Tutum Ölçeği Alt Boyutları	Cinsiyet	N	Ort.	S.s	U	z	p
KABUL-İLGİ	Erkek	60	28,0	4,33	1342,5	-0,42	0,67
	Kız	47	28,3	3,92			
PSİKOLOJİK ÖZERKLİK	Erkek	60	22,1	5,01	1052,5	-2,23	0,02
	Kız	47	24,2	4,92			
TOPLAM PUAN	Erkek	60	50,1	6,45	1199,0	-1,32	0,18
	Kız	47	52,6	7,36			

(U=1342,5, p>0.05) (U=1052,5, p<0.05) (U=1199,0, p>0,05)

Tablo 3’den de anlaşılacağı üzere, Anne Baba Tutum Ölçeği alt boyutlarının puanları ve toplam puanlarının cinsiyet değişkenine göre anlamlı farklılık yaratıp yaratmadığını belirlemek amacıyla yapılan non- parametrik Mann Whitney U Testi sonucunda **Kabul-İlgi alt ölçeği puanları ve Toplam puanların** cinsiyet değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık yaratmadığı görülmektedir. Sadece **Psikolojik Özerklik alt ölçeği puanları** cinsiyet değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık yarattığı görülmektedir. Psikolojik özerklik alt boyutunda, kız öğrencilerinin algıladığı psikolojik özerkliğin erkek öğrencilere göre daha fazla olduğunu sonucuna ulaşılmıştır (ort=24,2).

Tablo 4: Araştırmaya Katılan Çocukların Kardeş Sayısına Göre ABTÖ Puanlarının Kruskal Wallis H-Testi ile Karşılaştırılması

Anne- Baba Tutum Ölçeği Alt Boyutları	Kardeş sayısı	N	Ort.	S.s	KW	Df	p
KABUL-İLGİ	Hiç kardeşi yok	8	31,3	3,24	5,11	2	0,07
	1-3 kardeş	68	28,0	4,59			
	4 kardeş ve üzeri	31	27,7	2,83			
	Total	107	28,1	4,14			
PSİKOLOJİK ÖZERKLİK	Hiç kardeşi yok	8	22,3	6,20	1,92	2	0,38
	1-3 kardeş	68	23,1	4,99			
	4 kardeş ve üzeri	31	23,0	5,08			
	Total	107	23,0	5,06			
TOPLAM PUAN	Hiç kardeşi yok	8	53,7	6,36	4,86	2	0,08
	1-3 kardeş	68	51,1	7,54			
	4 kardeş ve üzeri	31	50,8	5,68			
	Total	107	51,2	6,94			

(KW=5,11, $p>0.05$) (KW=1,92, $p>0.05$) (KW=4,86, $p>0.05$)

Tablo 4’den de anlaşılacağı üzere, anne baba tutum ölçeği alt boyutlarının puanları ve toplam puanlarının kardeş sayısı değişkenine göre anlamlı farklılık yaratıp yaratmadığını belirlemek amacıyla yapılan non- parametrik Kruskal Wallis-H Testi

sonucunda **Kabul-İlgi alt ölçeği puanları, Psikolojik Özerklik alt ölçeği puanları ve Toplam puanların** kardeş sayısı değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olmadığı görülmektedir.

Tablo 5: Araştırmaya Katılan Çocukların Babalarının Eğitim Durumuna Göre ABTÖ Puanlarının Kruskal Wallis H-Testi ile Karşılaştırılması

Anne- Baba Tutum Ölçeği Alt Boyutları	Baba Eğitim Durumu	N	Ort.	S.s	KW	df	p
KABUL-İLGİ	Okur-yazar	6	28,0	5,25	0,50	3	0,91
	İlkokul	41	27,9	4,46			
	Ortaokul	22	28,0	4,06			
	Lise	35	28,4	3,86			
	Üniversite	3	29,6	2,88			
	Toplam	107	28,1	4,14			
PSİKOLOJİK ÖZERKLİK	Okur-yazar	6	21,6	7,78	3,05	3	0,38
	İlkokul	41	22,4	5,01			
	Ortaokul	22	23,3	5,01			
	Lise	35	24,0	4,88			
	Üniversite	3	20,6	0,57			
	Toplam	107	23,0	5,06			
TOPLAM PUAN	Okur-yazar	6	49,6	5,39	3,17	3	0,36
	İlkokul	41	50,4	7,6			
	Ortaokul	22	51,4	6,27			
	Lise	35	52,4	6,99			
	Üniversite	3	50,3	3,21			
	Toplam	107	51,2	6,94			

(KW=0,50, p>0.05) (KW=3,05, p>0.05) (KW=3,17, p>0,05)

Tablo 5’den de anlaşılacağı üzere, anne baba tutum ölçeği alt boyutlarının puanları ve toplam puanların babanın eğitim durumu değişkenine göre anlamlı farklılık yaratıp yaratmadığını belirlemek amacıyla yapılan non- parametrik Kruskal Wallis-H Testi sonucunda **Kabul-İlgi alt ölçeği puanları, Psikolojik Özerklik alt ölçeği**

puanları ve Toplam puanların babanın eğitim durumu değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olmadığı görülmektedir.

Tablo 6: Araştırmaya Katılan Çocukların Annelerinin Eğitim Durumuna Göre ABTÖ Puanlarının Kruskal Wallis H-Testi ile Karşılaştırılması

Anne- Baba Tutum Ölçeği Alt Boyutları	Anne Eğitim Durumu	N	Ort.	S.s	KW	Df	p
KABUL-İLGİ	Okur-yazar	8	25,6	4,77			
	İlkokul	46	28,1	3,95	2,44	3	0,48
	Ortaokul	27	28,6	3,12			
	Lise	21	28,1	5,34			
	Üniversite	5	30,8	3,11			
	Toplam	107	28,1	4,14			
PSİKOLOJİK ÖZERKLİK	Okur-yazar	8	24,0	6,84			
	İlkokul	46	22,6	5,39	0,73	3	0,86
	Ortaokul	27	23,8	4,20			
	Lise	21	22,7	5,30			
	Üniversite	5	22,6	2,70			
	Toplam	107	23,0	5,06			
TOPLAM PUAN	Okur-yazar	8	49,6	7,02			
	İlkokul	46	50,7	6,85	3,45	3	0,32
	Ortaokul	27	52,4	6,18			
	Lise	21	50,8	8,52			
	Üniversite	5	53,4	5,22			
	Toplam	107	51,2	6,94			

(KW=2,44, p>0.05) (KW=0,73, p>0.05) (KW=3,45, p>0,05)

Tablo 6'dan da anlaşılacağı üzere, anne baba tutum ölçeği alt boyutlarının puanları ve toplam puanların annenin eğitim durumu değişkenine göre anlamlı farklılık yaratıp yaratmadığını belirlemek amacıyla yapılan non- parametrik Kruskal Wallis-H Testi sonucunda **Kabul-İlgi alt ölçeği puanları, Psikolojik Özerklik alt ölçeği puanları ve Toplam puanların** annenin eğitim durumu değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olmadığı görülmektedir.

Tablo 7: Araştırmaya Katılan Çocukların Ebeveynlerinin Gelir Durumuna Göre ABTÖ Puanlarının Kruskal Wallis H-Testi ile Karşılaştırılması

Anne- Baba Tutum Ölçeği Alt Boyutları	Gelir Durumu	N	Ort.	S.s	KW	Df	p
KABUL-İLGİ	Kötü	24	26,2	4,76	6,13	3	0,10
	Orta	33	28,3	4,05			
	İyi	34	29,1	3,73			
	Bilmiyor	16	28,7	3,51			
	Toplam	107	28,1	4,142			
PSİKOLOJİK ÖZERKLİK	Kötü	24	21,5	6,03	10,6	3	0,01
	Orta	33	21,5	4,25			
	İyi	34	25,0	4,42			
	Bilmiyor	16	24,1	5,00			
	Toplam	107	23,0	5,06			
TOPLAM PUAN	Kötü	24	47,8	7,86	1,85	3	0,60
	Orta	33	49,9	5,31			
	İyi	34	54,2	6,48			
	Bilmiyor	16	52,8	6,92			
	Toplam	107	51,2	6,94			

(KW=6,13, p>0.05) (KW=10,6, p<0.05) (KW=1,85, p>0,05)

Tablo 10'dan da anlaşılacağı üzere, anne baba tutum ölçeği alt boyutlarının puanları ve toplam puanların ailenin gelir durumu değişkenine göre anlamlı farklılık yaratıp yaratmadığını belirlemek amacıyla yapılan non- parametrik Kruskal Wallis-H Testi sonucunda **Kabul-İlgi alt ölçeği puanları ve Toplam puanların** ailenin gelir

durumu değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık yaratmadığı görülmektedir. Sadece **Psikolojik Özerklik alt ölçeği puanları** ailenin gelir durumu değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık yarattığı görülmektedir. Psikolojik özerklik tutumunun, gelir durumu iyi olan ebeveynlerde daha fazla olduğu saptanmıştır (ort=25,0).

BÖLÜM 5

TARTIŞMA

Bu bölümde araştırmadan elde edilen bulgular, araştırma ile ilgili oluşturulan hipotezler literatür çerçevesinde tartışılmış ve yorumlanmıştır. Buna göre, 10-18 yaş grubu çocukların sosyodemografik özellikleri ile algıladıkları anne baba tutumları arasındaki ilişkinin ortaya çıkan bulguları tartışılmıştır.

H1:10-18 yaş grubu çocukların görüşlerine göre Anne Babalarının Ebeveyn Tutumları ile yaş aralıkları arasında farklılık vardır.

Araştırmanın sonucunda kabul/ilgi alt ölçeği puanları, psikolojik özerklik puanları ve toplam puanların yaş değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermediği saptanmıştır.

Araştırma bulgularımız aşağıda yer alan araştırma bulguları ile benzerlik taşımaktadır.

Kekeç (2019) araştırmasında, ergenlik dönemindeki bireylerde saldırganlık davranışları ve anne baba tutumlarını incelemeyi amaçlamıştır. Çalışma, Tekirdağ ili Saray ilçesinde bulunan ortaokullarda 149'u erkek, 140'ı kız olmak üzere 289 öğrenci ile yürütülmüştür. Araştırma bulguları incelendiğinde, ergenlik çağındaki çocukların algıladıkları demokratik ve otoriter ebeveyn tutumlarının, yaş değişkeni ile aralarında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık görülmediği saptanmıştır. Ancak 14 yaş grubu çocukların, koruyucu ebeveyn tutumu puanlarının anlamlı derecede düşük olduğu görülmüştür. Koruyucu ebeveyn tutumu puanı ile yaş değişkeninin arasında anlamlı ilişkinin bulunması, araştırma bulgularımızla farklılık göstermiştir.

Aydoğdu ve Dilekman'nın anne baba tutumlarını farklı değişkenler açısından değerlendirdiği araştırmada, ebeveyn tutumlarının yaş değişkenine göre farklılık göstermediği sonucuna ulaşılmıştır (Kekeç, 2019). Araştırma sonucu, yapmış olduğumuz araştırma sonuçları ile benzerlik göstermektedir.

Yılmaz (2014) tarafından yapılan araştırmada, anne baba tutumları alt boyutları ile yaş değişkeni arasında anlamlı farklılık görülmemiştir.

Yurttaş (2010), yapmış olduğu araştırmada ilköğretim ikinci kademe öğrencilerinin algıladıkları anne baba tutumları ile zorbalık eğilimleri arasındaki ilişki incelenmiştir. Çalışma, 2009-2010 yılında İstanbul ili Kadıköy İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü'ne bağlı 5 farklı ilköğretim ikinci kademedeki resmî ve özel türdeki okullarda, yaş aralığı 11 ve 15 yaş arasında değişen 231 kız ve 236 erkek olmak üzere toplam 467 öğrenci ile yürütülmüştür. Araştırma bulguları incelendiğinde, anne baba tutum ölçeği kabul/ilgi alt boyutu puanlarının yaş değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermediği ancak anne baba tutum ölçeği psikolojik özerklik alt boyutu puanlarının yaş değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterdiği sonuçlarına ulaşılmıştır. Araştırma bulgularımızda anlamlı bir farklılık bulunmazken, alt boyut ortalama puanlarına bakıldığında araştırma bulgularının kabul/ilgi alt boyut ile benzerlik gösterirken, psikolojik özerklik alt boyutu ile farklı sonuçlara ulaşmıştır.

Araştırmamızda yer alan bulgular incelendiğinde, 10-18 yaş grubu çocukların yaş aralıkları, algıladıkları anne baba tutumunu alt ölçeklerini yordamamaktadır.

Araştırma bulgularımız aşağıda yer alan araştırma bulguları ile benzerlik taşımamaktadır.

Zengin (2019) yapmış olduğu araştırmada, demokratik ve otoriter anne baba tutum alt boyutlarının, yaş değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini incelemeyi amaçlamıştır. Araştırma sonucunda, demokratik ve otoriter tutumların anne baba alt boyutlarını, yaş değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olduğunu saptamıştır.

Uzunel (2016) araştırmasını, lise öğrencilerinin algıladıkları anne-baba tutumları ile mükemmeliyetçi öz-sunum düzeyleri arasındaki ilişkiyi incelemek amaçlı yapmıştır. Çalışma, Kocaeli ilindeki MEB'e bağlı çeşitli liselerde öğrenim gören 428 öğrenci ile yürütülmüştür. Bulgular incelendiğinde, ergenlik dönemindeki bireylerin algıladıkları ebeveyn tutumlarının, yaş değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermiştir. Ancak, ergenlik dönemindeki bireylerin, algıladıkları koruyucu ebeveyn tutumunun, yaş değişkenine göre anlamlı bir farklılık oluşturmadığı görülmüştür. Araştırmanın bu bulgusu, araştırma bulgularımızla benzerlik taşımaktadır.

Dokuyan (2016), ergenlik dönemindeki bireylerin algıladıkları ebeveyn tutumlarının, yaş değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini araştırdığı çalışmasında, koruyucu tutum alt boyutu ve otoriter tutum alt boyut

puanlarının, yaş değişkenine göre anlamlı bir farklılık oluşturduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Ulutaş (2018)'ın yapmış olduğu araştırma bulgularında, yaş faktörüne göre algılanan demokratik tutum ve otoriter tutum alt boyutlarında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılığın olduğunu görülmektedir. Çalışmada, 15 yaş grubu çocukların, 16 ve üzeri yaş grubundaki çocuklara göre algıladıkları demokratik tutumun daha fazla olduğu sonucuna ulaşılmıştır. 16 ve üzeri yaş grubundaki çocukların algıladıkları otoriter tutumun, 15 yaş grubu çocuklara göre daha fazla olduğu görülmüştür.

Koralp (2013) yapmış olduğu araştırmada, çocukların algıladıkları ebeveyn tutumlarının, yaş değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterdiği sonucuna ulaşılmıştır. Araştırma bulguları incelendiğinde, yaş düzeyi arttıkça algılanan tutumların daha demokratik ve koruyucu olduğu görülmüştür. Araştırma bulgularımızda, yaş değişkenine bağlı olarak anlamlı bir farklılık bulunmasa da, 14-18 yaş grubu çocukların 10-14 yaş grubu çocuklara oranla psikolojik özerkliği daha fazla algıladıkları görülmüştür.

Aktaş ise yapmış olduğu araştırma sonucunda, çocukların yaşları arttıkça otoriter tutumu algılamalarında da artış görüldüğünü savunmuştur (Akt. Kekeç, 2019).

Literatür taraması yapıldığında, ergenlik dönemindeki bireylerin yaş aralığı faktörüne göre algıladıkları anne baba tutumları arasında çeşitli sonuçlara rastlanmıştır. Anlamlı farklılığın bulunduğu araştırma sonuçlarının bir kısmında, ergenin yaşı arttıkça anne baba tutumunu daha demokratik algıladığı, diğer kısmında ise ergenin yaşı arttıkça anne baba tutumunu otoriter ya da daha koruyucu algılamasıdır. Ergenlik dönemindeki bireylerin yaşları büyüdükçe evden ayrı kalma süreleri ve özerk davranışları artmaktadır. Ebeveynler çocuklarının ne yaptıkları ile ilgili bilgi sahibi olmaya çalışırken onların özel alanlarına müdahale ettikleri ve bağımsızlıklarını kısıtlayıcı davranışlar gösterdikleri için otoriter ve koruyucu algılandıkları düşünölmektedir. Araştırma bulgularımızda, anlamlı bir farklılığın bulunmamasının nedenin araştırma grubunu oluşturan öğrencilerin büyük bir çoğunluğunun 10-14 yaş grubu arasında olmasından kaynaklı olduğu düşünölmektedir.

H2:10-18 yaş grubu çocukların görüşlerine göre Anne Babalarının Ebeveyn Tutumları ile cinsiyetleri arasında farklılık vardır.

Araştırmanın sonucunda kabul/ilgi alt ölçeği puanları ve toplam puanların cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermediği saptanmıştır. Sadece psikolojik özerklik alt boyutu puanlarının cinsiyet değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık gösterdiği saptanmıştır. Psikolojik Özerklik alt boyutunda, kız öğrencilerinin algıladığı psikolojik özerkliğin erkek öğrencilere göre daha fazla olduğunu sonucuna ulaşılmıştır.

Araştırma bulgularımız aşağıda yer alan araştırma bulguları ile benzerlik taşımaktadır.

Dokuyan (2016), 12. sınıf öğrencilerinde algılanan anne-baba tutumları ile benlik saygısı arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Araştırma sonucunda, öğrencilerin demokratik anne baba, koruyucu anne baba ve otoriter anne-baba puanlarının, cinsiyet değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık yarattığı görülmüştür. Demokratik tutum puanlarının cinsiyet değişkeni ile arasında anlamlı farkın bulunması ile araştırma bulgularımız örtüşürken, koruyucu anne baba tutumu ve otoriter anne baba tutum puanlarının cinsiyet değişkenine göre anlamlı farklılık göstermesi araştırma bulgularımızla benzerlik taşımamaktadır.

Aktaş (2011), 9. Sınıf öğrencilerinde anne baba tutumları ve benlik saygısı arasındaki ilişkiyi bazı değişkenler açısından incelemiştir. Çalışma, 2010-2011 yılında Kocaeli ili Gölcük ilçesinde farklı türdeki liselerde öğrenim gören 214 kız, 250 erkek olmak üzere toplam 464 öğrenci ile yürütülmüştür. Araştırma sonucunda kız çocukların, erkek çocuklara göre anne babalarının tutumlarını daha demokratik algıladığı görülmüştür. Erkek çocukların ise kız çocuklarına göre ebeveyn tutumlarını daha otoriter ve koruyucu algıladığı görülmüştür.

Alpoğuz (2014) çalışmasında, algılanan anne baba tutumlarının ilköğretim öğrencilerinin okumaya yönelik tutumlarına etkisinin olup olmadığını araştırmayı amaçlamıştır. Çalışma, İstanbul ilinde bulunan üç ilköğretim okulunda, 2.3.4. ve 5. sınıflarda öğrenim gören 569 öğrenci ile yürütülmüştür. Araştırma bulgularında, kız ve erkek çocukların yaş değişkenlerine göre algıladıkları ebeveyn tutumları arasında anlamlı bir farklılık görüldüğü saptanmıştır. Araştırma bulguları incelendiğinde, kız ve erkek çocukların babalarının tutumları demokratik olarak algıladıkları sonucuna

ulaşmıştır. Bunun yanı sıra erkek çocukların kız çocuklarına oranla babalarını otoriter tutuma daha yakın algıladığı görülmüştür. Ancak, kız ve erkek çocukların algıladığı anne tutumları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark görülmemiştir.

Yurttaş (2010)'ın yapmış olduğu araştırmada, anne baba tutum ölçeği psikolojik özerklik alt boyut puanlarının cinsiyet değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık gösterdiğini saptamıştır. Bu farklılığın, kız öğrencilerin lehine gerçekleştiği sonucuna ulaşmıştır. Araştırma bulgularımızda, kız öğrencilerinin algıladığı psikolojik özerkliğin erkek öğrencilere göre daha fazla olduğunu sonucuna ulaşmıştır. Bu bakımdan Yurttaş'ın elde etmiş olduğu sonuçlar ile araştırma sonuçlarımız benzerlik taşımaktadır.

Yıldız (2019), yapmış olduğu araştırmada ilköğretim 5. ve 6. sınıf öğrencilerinin algıladıkları anne baba tutumları ile sosyal beceri ve saldırganlık düzeyleri arasındaki ilişkiyi incelemeyi amaçlamıştır. Çalışma, Ankara ili Yenimahalle ilçesinde bulunan dört ilköğretim okulunda 5. ve 6. sınıfta öğrenim gören 582 öğrenci ile yürütülmüştür. Araştırma sonucunda kabul/ilgi alt boyutu puanlarının cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermediği saptanmıştır. Araştırmada, psikolojik özerklik alt boyutunun cinsiyet değişkenine göre istatistiksel açıdan anlamlı düzeyde farklılaştığı sonucuna ulaşmıştır.

Korap (2013) yapmış olduğu çalışmada, algılanan anne baba tutumlarının ve diğer bazı ailesel değişkenlerin incelenmesini amaçlamıştır. Çalışma, İstanbul ili Anadolu yakasında bulunan okullarda eğitimine devam eden 12-18 yaş grubu 164 kız, 135 erkek olmak üzere toplam 299 öğrenci ile yürütülmüştür. Araştırma sonucunda, ergenlerin algıladıkları anne baba tutumlarının, cinsiyet değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık gösterdiği saptanmıştır. Bulgular incelendiğinde, erkek öğrencilerin anne babalarını daha demokratik algıladığı, kız öğrencilerin ise anne babalarını daha otoriter ve koruyucu algıladıkları bilgisine ulaşılmıştır. Araştırma bulgumuzda ise bu durum tam tersi şekildedir. Kız çocuklar anne babalarının tutumlarını erkek çocuklara göre daha demokratik algılamaktadır.

Zengin (2019), yapmış olduğu araştırmada, ergenlerde anne baba tutumları ile sınav kaygısı arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Çalışma, Bandırma ilçe sınırları içerisinde özel bir ortaokulda 2018-2019 eğitim öğretim yılları arasında öğrenim gören bir 200 öğrenci ile yürütülmüştür. Çalışmada, öğrencilerin demokratik tutum alt boyut

puanlarının, cinsiyet değişkeni açısından anlamlı bir farklılık gösterip göstermediği araştırılmıştır. Araştırma sonucunda, anlamlı bir farklılık bulunmuştur.

Ertuğrul (2019) yapmış olduğu çalışmada, ergenlik çağındaki çocukların arasında görölen zorbalık davranış eğilimleri ve karşıt olma karşı gelme bozukluğu durumlarının anne baba tutumlarından etkilenip etkilenmediğini araştırmayı amaçlamıştır. Araştırma, İstanbul ili Kadıköy ilçesinde, dört farklı okulda 10-14 yaşı grubu 144'ü kız, 154'ü erkek olmak üzere 298 öğrenci ile yürütölmüştür. Araştırma incelendiğinde öğrencilerin algıladıkları anne baba tutumlarının, cinsiyet değişkeni açısından anlamlı bir farklılık olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Çalışmada erkek öğrencilerin algıladığı ebeveyn tutumlarının daha otoriter olduğu görölmüştür.

Koç (2019) ergenlik dönemindeki çocukların, algıladıkları anne baba tutumları ile duygusal özerklikleri arasındaki ilişkiyi çeşitli değişkenlere göre incelemeyi amaçlamıştır. Çalışma, Düzce ilindeki 6 farklı lisede eğitimine devam eden, tüm kademelerde toplam 568 öğrenci ile yürütölmüştür. Araştırmada yer alan bulgular ışığında, öğrencilerin algıladıkları ebeveyn tutumları, cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterdiği saptanmıştır. Sonuçlar incelendiğinde kız çocuklarının algıladıkları tutum demokratik olurken, erkek çocukların algıladıkları tutum daha otoriter ve koruyucu olduğu görölmüştür.

Uzunel(2016) yapmış olduğu araştırmanın bulguları incelendiğinde, ergenlik dönemindeki bireylerin algıladıkları ebeveyn tutumları, cinsiyet değişkenine göre göre anlamlı bir farklılık gösterdiği saptanmıştır. Çalışmada, ergenlik dönemindeki kızların algıladıkları demokratik tutum puanlarının, ergenlik dönemindeki erkelere göre daha fazla olduğu tespit edilmiştir.

Ulutaş (2018)'de 9. ve 12. sınıf lise öğrencilerinin durumluk ve sürekli kaygı düzeyleri ile anne baba tutumları arasındaki ilişki ve sosyodemografik değişkenlerin kaygı düzeyleri ile algılanan anne baba tutumları üzerindeki etkisini araştırmayı amaçlamıştır. Çalışma, Malatya ilinde bulunan çeşitli liselerde 9. ve 12. sınıflarda öğrenim gören 358 öğrenci ile yürütölmüştür. Araştırma bulguları cinsiyet değişkenine göre algılanan anne baba tutumlarında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılığın olduğunu göstermektedir. Bulgular incelendiğinde, ergenlik dönemindeki kızların demokratik tutum alt boyutunu, ergenlik dönemindeki erkelere oranla daha fazla algıladıkları görölmüştür. Koruyucu tutum ve otoriter tutum alt boyutlarında ise bu

durum tam tersi olmuştur. Erkeklerin algıladıkları otoriter ve koruyucu tutum alt boyutlarının, kızlara göre daha fazla olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Literatür incelendiğinde, yapmış olduğumuz araştırmada, psikolojik özerklik boyutunun cinsiyet değişkenine göre istatistiksel açıdan anlamlı düzeyde farklılaştığı destekleyen çalışmalara rastlanmıştır. Kız çocuklarının algıladığı psikolojik özerkliğin erkek çocuklara göre daha fazla olması, günümüzde çocukların cinsiyetleri ile ilgili ayırımın bulunmadığından kaynaklı olabilir. Aynı zamanda kız çocuklarının ailelerinden beklentilerinin erkek çocuklara göre daha az olması, içinde yaşadığı toplumun basma kalıp yargılarından dolayı koşullara karşı uysal davranmak zorunda olduğunu düşünmesi bu durumu etkileyebilir.

Araştırma bulgularımız aşağıda yer alan araştırma bulguları ile benzerlik taşımamaktadır.

Gülkaya (2018), yapmış olduğu araştırmasında lise öğrencilerinin algıladıkları anne ve baba tutumları ile mevcut anne baba tutumları arasındaki ilişkiyi belirleme ve ergenin algıladığı anne baba tutumlarının bazı demografik değişkenler ile ergenlerin akademik başarıları bakımından incelenmesini amaçlamıştır. Çalışma 2016- 2017 eğitim öğretim yılında, Ankara ili Çankaya İlçesinde öğrenim görmekte olan 310 lise öğrencisi ve ebeveynleri ile yürütülmüştür. Ergenlerin cinsiyetlerine göre algılanan anne ve baba alt boyut tutumları arasında fark olup olmadığına ilişkin bulgular sonucunda, algılanan anne tutumlarından duyarlılık, psikolojik kontrol ve davranışsal denetim alt boyutları açısından anlamlı bir farklılık olmadığı görülmüştür.

Yıldız (2019), yapmış olduğu araştırmada, anne baba tutum ölçeğinin toplam puanı ve kontrol/denetleme alt boyutlarının cinsiyet değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık gösterdiği saptanmıştır.

Toktamış (2008)'in yapmış olduğu çalışma ergenlik çağındaki 421 öğrenci ile yürütülmüştür. Araştırma sonucunda, kabul/ilgi ve kontrol/denetleme alt boyutlarının cinsiyet değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık gösterdiği saptanmıştır. Psikolojik özerklik boyutunda ise cinsiyet değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık görülmediği sonucuna ulaşılmıştır (Akt. Yıldız, 2019).

Kulaksızoğlu (2002), ebeveynlerin kızlarını daha fazla denetlediğini, özgürleşmeleri yolunda daha az destek gösterdiklerini öne sürmüştür (Uzunel, 2016).

Ancak yapmış olduğumuz araştırma sonucunda, kız öğrencilerin algıladıkları psikolojik özerklik alt boyutunun, erkek öğrencilere göre daha fazla olduğu bulgusu elde edilmiştir.

Tokgöz (2017), yapmış olduğu çalışmada kız çocukların ebeveynlerini daha fazla denetleyici olarak algıladıkları sonucuna ulaşmıştır (Akt. Gülkaya, 2018).

Literatür incelendiğinde, cinsiyet değişkeni ile anne baba tutumları arasında anlamlı farklılığın bulunmadığı bir çalışmaya rastlanmamıştır. Bu durum araştırma bulgularımızın geçerliliğini güçlendirmektedir.

H3:10-18 yaş grubu çocukların görüşlerine göre Anne Babalarının Ebeveyn Tutumları ile kardeş sayısı arasında farklılık vardır.

Araştırmanın sonucunda kabul/ilgi alt ölçeği puanları, psikolojik özerklik puanları ve toplam puanların kardeş sayısı değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermediği saptanmıştır.

Araştırma bulgularımız ile aşağıda yer alan araştırma bulguları arasında benzerlik görülmektedir.

Yurttaş (2010)'ın yapmış olduğu çalışmada, anne baba tutum ölçeği kabul/ilgi, psikolojik özerklik ve denetleme alt boyutları puanlarının öğrencinin kardeş sayısı değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermediği sonucuna ulaşılmıştır. Araştırma sonucu, araştırma sonucumuzu tamamen destekler niteliktedir.

Yıldız (2019), yapmış olduğu araştırma sonucunda, psikolojik özerklik ve kontrol/denetleme boyutlarının kardeş sayısı değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermediğini, kabul/ilgi boyutunun ise kardeş sayısı değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık gösterdiğini saptamıştır. Psikolojik özerklik alt boyutunda farklılığın görülmemesi, araştırma bulgularımızla paralel olmaktadır.

Koralp (2013) yapmış olduğu çalışmada, çocukların algıladıkları demokratik, koruyucu ve otoriter tutumlarının, kardeş sayısı değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermediği sonucuna ulaşmıştır. Bu bulgu, araştırma bulgumuzla benzer niteliktedir.

Dinçer (2008)'in yapmış olduğu araştırma sonucunda, kardeş sayısı değişkeninin anne babaların otoriter ve demokratik tutum puanlarında anlamlı farklılık oluşturmadığı

görülmüştür. Araştırma bulgularına göre kardeş sayısı durumunun anne babanın tutumları üzerinde olumlu ya da olumsuz etkisi bulunmamıştır.

Ertuğrul (2019) yapmış olduğu çalışma sonucunda, öğrencilerin algıladıkları demokratik tutumun, kardeş sayısı değişkeni açısından anlamlı bir farklılığın bulunmadığı görülmüştür.

Uzunel (2016) yapmış olduğu çalışmada, ergenlik dönemindeki bireylerin algıladıkları anne baba tutumlarının, kardeş sayısı değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemeyi amaçlamıştır. Çalışma sonucunda, otoriter tutum ve koruyucu tutum alt boyutu puanlarının, kardeş sayısı değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılığın bulunmadığı saptanmıştır.

Araştırma bulgularımızda, anne baba alt tutum puanları ile kardeş sayısı arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır. Ancak bulgular incelendiğinde, psikolojik özerklik alt boyutunda, hiç kardeşi yok, 1-3 kardeş ve 4 kardeş-üzeri ortalamaları arasında farklılığın yok denebilecek kadar az olduğu, kabul/ilgi alt boyutunda ise ortalamalar arasında farklılığın olduğu görülmüştür.

Araştırma bulgularımız ile aşağıda yer alan araştırma bulguları arasında benzerlik görülmemektedir.

Toktamış (2008) çalışmasını, ergenlik çağındaki 421 öğrenci ile yürütmüştür. Araştırma sonucunda, kabul/ilgi ve psikolojik özerklik alt boyutunun kardeş sayısına göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık gösterdiği saptanmıştır (Akt. Yıldız, 2019).

Ertuğrul (2019) yapmış olduğu çalışma sonucunda, öğrencilerin algıladıkları otoriter tutumun, kardeş sayısı değişkeni açısından anlamlı bir farklılığın bulunduğu görülmüştür. Araştırmada, otoriter ebeveyn tutumu ve koruyucu ebeveyn tutumunda gruplar arasında farklılık olduğu bulunmuştur. Koruyucu ebeveyn tutum ve iki kardeşi olan öğrenciler ile üç ve üzeri kardeşi olan öğrenciler arasında anlamlı bir farklılık olduğunu saptamıştır. Bulgular ışığında, üç ve üzeri çocuğu olan anne babaların daha çok koruyucu tutuma sahip olduğu görülmüştür.

Koç (2019) yapmış olduğu araştırma sonucunda, öğrencilerin algıladıkları ebeveyn tutumları, kardeş sayısı değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterdiği saptanmıştır. Çalışma incelendiğinde, çalışmada yer alan öğrencilerin algıladıkları demokratik ebeveyn tutumu, 3 ve üzeri kardeşi olan öğrencilerde daha az seviyede

görülürken, tek ya da 2 kardeş olan öğrencilerin, demokratik tutumu daha fazla algıladığı görülmüştür.

Bell ve Avery (1985)' nin yapmış oldukları araştırma sonucunda, geniş aile içerisinde yaşayan anne babaların çocuklarına karşı daha otoriter ve koruyucu tutumlar sergilediği, çocuklarına hatalarından dolayı yaptırımında bulunmaktan kaçınmadıkları görülmüştür (Akt. Koç, 2019)

Uzunel (2016) araştırma bulgularının ışığında, ergenlik dönemindeki bireylerin algıladıkları demokratik tutumun, kardeş sayısı değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterdiğini saptamıştır. Çalışmada, kardeşi olmayan bireylerin anne babaları, üç kardeş olan bireylerin anne babalarına oranla daha fazla demokratik tutumu benimsediği sonucuna ulaşılmıştır.

Literatür incelendiğinde, bazı araştırma sonuçlarında kardeş sayısı değişkeni ile anne baba tutumları arasında anlamlı bir farklılığın olduğu görülmüştür. Tek çocuğa ya da iki çocuğa sahip olan ailelerin daha demokratik tutumlar sergilediği araştırma sonuçlarında yer almaktadır. Kalabalık aileye sahip ya da çok çocuklu ebeveynlerin ise otoriter ve baskıcı tutuma sahip olma eğilimleri daha fazla olmaktadır. Bunun çocuğa ayrılan zamanın, ilgilinin bölünmesi ve ebeveynlerin sorumlulukların daha fazla olmasından kaynaklı olduğu düşünülmektedir.

H4:10-18 yaş grubu çocukların görüşlerine göre Anne Babalarının Ebeveyn Tutumları ile babanın eğitim durumu arasında farklılık vardır.

Araştırmanın sonucunda kabul/ilgi alt ölçeği puanları, psikolojik özerklik puanları ve toplam puanların babanın eğitim durumu değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermediği saptanmıştır.

Araştırma bulgularımız ile aşağıda yer alan araştırma bulguları arasında benzerlik görülmektedir.

Kekeç (2019) araştırmasında, ergenlerin algıladıkları ebeveyn tutumlarının babanın eğitim durumuna göre değişkenlik göstermediği sonucuna ulaşılmıştır. İstatistiksel olarak anlamlılık görülmesi de eğitim seviyesindeki artışın demokratik tutum puanını arttırdığı görülmüştür. Üniversite mezunu babaların, koruyucu baba tutumları puanları anlamlı derecede yüksek çıkmıştır. Lise ve üniversite mezunu

babaların ise diğer gruplardaki babalara göre otoriter baba tutum puanlarının anlamlı derecede düşük olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Çelik (2019), 11-14 yaş arasında ki ergenlerin anne-baba tutumları ve mantık dışı inanç düzeyleri ilişkisi adlı tez çalışmasında, demokratik tutum ile baba eğitim durumu arasında anlamlı farklılık olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Öztürk ve Tezel Şahin (2005), yaptıkları araştırmanın sonucunda çocukların algıladıkları ebeveyn tutumları incelendiğinde babanın eğitim durumu değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olmadığını saptamışlardır.

Demirel (2019) yapmış olduğu çalışmada algılanan anne-baba tutumunu baba öğrenim düzeyine göre farklılık gösterip göstermediği incelenmiştir. Çalışma Ordu ili merkezinde bulunan 2016-2017 eğitim yılında lise son sınıf 478 öğrenci ile yürütülmüştür. Araştırma sonucunda anne-duyarlılık, davranışsal denetim, özerklik desteği ve baba psikolojik kontrol, baba davranışsal denetim puanları bakımından baba öğrenim düzeyleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık saptanmamıştır.

Yılmaz (2014)'un ortaokul 6.7.8. sınıf öğrencilerinin algılanan anne baba tutumları ile sosyal duygusal öğrenme becerileri arasındaki ilişkileri incelediği çalışması Esenyurt ilçesinde 1 devlet okulu ve Büyükçekmece de 1 özel okulda öğrenimlerine 6,7 ve 8. sınıfta devam eden 130 kız ve 146 erkek olmak üzere 276 öğrenci ile yürütülmüştür. Yapmış olduğu çalışmada, anne baba tutumlarının, babanın eğitim düzeyine göre farklılaşıp farklılaşmadığını incelemiştir. Yapmış olduğu çalışmada, anne baba tutumlarının, babanın eğitim düzeyine göre farklılaşıp farklılaşmadığını incelemiştir. Duyarlılık, psikolojik kontrol ve özerklik desteği alt boyutlarında anlamlı bir farklılık saptanmamıştır.

Yurttaş (2010)'ın yapmış olduğu çalışmada, anne baba tutum ölçeği kabul/ilgi, psikolojik özerklik ve denetleme alt boyutları puanlarının öğrencinin babasının eğitim düzeyi değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermediği sonucuna ulaşılmıştır. Araştırma sonucu, araştırma sonucumuzu tamamen destekler niteliktedir.

Toktamış (2008)'in yapmış olduğu araştırma sonucunda, kontrol/denetleme ve kabul/ilgi alt boyutlarının, babanın eğitim düzeyi değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermediği saptamıştır (Akt. Yıldız, 2019).

Ulutaş (2018) yapmış olduğu araştırmanın bulguları ışığında, öğrencilerin algıladıkları anne baba tutum ölçeğinin alt boyutlarının, baba eğitim durumu değişkenine göre anlamlılık farklılık göstermediği saptanmıştır. Araştırma bulguları ile araştırma bulgularımız birebir benzerlik gösteren niteliktedir.

Zengin (2019) yapmış olduğu çalışmada, demokratik ve otoriter baba alt boyutlarının sıralamalar ortalamalarının baba eğitim durumuna göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemeyi amaçlamıştır. Araştırma sonucunda, baba eğitim gruplarının sıralamalar ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olmadığı görülmüştür. Çalışma bulguları ile araştırma bulgularımız benzerlik göstermektedir.

Koralp (2013) yapmış olduğu çalışmada, çocukların algıladıkları ebeveyn tutumlarının, baba eğitim durumu değişkenine göre anlamlı bir farklılık olmadığı sonucuna ulaşmıştır.

Konuyla ilgili kaynaklar incelendiğinde, ebeveyn tutumlarının baba eğitim düzeyine göre farklılık göstermesiyle ilgili araştırmalar farklı sonuçlanmıştır. Aktaş, araştırmasında çocukların algıladıkları ebeveyn tutumlarının babanın eğitim durumu değişkenine bağlı olarak anlamlı bir farklılık göstermediği sonucuna ulaşmıştır (Akt. Kekeç, 2019).

Araştırma bulgularımız ile aşağıda yer alan araştırma bulguları arasında benzerlik görülmemektedir.

Alpoğuz (2014)'un yapmış olduğu araştırma sonucunda, öğrencilerin algıladıkları ebeveyn tutumları, baba eğitim durumu değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterdiğini saptanmıştır. Çalışma incelendiğinde, babanın eğitim düzeyinin yüksek olması daha demokratik, eğitim seviyesinin düşük olması ise daha otoriter yönde etki ettiği bulunmuştur.

Dinçer (2008), yaptığı çalışmada alt ve üst sosyoekonomik düzeyde anne babanın otoriter ve demokratik olarak algılanmasında baba öğrenim düzeyinin demokratik ölçek puanlarında anlamlı bir farklılık oluşturduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Toktamış (2008)'in yapmış olduğu araştırma sonucunda, psikolojik özerklik alt boyutunun babanın eğitim düzeyi değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık gösterdiği saptanmıştır (Akt. Yıldız, 2019).

Yılmaz (2014) yapmış olduğu araştırmada, anne baba tutumlarının, babanın eğitim düzeyine göre farklılaşıp farklılaşmadığını incelemiştir. Sadece davranışsal denetim alt boyutunda anlamlı bir farklılık olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Yıldız (2019), yapmış olduğu araştırma sonucunda, psikolojik özerklik puanları ve toplam puanların, baba eğitim düzeyi değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık görüldüğünü saptamıştır.

Uzunel (2016) yapmış olduğu araştırmada yer alan öğrencilerin algıladıkları ebeveyn tutumlarının, baba eğitim durumu değişkenine göre anlamlı bir farklılık görüldüğü sonucuna ulaşılmıştır. Babanın eğitim durumunun yüksek olması öğrenciler tarafından daha fazla demokratik algılanması ile doğru orantılı bulunmuştur.

Ertuğrul (2019) yapmış olduğu çalışmada, öğrencilerin algıladıkları ebeveyn tutumlarının, baba eğitim durumuna göre farklılaşıp farklılaşmadığını incelemiştir. Araştırmada, baba eğitim düzeyinin arttıka daha az korumacı tutumlar sergilediği sonucuna ulaşılmıştır.

Koç (2019) yapmış olduğu araştırma sonucunda, öğrencilerin algıladıkları ebeveyn tutumları, baba eğitim durumu değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterdiğini saptanmıştır. Çalışma incelendiğinde, babası üniversite mezunu olan öğrencilerin, babası lise ve ilkokul mezunu olan öğrencilere oranla algıladıkları demokratik tutumun daha fazla olduğu görülmüştür. Babası ilkokul ve lise mezunu olan öğrencilerin, babası üniversite mezunu olan öğrencilere oranla daha koruyucu, babası ilkokul mezunu olan çocukların ise babası lise ve üniversite mezunu olan çocuklara göre otoriter tutumu daha çok algıladıkları bulunmuştur.

Ay (2015) alışma bulgularında, lise de öğrenim gören öğrencilerin algıladıkları demokratik tutum alt boyutu ile baba eğitim durumu değişkeni arasında anlamlı bir farklılığın görüldüğünü saptamıştır. Yüksek lisans mezununun babaların, daha fazla demokratik algılandıkları görülmüştür (Akt. Ulutaş, 2018).

Literatür incelendiğinde, baba eğitim düzeyi ile algılanan anne baba tutumları arasında anlamlı farklılıklar bulunmuş araştırmalara rastlanmıştır. Araştırma bulgularının birçoğu babanın eğitim seviyesinin yükselmesi ile demokratik algılanmasının doğru orantılı olduğunu göstermiştir.

H5:10-18 yaş grubu çocukların görüşlerine göre Anne Babalarının Ebeveyn Tutumları ile annenin eğitim durumu arasında farklılık vardır.

Araştırmanın sonucunda kabul/ilgi alt ölçeği puanları, psikolojik özerklik puanları ve toplam puanların annenin eğitim durumu değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermediği saptanmıştır.

Araştırma bulgularımız ile aşağıda yer alan araştırma bulguları arasında benzerlik görülmektedir.

Kekeç (2019), yapmış olduğu araştırma sonucunda, çocukların algıladıkları ebeveyn tutumlarının, annenin eğitim durumuna göre demokratik tutum puanı açısından anlamlı bir farklılığın olmadığını saptamıştır. Araştırma bulgularımızda psikolojik özerklik alt boyutu puanları ile anne eğitim durumu arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır. Ancak üniversite mezunu annelerin diğer gruplardaki annelere göre daha fazla demokratik algılanmaktadır. Ortaokul ve lise çağındaki çocukların algıladıkları ebeveyn tutumlarının, annenin eğitim durumuna göre koruyucu/istekçi tutum puanlarının anlamlı derecede yüksek olduğu görülmüştür. Lise ve lisansüstü çağındaki çocukların ise algıladıkları otoriter tutum puanlarının anlamlı derecede düşük olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Annelerin eğitim seviyeleri artış gösterdiğinde otoriter tutumun azaldığı görülmüştür. Bulgularımızda, kabul/ilgi alt boyutunun, anne eğitim durumu ile arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır.

Aktaş (2011), yapmış olduğu araştırma sonucunda, algılanan anne baba tutumlarının, annenin eğitim durumu değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermediğini belirtmiştir.

Aydoğdu ve Dilekmen'in yapmış oldukları çalışmada ise ebeveynlerin eğitim düzeyine göre, otoriter ve izin verici tutum alt boyutları arasında anlamlı bir farklılık olmadığı sonucuna ulaşılmıştır (Akt. Kekeç, 2019).

Tozkoparan (2014) tarafından yapılan çalışmada, ortaokul öğrenci algısına göre aileden alınan sosyal destek, anne-baba tutumu ve akran ilişkilerini bazı demografik değişkenler açısından incelemeyi amaçlamıştır. Çalışma, İstanbul ili Kadıköy ilçesinde 2013-2014 yılında öğrenim gören 425 öğrenci ile yürütülmüştür. Çalışmanın sonucunda, algılanan ebeveyn tutumlarının eğitim durumu değişkenine göre anlamlı bir ilişki olmadığı görülmüştür.

Dinçer (2008), yaptığı çalışmada alt ve üst sosyoekonomik düzeydeki liselerin ikinci sınıfına devam eden ergenlerin algılanan anne baba tutumlarını ve arkadaşlık ilişkilerini incelemek, ergenlerin anne baba tutumlarını algılamalarında ve arkadaşlık ilişkilerinde bazı değişkenlerin etkili olup olmadığını belirlemek, alt ve üst sosyoekonomik düzeydeki ergenlerin anne baba tutumlarını algılamaları ile arkadaşlık ilişkileri arasındaki ilişkiyi araştırmıştır. Çalışma Ankara il merkezinde bulunan Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı liselerde okuyan 300 öğrenci ile yürütülmüştür. Alt ve üst sosyoekonomik düzeyde anne babanın otoriter ve demokratik olarak algılanmasında, annenin eğitim durumu değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermediği sonucuna ulaşılmıştır.

Gülkaya (2018)'nin yapmış olduğu çalışmada, annenin eğitim düzeyi ile ergenin anneden algıladığı alt boyut tutumları arasında anlamlı farklılık görülmediği sonucuna ulaşılmıştır.

Yılmaz (2014) yapmış olduğu çalışmada, anne baba tutumlarının, annenin eğitim düzeyine göre farklılaşp farklılaşmadığını incelemiştir. Duyarlılık, psikolojik kontrol ve özerklik desteği alt boyutlarında anlamlı bir farklılık saptanmamıştır.

Yurttaş (2010)'ın yapmış olduğu çalışmada, anne baba tutum ölçeği kabul/ilgi, psikolojik özerklik ve denetleme alt boyutları puanlarının öğrencinin annesinin eğitim düzeyi değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermediği sonucuna ulaşılmıştır. Araştırma sonucu, araştırma sonucumuzu tamamen destekler niteliktedir.

Toktamış (2008)'in yapmış olduğu çalışmada, kabul/ilgi ve kontrol/denetleme alt boyutlarının anne eğitim düzeyi değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermediğini saptamıştır. Korap (2013) ve Erginbay (2014)'in yapmış oldukları çalışmalarda, algılanan anne baba tutumlarının anne eğitim düzeyi değişkenine göre anlamlı bir farklılık olmadığı sonucuna ulaşılmıştır (Akt. Yıldız, 2019).

Zengin (2019) yapmış olduğu çalışmada, demokratik ve otoriter anne alt boyutlarının sıralamalar ortalamalarının anne eğitim durumuna göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemeyi amaçlamıştır. Araştırma sonucunda, anne eğitim

gruplarının sıralamalar ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olmadığı görülmüştür.

Ulutaş (2018)'ın yapmış olduğu araştırmanın bulguları ışığında, öğrencilerin algıladıkları anne baba tutum ölçeğinin alt boyutlarının, anne eğitim durumu değişkenine göre anlamlılık farklılık göstermediği saptanmıştır. Araştırma bulguları ile araştırma bulgularımız benzerlik göstermektedir.

Koralp (2013) yapmış olduğu çalışmada, çocukların algıladıkları ebeveyn tutumlarının, anne eğitim durumu değişkenine göre anlamlı bir farklılık görülmediği sonucuna ulaşmıştır.

Uzunel (2016) yapmış olduğu çalışmada yer alan öğrencilerin, algıladıkları ebeveyn tutum puanlarının, anne eğitim durumu değişkenine göre anlamlı bir farklılık oluşturmadığı saptanmıştır. Uzunel'in anne eğitim düzeyine ilişkin saptamış olduğu bulgular, araştırma bulgularımızla tamamen örtüşmektedir.

Ay (2015) çalışma bulgularında, lise de öğrenim gören öğrencilerin algıladıkları ebeveyn tutumları ile anne eğitim durumu değişkeni arasında anlamlı bir ilişkinin bulunmadığı görülmüştür (Akt. Ulutaş, 2018).

Günümüzde, doğru ya da yanlış bilgi edinme yollarının oldukça fazlaştığı görülmektedir. Radyo programları, gündüz kuşağı televizyon programları, internet siteleri ve sosyal mecralarda dahil olmak üzere çocuk ve ebeveynlik ile ilgili birçok bilgiyi sunmaktadır. Ebeveynler, eğitim düzeyleri fark etmeksizin bu bilgilere kolaylıkla erişebilmektedir. Bu sebeple sosyal öğrenme yoluyla edinilen bilgilerin, anne eğitim durumu değişkeni ile ebeveyn tutumları arasında anlamlı farklılığın oluşmamasına ortam hazırladığı düşünülmektedir.

Araştırma bulgularımız ile aşağıda yer alan araştırma bulguları arasında benzerlik görülmemektedir.

Çelik (2019), 11-14 yaş arasında ki ergenlerin anne baba tutumları ve mantık dışı inanç düzeyleri ilişkisi adlı tez çalışmasında, demokratik tutum ile anne eğitim durumu arasında anlamlı farklılık olduğu sonucuna ulaşmıştır. Annenin eğitim düzeyi arttıkça demokratik ebeveyn tutum sergileme eğiliminde olmaktadır.

Öztürk ve Tezel Şahin (2005), araştırmalarında çocukların algıladıkları ebeveyn tutumları incelendiğinde annenin eğitim seviyesi yükseldikçe daha demokratik tutumla sergilediği sonucuna ulaşmışlardır.

Toktamış (2008)'ın yapmış olduğu araştırmada, psikolojik özerklik alt boyutunun anne eğitim düzeyi değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunduğu sonucuna ulaşılmıştır (Akt. Yıldız, 2019).

Demirel (2019) yapmış olduğu araştırmada algılanan anne-baba tutumunu anne öğrenim düzeyine göre farklılık gösterip göstermediği incelenmiştir. Çalışma Ordu ili merkezinde bulunan 2016-2017 eğitim yılında lise son sınıf 478 öğrenci ile yürütölmüştür. Lise son sınıf öğrencilerinin algıladıkları anne baba tutumları algılanan anne eğitim düzeyine göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık gösterdiği sonucuna ulaşılmıştır.

Yılmaz (2014) yapmış olduğu araştırmada, anne baba tutumlarının, annenin eğitim düzeyine göre farklılaşıp farklılaşmadığını incelemiştir. Sadece davranışsal denetim alt boyutunda anlamlı bir farklılık olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Yıldız (2019) yapmış olduğu araştırma sonucunda, psikolojik özerklik puanları ve toplam puanların, anne eğitim düzeyi değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık gösterdiğini saptamıştır.

Ertuğrul (2019) yapmış olduğu çalışmada, öğrencilerin algıladıkları ebeveyn tutumlarının, anne eğitim durumuna göre farklılaşıp farklılaşmadığını incelemiştir. Araştırma sonucunda, annenin eğitim durumunun yüksek olması daha az otoriter tutumu benimsediği bulunmuştur.

Alpoğuz (2014)'un yapmış olduğu araştırma sonucunda, öğrencilerin algıladıkları ebeveyn tutumları, anne eğitim durumu değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterdiğini saptanmıştır. Çalışma incelendiğinde, annenin eğitim düzeyinin yüksek olması daha demokratik, eğitim seviyesinin düşük olması ise daha otoriter yönde etki ettiği bulunmuştur.

Koç (2019) tarafından yapılmış araştırma sonucunda, öğrencilerin algıladıkları ebeveyn tutumları, anne eğitim durumu değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterdiği saptanmıştır. Çalışma incelendiğinde, annesi üniversite mezunu olan öğrencilerin, annesi lise ve ilkokul mezunu olan öğrencilere oranla algıladıkları demokratik tutumun

daha fazla olduğu görülmüştür. Annesi ilkokul mezunu olan öğrencilerin diğer gruplara oranla koruyucu tutumu ve otoriter tutumu daha çok algıladığı bulunmuştur.

Kulaksızoğlu (2005) yapmış olduğu çalışmada, annenin eğitim düzeyi arttıkça, daha az otoriter algılandığını belirtmiştir (Akt. Demirel, 2019).

Anne eğitim seviyesi ile ebeveyn tutumları arasında anlamlı farklılık olduğu sonucuna ulaşan çalışmalar incelendiğinde, demokratik tutumun eğitim seviyesi yüksek olan annelerde daha çok algılandığı görülmüştür. Ancak araştırma bulgularımız, bu veri ile benzer nitelikte değildir. Yapmış olduğumuz araştırmayı diğer araştırmalarla karşılaştırdığımızda, anne baba tutumlarının, anne eğitim durumu değişkeni arasında anlamlı farklılığın bulunmamasının, anne eğitim durumunu oluşturan grubun ilkokul ve orta okul mezunları olmasından kaynaklanabileceği düşünölmektedir.

H6:10-18 yaş grubu çocukların görüşlerine göre Anne Babalarının Ebeveyn Tutumları ile ailenin gelir durumu arasında farklılık vardır.

Araştırmanın sonucunda kabul/ilgi alt ölçeği puanları ve toplam puanların gelir durumu değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermediği saptanmıştır. Sadece psikolojik özerklik alt boyutu puanlarının gelir durumu değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık gösterdiği saptanmıştır.

Araştırma bulgularımız ile aşağıda yer alan araştırma bulguları arasında benzerlik görölmektedir.

Demirel (2019) yapmış olduğu araştırmada algılanan anne-baba tutumunun algılanan gelir düzeyine göre farklılık gösterip göstermediği incelenmiştir. Çalışma Ordu ili merkezinde bulunan 2016-2017 eğitim yılında lise son sınıf 478 öğrenci ile yürütölmüştür. Lise son sınıf öğrencilerinin algıladıkları anne baba tutumları algılanan gelir düzeyine göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık gösterdiği sonucuna ulaşılmıştır.

Toktamış (2008), yapmış olduğu araştırmanın sonucunda, kabul/ilgi ve kontrol/denetleme boyutlarının gelir durumu değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermediğini saptamıştır. Ancak psikolojik özerklik alt boyutunun gelir durumu değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık gösterdiği sonucuna ulaştırmıştır (Akt. Yıldız, 2019). Toktamış'ın bu bulgusu ile araştırmanın bulgusu tamamen örtüşmektedir.

Yurttaş (2010)'ın yapmış olduğu araştırma sonucunda, anne baba tutum ölçeği kabul/ilgi alt boyutu ve psikolojik özerklik alt boyutu puanlarının, gelir durumu değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermedikleri saptanmıştır. Araştırma bulgularımızda, kabul/ilgi boyutunda anlamlı bir farklılığa rastlanmazken, psikolojik özerklik boyutunda anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Psikolojik özerklik boyutundaki farklılığın gelir durumu iyi ve orta derecede olan ailelerde daha anlamlı olduğu görülmüştür.

Yıldız (2019), yapmış olduğu araştırma sonucunda, psikolojik özerklik, kabul/ilgi ve kontrol/denetleme alt boyutlarının gelir durumu değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermediğini saptamıştır. Kabul/ilgi alt boyutunda anlamlı farklılığın bulunmaması, çalışma bulgularımız ile benzer nitelik taşımaktadır.

Ertuğrul (2019)'un yapmış olduğu çalışmada, öğrencilerin algıladıkları demokratik tutumun, gelir düzeyine göre anlamlı bir farklılık olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Çalışmada, gelir durumu yükseldikçe demokratik tutum, gelir durumu azaldıkça otoriter ve koruyucu tutumların benimsendiği görülmüştür.

Koralp (2013) yapmış olduğu çalışmada, çocukların algıladıkları koruyucu ve otoriter tutumlarının, anne eğitim durumu değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermediği sonucuna ulaşmıştır. Algılanan demokratik tutum alt boyutunun, gelir durumu değişkeni ile arasında anlamlı bir farklılık olduğu bulunmuştur. Bulgular incelendiğinde, düşük gelir seviyesine sahip ailelerin çocukları, diğer çocuklara göre algıladıkları demokratik tutumun daha fazla olduğu görülmüştür. Araştırma bulguları, araştırma bulgularımızı destekler nitelikte olmaktadır. Yalnızca, çalışmamızda gelir durumu iyi olan ailelerin çocuklarının algıladıkları psikolojik özerkliğin daha yüksek olması sonucu ile ayrılmaktadır.

Koç (2019) yapmış olduğu çalışmada, öğrencilerin algıladıkları ebeveyn tutumları, gelir durumu değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterdiği saptanmıştır. Çalışma incelendiğinde, demokratik tutum ile gelir durumu değişkeni arasındaki fark anlamlı olurken, otoriter tutum ve koruyucu tutum ile arasında anlamlı bir farkın olmadığı görülmüştür. Koç'un elde etmiş olduğu bulgular ile araştırma bulgularımız birebir örtüşmektedir.

Amerika’da yapılmış çalışmalar sonucunda gelir düzeyi düşük olan ebeveynlerin ‘katı ve otoriteye dayalı’ tutuma sahip oldukları, gelir düzeyleri orta olan ebeveynlerinse ‘açık, esnek ve eşitlik içeren’ davranışlar sergilediği görülmüştür (Akt. Uzunel, 2016).

Alpoğuz (2014) çalışmasında, öğrencilerin algıladıkları demokratik tutum puanının, gelir durumu değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterdiği saptanmıştır.

Yapmış olduğumuz araştırma sonucunda, psikolojik özerklik alt boyutunun, gelir durumu iyi olan ebeveynlerde daha fazla algılandığı görülmüştür. Bu bulgu ışığında, ebeveynlerin gelir durumları ile ilgili sıkıntılar yaşamamaları, gelecek hakkındaki endişelerinin daha az olması, daha konforlu bir hayata sahip olmaları, çocuklarına karşı daha şefkatli davranmalarına, ilgili olmalarına ve onların gereksinimleri ile ilgilenen tutumlar sergilemelerine zemin oluşturduğu düşünülmektedir.

Düzgün (1995)’ün yapmış olduğu araştırma bulguları incelendiğinde, ailenin gelir seviyesinin, ebeveyn tutumlarına ekti ettiği görülmüştür. Ebeveynleri üst ve orta gelire sahip olan çocukların, ebeveyni alt gelir seviyesine sahip olan çocuklara göre algıladıkları demokratik tutumun daha fazla olduğu sonucuna ulaşılmıştır (Akt. Alpoğuz, 2014). Bu çalışma sonucu, bulgularımızı destekler niteliktedir.

Araştırma bulgularımız ile aşağıda yer alan araştırma bulguları arasında benzerlik görülmemektedir.

Gülkaya (2018)’nın yapmış olduğu çalışmada, araştırmanın, annenin psikolojik kontrol alt tutumunun ve davranışsal denetleme alt tutumunun sosyoekonomik düzeye göre farklılık göstermediği sonucuna ulaşılmıştır.

Şanal (2008), farklı sosyoekonomik düzeyde bulunan ergenlerin anne baba tutumları arasındaki farklılaşma olup olmadığını incelemiştir. Çalışma Ankara ilinde lise 1 ve lise 2. Sınıf öğrencileri ile yürütülmüştür. Araştırma sonucunda algılanan anne baba tutumları ile farklı sosyoekonomik düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık olmadığı görülmüştür (Akt. Gülkaya, 2018).

Uzunel (2016) yapmış olduğu çalışmada, ergenlik dönemindeki bireylerin algıladıkları ebeveyn tutumları, gelir durumu değişkenine göre anlamlı bir farklılığın bulunmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

BÖLÜM 6

SONUÇ ve ÖNERİLER

Araştırmada, 10-18 yaş grubu çocukların anne babalarının ebeveyn tutumlarına ilişkin görüşleri incelenmiştir. Araştırma bulguları ışığında elde edilen sonuç ve öneriler aşağıda yer almaktadır.

SONUÇLAR;

1. Araştırmanın sonucunda kabul/ilgi alt ölçeği puanları, psikolojik özerklik puanları ve toplam puanlarıyaş değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermediği saptanmıştır.

2. Araştırmanın sonucunda kabul/ilgi alt ölçeği puanları ve toplam puanların cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermediği saptanmıştır. Sadece **psikolojik özerklik alt boyutu puanlarının** cinsiyet değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık gösterdiği saptanmıştır. Psikolojik özerklik alt boyutunda, kız öğrencilerinin algıladığı psikolojik özerkliğin erkek öğrencilere göre daha fazla olduğunu sonucuna ulaşılmıştır (ort=24,2).

3. Araştırmanın sonucunda kabul/ilgi alt ölçeği puanları, psikolojik özerklik puanları ve toplam puanların kardeş sayısı değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermediği saptanmıştır.

4. Araştırmanın sonucunda kabul/ilgi alt ölçeği puanları, psikolojik özerklik puanları ve toplam puanların babanın eğitim durumu değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermediği saptanmıştır.

5. Araştırmanın sonucunda kabul/ilgi alt ölçeği puanları, psikolojik özerklik puanları ve toplam puanların annenin eğitim durumu değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermediği saptanmıştır.

6. Araştırmanın sonucunda kabul/ilgi alt ölçeği puanları ve toplam puanların gelir durumu değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermediği saptanmıştır. Sadece **psikolojik özerklik alt boyutu puanlarının** gelir durumu değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık gösterdiği saptanmıştır. Psikolojik özerklik tutumunun, gelir durumu iyi olan ebeveynlerde daha fazla olduğu saptanmıştır (ort=25,0)

ÖNERİLER;

1. Birey, taklit ederek öğrenmeye başlamaktadır. Anne babaların, her zaman çocuklarına rol model olduklarını unutmamaları gerekmektedir. Bu sebeple ebeveynlerin demokratik tutumu sergilemesi, çocuğun kişilik gelişimi açısından önem taşımaktadır.

2. Yapılacak yeni çalışmalarda, algılanan anne baba tutumlarının farklı değişkenler (örneğin anne ve babanın mesleği) açısından da incelenmesi literatüre katkı sağlayabilir.

3. Araştırmanın evreni ve örneklemini genişletilerek, farklı ilçelerde yer alan okullarda benzer bir çalışma yürütülebilir.

4. Çeşitli kurum ve kuruluşlarda, anne babalara yönelik ebeveyn tutumları ve önemi ile ilgili seminerler düzenlenebilir.

5. Araştırmada algılanan anne baba tutumlarını saptamak amacıyla çocuklara ölçek uygulanmıştır. Anne babaların çocuklara karşı tutumlarını saptamak amacıyla onlara da ölçek uygulanabilir. Uygulanan iki ölçeğin sonuçları karşılaştırılabilir.

KAYNAKÇA

- AKÇINAR, B, KAĞITÇIBAŞI, Ç, BAYDAR, N. (2018). Erken Ergenlikte Ahlak Gelişimi: Bir Müdahale Araştırması. *Eğitimde Kuram ve Uygulama*, 14 (2), 153-169.
- AKTAŞ, S. (2011). *9. Sınıfta Anne-Baba Tutumları ve Benlik Saygısı Arasındaki İlişkinin Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Konya: Selçuk Üniversitesi.
- AKTUĞ, T. (2006). *Ergenlerde Akran Baskısı ve Benlik Saygısının İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Mersin Üniversitesi, Mersin.
- ALABAY, M. B. (2019). *Günümüzde Ergenlik Dönemi Gençlerin Tercih Ettiği Kitapların Cinsiyet Rollerini*. Yüksek Lisans Tezi, Konya: Necmettin Erbakan Üniversitesi.
- ARSLAN TOKER, G., SÖZER ÇAPAN, A. (2018). Anne Baba Tutumlarından Kaynaklanan, İhmal ve Duygusal İstismara Maruz Kalmış Çocukların En Çok Kullandığı Savunma Mekanizmaları Üzerine Bir Literatür Taraması, . *OPUS Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi*, 9 (16), 1794-1816.
- ARSLAN, G., BALKIS, M. (2014). Ergenlikte Görülen Problem Davranışlar ve Aile Sorunları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. *SDU International Journal of Educational Studies*, 1 (1), 11-23.
- AVCI, M. (2010). Ergenlikte Toplumsal Uyum Sorunları. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 7 (1), 39-63.
- AYDOĞDU, F. DİLEKMEN, M. (2016). Ebeveyn Tutumlarının Çeşitli Değişkenler Açısından Değerlendirilmesi. *Bayburt Eğitim Fakültesi Dergisi*, 11 (2).
- BAKIRTAŞ, T. (2019). *Ergenlik Döneminde Bilişsel Faktörlerin Karar Verme Sürecine Etkisinin Din Psikolojisi Yönünden İncelenmesi (Adapazarı Örneğinde)*. Yüksek Lisans Tezi, Sakarya: Sakarya Üniversitesi.
- BAYRAMLAR, K, KUMBAS, H, ÇAM, O, KESKİN, G, FORM, Q. (2009). Bir Grup Ergenin Aile İşlevlerinin Değerlendirilmesi. *Ankara Sağlık Hizmetleri Dergisi*, 8 (1), 29-39.
- BEE, H., BOYD, D. (2009). *Çocuk Gelişim Psikolojisi*. İstanbul: Kaknüs Yayınları.
- BELLİ, M. (2018). *Ergenlerde Algılanan Ebeveyn Tutumu, Akıllı Telefon Kullanımı ve Sosyal Kaygı Arasındaki İlişkinin İncelenmesi* . Yüksek Lisans Tezi, Kütahya: Kütahya Sağlık Bilimleri Üniversitesi.
- BİLECİK, S. (2017). Anne Baba Tutumlarının Bireylerin Din Algısına Etkisi. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 15 (33), 7-38.
- BİNİCİ TEKİN, Z. (2016). *Ebeveyn Tutum Biçimlerinin 11-18 Yaş Aralığındaki Ergenlerin Depresyon, Kaygı ve Kendilik Algıları Üzerine Etkileri*. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul: Üsküdar Üniversitesi.

- BÜYÜKGEBİZ, A. (2006). *Köprüden Geçerken: Ergenlik Dönemi ve Sorunları*. İstanbul: Optimist Yayınları.
- CİHANGİR ÇANKAYA, Z, MEYDAN, B. (2018). Ergenlik Döneminde Mutluluk ve Umud. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 17 (65), 207-222.
- ÇAĞDAŞ, A., SEÇER, Z. (2004). *Anne-Baba Eğitimi*. Konya: Eğitim Kitapevi.
- ÇAKMAK, S., GEDİKLİ, H., DEMİRKOL, M., TAMAM, L. (2018). Ergenlerde Ebeveyn Ayrılığın Dürtüsellik Üzerine Etkisi. *Klinik Psikiyatri Dergisi*, (21), 137-147.
- ÇELİK, B. A. (2019). *Anne Baba Tutumlarının Ergenlerdeki Mantıkdışı İnançları Üzerine Etkisi*. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul: Üsküdar Üniversitesi.
- ÇELİK., G., TAHİROĞLU, A., AVCI, A. (2008). Ergenlik Döneminde Beynin Yapısal ve Nörokimyasal Değişimi. *Klinik Psikiyatri Dergisi*, (11), 42-47.
- ÇEVİK, U., ÇELİKKALELİ, Y. (2010). Ergenlerin Arkadaş Bağlılığı ve internet Bağımlılığının Cinsiyet Ebeveyn Tutumu ve Anne Baba Eğitim Düzeylerine Göre incelenmesi. *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 19 (3), 225-240.
- ÇİVİTÇİ, A. (2014). İlk Ergenlikte Öğrenci Yaşam Doyumu: Okul Psikolojik Danışma ve Rehberlik Hizmetleri Açısından Bir Değerlendirme. *Milli Eğitim Dergisi*, 44 (202), 5-18.
- DEMİR, İ., BAZ, D., ATARBAY, S. (2017). Annelerin Ergeni İzleme Stratejileri: Mahremiyet ve Kişisel Alan Bağlamında Fenomenolojik Bir Çalışma. *Eğitimde Nitel Araştırmalar Dergisi*, 5 (3), 67-89.
- DEMİR, M., KARABACAK, A. (2017). Ergenlerin Duygusal Özerkliklerinin Çeşitli Değişkenlere Göre İncelenmesi. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 21 (2), 427-442.
- DEMİREL, A. (2019). *Lise Son Sınıf Öğrencilerinin Duyarlı Sevgi Düzeyleri, Olumlu Sosyal Davranış Eğilimleri ile Algılanan Anne-Baba Tutumları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Ankara: Gazi Üniversitesi.
- DENİZ, M., BAKIOĞLU, F. (2017). An Investigation of Secrecy in Adolescents in Terms of Emotional Autonomy, Moral Maturity, Loneliness, Shyness and Social Support. *Bartın University Journal of Faculty of Education*, 6 (3), 1118-1133.
- DİLCİ, T. (2014). *Gelişim Psikolojisi*. İstanbul: İdeal Kültür Yayıncılık.
- DİNÇER, B. (2008). *Alt ve Üst Sosyoekonomik Düzeyde Lise İkinci Sınıfa Devam Eden Ergenlerin Anne Baba Tutumlarını Algulamaları ile Arkadaşlık İlişkilerinin İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Ankara: Ankara Üniversitesi.
- DOĞAN, Y. (2007). İlköğretim Çağındaki 10-14 Yaş Grubu Öğrencilerinin Gelişim Özellikleri. *Uludağ Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 8 (13), 155-187.

- DOKUYAN, M. (2016). 12. Sınıf Öğrencilerinde Algılanan Anne-Baba Tutumları ile Benlik Saygısı Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. *Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 2 (2), 1-21.
- DÖNMEZER, İ. (2003). Ergenlik Döneminde Özerkleşme/Bağımsızlaşma. *Sosyoloji Dergisi*, 10.
- EFTEKİN, P. (2015). *Ergenlik Dönemindeki Öğrencilerin İnternet Bağımlılığı ve Anne Baba Tutumları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Kayseri: Erciyes Üniversitesi.
- ERCAN, D. M. (2018). *Geç Ergenlik Döneminde Sosyal Medya Maruziyetinin Beden Algısı ile İlişkisi*. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul: Üsküdar Üniversitesi.
- ERDOĞAN, F. H. (2018). *Ortaokula Devam Eden 11-12 Yaş Grubu Çocukların Çatışma Çözme Davranışları ile Annelerinin Ebeveyn Tutumları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul: Marmara Üniversitesi.
- ERDOĞDU, M. (2013). Ana-Baba Tutumları ve Öğretmen Davranışları ile Öğrencilerin Akademik Başarıları Arasındaki İlişkiler. *Sakarya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 0 (14), 33-46.
- ERGÜN, H. (2008). *14-18 Yaş Arası Ergenler ve Ebeveynlerinde Aleksitimik Özellikler, Ebeveyn Tutumları, Bağlanma ve Bağımlılık*. Yüksek Lisans Tezi, Ankara: Ankara Üniversitesi.
- ERTEM, Ö., YAZICI, Y. (2006). Ergenlik Döneminde Psiko-Sosyal Sorunlar ve Depresyon, . *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi*, 9 (9), 7-12.
- ERTUĞRUL, F. (2019). *Ön Ergenlik Döneminde Karşıt Olma–Karşı Gelme Bozukluğu ile Zorbalık Davranışı ve Anne Baba Tutumları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul: İstanbul Aydın Üniversitesi.
- GEÇTAN, E. (2019). Ergenlikten Yetişkinliğe Geçiş Dönemi Olarak Gençlik. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 14 (1), 91-100.
- GÖKÇE, S., ÖNAL SÖNMEZ, A., YUSUFOĞLU, C., YULAF, Y., ADAK, İ. (2017). Erken Dönem Uyumsuz Şemaların Ergenlik Dönemi Depresif Bozuklukla İlişkisi. *Anadolu Psikiyatri Dergisi*, 18(3), 283-291.
- GÜDÜK, A., AKSOY, A . (2013). Farklı Eğitim Programlarına Devam Eden Lise II. Sınıf Öğrencilerinin Algıladıkları Anne-Baba Davranışları ile Sosyal Becerileri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. *Yalova Sosyal Bilimler Dergisi*, 2 (3).
- GÜLKAYA, M. (2018). *Ergenlerin Algıladıkları ve Mevcut Anne Baba Tutumları Arasındaki İlişki ve Algılanan Anne Baba Tutumlarının Bazı Değişkenlere Göre İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Ankara: Ufuk Üniversitesi.
- GÜMÜŞ, İ. K. (2011). Anne-Baba Tutumu ve Okul Başarısına Etkisi. *Ekev Akademi Dergisi*, 15 (47), 423-441.

- GÜRLER, A. (2017). *Ergenlerde Anne Baba Tutumları ile Benlik Saygısı Arasındaki İlişkinin İncelenmesi: Başakşehir Örneği*. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul: İstanbul Ticaret Üniversitesi.
- GÜRSES, İ., KILAVUZ, M. (2016). Kuşakların Ahlâkî Değerleri Birlikte Öğrenmesi: Kohlberg'in Ahlâkî Gelişim Kuramı Açısından Bir Değerlendirme, Uludağ Üniversitesi . *İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 25 (1), 97-117.
- GÜRSU, O. (2015). Ergenlik Dönemi Dindarlığı ile Ruh Sağlığı Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. *Harran Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 34 (34), 49-75.
- HALAVURT, H., ŞAHİN ZETEROĞLU, E. (2018). Türkiye'de Yaşayan Göçmen Ailelerin ve Göçmen Olmayan Ailelerin Anne Tutumlarının İncelenmesi. *Akademik Bakış Uluslararası Hakemli Sosyal Bilimler Dergisi*, (65), 94-105.
- HARAN, S. (2004). Ergenlerde Gelişimsel Kriz Üzerine Bir Klinik Örnek. *Kriz Dergisi*, 12 (1), 47-53.
- İNANÇ, L., ALTINTAŞ, M., BARIŞ, T. (2017). Relationship Between Parental Attitudes İn Raising Children And Personality Types. *International Journal Of Social Sciences And Education Research*, 3 (5) 1731-1745.
- İSLAMOĞLU, A. N. (2018). *Ergenlik Döneminde Bağlanma Kavramının Anne ve Çocuk Arasındaki İlişkiye Etkilerinin İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul: İstanbul Gelişim Üniversitesi.
- KAPLAN, Y., AK, T. (2018). Ergenlerde Psikolojik Belirtiler ve Problem Davranışlarda Anne-Baba Tutumlarının Rolü. *Türkiye Bütüncül Psikoterapi Dergisi*, 1 (2), 154-171.
- KARAKÖSE, R. (2013). *Ben Büyüdüm Anne: Çocuk Eğitiminde Ergenlik Psikolojisi ve İletişim*. İstanbul: Yediveren Yayınları.
- KARASAR, N. (2019). *Bilimsel Araştırma Yöntemi: Kavramlar İlkeler Teknikler*. Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.
- KAYA, Y. (2017). *Ergenlerin Benlik Algıları, Algıladıkları Ebeveyn Tutumları, Ebeveyne ve Akrana Bağlanma Durumları ve Ebevenyelerinden Beklentileri*. Yüksek Lisans Tezi, Ankara: Hacettepe Üniversitesi.
- KAYAALP, İ. G. (2018). Ergenlerin Anne Baba Tutumları ile Problem Çözme Becerileri Arasındaki İlişkide Benlik Saygısının Aracı Rolü. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, (48), 514-536.
- KEKEÇ, A. N. (2019). *Ergenlik Dönemindeki Bireylerde Saldırganlık Davranışları ve Algılanan Anne Baba Tutumları*. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul: İstanbul Gelişim Üniversitesi.
- KESKİN, G. (2007). *Ergenlerin Ruhsal Durumları ve Ebeveyn Tutumları İle Bağlanma Stilleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*. Doktora, İzmir: Ege Üniversitesi.
- KIMTER, N. (2015). İlgili-Seven Anne-Baba Tutumları ile Din ve Dindarlık Arasındaki İlişki Üzerine. *Dini Araştırmalar*, 18 (46), 9-44.

- KOÇ, F. (2019). *Ergenlerde Anne Baba Tutumları ile Duygusal Özerklik Arasındaki İlişkinin Çeşitli Değişkenlere Göre İncelenmesi (Düzce İli Örneği)*. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul: Marmara Üniversitesi.
- KOÇ, M. (2003). Gelişim ve Din Psikolojisi Açısından Ergenlik Dönemi. *Ekev Akademi Dergisi*, 113-132.
- KOÇ, M. (2004). Gelişim Psikolojisi Açısından Ergenlik Dönemi ve Genel Özellikleri. *Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 1 (17), 231-238.
- KOÇAK, H., KÖSE, Z. (2014). Ergenlerin Bilgisayar Oyunu Oynama Alışkanlıkları ve Sosyalleşme Süreçleri Üzerine Bir Araştırma (Kütahya İli Örneği). *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 21-32.
- KORAP, N. (2013). *Algılanan Anne Baba Tutumlarının Ergenlerin İletişim Becerilerine Etkisi*. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul: Marmara Üniversitesi.
- KURT, İ., GÜÇRAY, S. (2016). Ergenlerle Psikolojik Danışma: Bir Gözden Geçirme . *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 25 (1), 269-282.
- KURUÇAY, Y., GÜRSES, İ. (2018). Ergenlerde Anlamsızlık ile İlgili Problemlere Dinin Etkisi Üzerine Değerlendirmeler. *İnönü Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 9 (1), 87-111.
- KUŞ, U. E. (2018). *Ergenlerde Ebeveyn Tutumları, Bağlanma Stilleri ve İnternet Kullanım Bozukluğu Arasındaki İlişkinin Değerlendirilmesi*. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul: Üsküdar Üniversitesi.
- MEMİŞ, H. (2018). *Manevi Danışmanlık Uygulamalarının Ergenlerin Ergenlik Sorunlarıyla Başa Çıkma Düzeylerine Etkisi*. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul: İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi.
- NAR, E. (2006). *Kimse Beni Anlamıyor! Gençlik ve Ergen Psikolojisi Adına Merak Edilen Her Şey*. İstanbul: Babıali Kültür Yayıncılığı.
- ÖZDEMİR, M., DİLEKMEN, M. (2017). Eğitim Fakültesi Öğrencilerinin Duygusal Zekalarının Anne-Baba Tutumu Akademik Başarı ve Cinsiyet Değişkenleri Açısından İncelenmesi. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 21 (4), 1655-1671.
- ÖZTÜRK, N., KUTLU, M., ATLI, A. (2011). Anne Baba Tutumlarının Ergenlerin Karar Verme Stratejileri Üzerindeki Etkisi. *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 12 (2), 45-64.
- ÖZYÜREK, A. (2017). Yetiştirmeye İlişkin Anne-Baba Görüşleri Ölçeği ve Anne-Baba Tutum Ölçeği Geliştirme Çalışması. *Uluslararası Erken Çocukluk Eğitimi Çalışmaları Dergisi*, 2 (1), 26-38.
- ÖZYÜREK, A. (2018). Anne-Baba Çocuk Yetiştirme Tutumları ve Üç Farklı Ölçek Geliştirme Çalışması. *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 22 (2), 659-676.

- ÖZYÜREK, A., ÖZKAN, İ. (2015). A Study on the Relationship between Adolescents' Perception of the Parental Attitudes and Their Social Competence Level. *International Journal of Sport Culture and Science*, 3 (3), 73-88.
- ÖZYÜREK, A., TEZEL ŞAHİN F. (2005). 5-6 Yaş Grubu Çocuğa Sahip Anne-Babaların Çocuk Yetiştirme Tutumlarının İncelenmesi. *Gazi Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 25 (2), 19-34.
- SAYGILI, S. (2010). *Ergenlik Sorunları: Anne Babalar Gençlere Nasıl Davranmalı?* İstanbul: Elit Kültür Yayınları.
- SAYLIK, F., GEZİCİ YALÇIN, M. (2018). Otoriter veya Demokratik Ebeveyn Tutumunun ve Ebeveyne Bağlanma Biçiminin Suçluluk ve Utanç Duygularına Etkisinin Yarı-Deneysel Yöntemle İncelenmesi. *Psikoloji Çalışmaları*, 38 (2), 95-127.
- SERTELİN, Ç. (2019). *Ebeveyn Tutumlarının Sosyo-Kültürel Yapı ve Aile Fonksiyonları İle İlişkisi*. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul: İstanbul Üniversitesi.
- SEZER, A., KOLAÇ, N., EROL, S. (2014). Bir İlköğretim Okulu 4, 5, ve 6. Sınıf Öğrencilerinin Saldırganlık Düzeylerinin Anne Baba Tutumları ve Bazı Değişkenler ile İlişkisi. *Clinical and Experimental Health Sciences*, 3 (4), 184-190.
- SEZER, Y. (2010). Ergenlerin Kendilik Algılarının Anne Baba Tutumları ve Bazı Faktörlerle İlişkisi . *Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 7 (1), 1-19.
- SİM, Ş. (2019). *Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Bilim Dalı* . Yüksek Lisans Tezi, Mersin: Mersin Üniversitesi.
- ŞAHİN, E. (2015). *Ergenlik Dönemindeki Bireylerde Saldırganlık Davranışı ve Algılanan Anne Baba Tutumları Arasındaki İlişkiye Benlik Saygısı Düzeylerinin Etkisi*. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul: Beykent Üniversitesi.
- ŞANLI, D., ÖZTÜRK, C. (2012). Annelerin Çocuk Yetiştirme Tutumlarını Etkileyen Etmenlerin İncelenmesi. *Dokuz Eylül Üniversitesi Buca Eğitim Fakültesi Dergisi*, (32), 31-48.
- ŞENGÜN, M. (2013). Anne-Baba Tutumuna Göre Lise Öğrencilerinin Ahlaki Olgunluk Düzeyleri. *Hitit Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 23 (12), 203-215.
- TAGAY, Ö., ÖNEN, Ö., POLAT, İ. (2018). Ergenlerin Sosyal Kaygı Düzeyleri ile Güvengenlik ve Özsaygıları Arasındaki İlişki. *Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 20 (2), 261-269.
- TAYMAZ, H. (2018). *Ergenlerin Algıladıkları Helikopter Ebeveyn Tutumları ile Yalnızlık Düzeyinin İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Ankara: Gazi Üniversitesi.
- TOZKOPARAN, S. (2014). *Öğrenci Algısına Göre Aileden Alınan Sosyal Destek, Anne-Baba Tutumu ve Akran İlişkileri*. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul: Maltepe Üniversitesi.

- TUNCA, A., DURMUŞ, E. (2018). Üniversite Öğrencilerinin Algıladıkları Anne Baba Tutumu ile Bağışlama Düzeylerinin İlişkisi. *OPUS Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi*, 9 (16), 524-550.
- TUNÇ, Z. (2019). *Ergenlik Döneminde Benlik Saygısı ve Sigara Bağımlılığı Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul: İstanbul Aydın Üniversitesi.
- ULUTAŞ, K. (2018). *Lise Öğrencilerinin Anne Baba Tutum Algıları ile Kaygı Düzeyleri Arasındaki İlişkinin Çeşitli Değişkenlere Göre İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Ankara: Gazi Üniversitesi.
- UMUCU ALPOĞUZ, D. (2014). *Algılanan Ana- Baba Tutumlarının İlköğretim Öğrencilerinin Okumaya Yönelik Tutumlarına ve Türkçe Dersi Akademik Başarılarına Etkisi*. Yüksek Lisans Tezi, Kırşehir: Ahi Evran Üniversitesi.
- USLU, U. (2018). *Ergenlik Dönemini Aile Yanında Geçiren ve Ailesinden Ayrı Geçiren Gençlerin Öz güven Düzeylerinin Karşılaştırılması*. Yüksek Lisans Tezi, Yalova: Yalova Üniversitesi.
- UYSAL, V. (2016). Gençlerde Empati Eğilimi, Anne-Baba Tutumları ve Dindarlık. *Dokuz Eylül Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 7-40.
- UZUNEL, A. (2016). *Lise Öğrencilerinin Anne-Baba Tutumları ile Mükemmeliyetçi Öz-Sunum Düzeyleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi (Kocaeli İli Örneği)*. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul: Marmara Üniversitesi.
- YAPRAK, Y. (2018). *Geç Ergenlik Dönemindeki Bireylerde Olumsuz Benlik Algısının Sanal Zorbalığa Etkisi*. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul: İstanbul Arel Üniversitesi.
- YAVUZER, H. (2003). *Çocuğu Tanımak ve Anlamak: Anne Babaların En Çok Sorduğu Soru ve Cevaplarıyla*. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- YAVUZER, H. (2017). *Ana-Baba ve Çocuk*. İstanbul : Remzi Kitapevi.
- YEŞİLKILIÇ, B. (2018). Ergenlerin Anne Baba Tutumlarının Kimlik Statüleri Üzerindeki Etkisinin Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi. *Uluslararası Bilim ve Eğitim Dergisi*, 1 (1), 68-77.
- YİĞİT DEMİR, K. (2018). *Ergenlik ve Yetişkinlik Dönemlerinde Bilişsel Duygu Düzenleme, Algılanan Ebeveyn Tutumu ve Algılanan Sosyal Destek ile Psikolojik Belirti Düzeyi İlişkisinin İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Ankara: Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi.
- YILDIRIM, O. S. (2018). Üniversite Öğrencilerinin Algılanan Anne Baba Tutumlarına Göre Kendilerini Değerlendirmelerinin ve Kardeş İlişkilerinin İncelenmesi. *Aile Psikolojik Danışmanlığı Dergisi*, 1 (1), 86-117.
- YILDIZ, C. S. (2019). *5. Ve 6. Sınıf Öğrencilerinin Algıladıkları Anne Baba Tutumları ile Sosyal Beceri ve Saldırganlık Düzeyleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul: İstanbul Üniversitesi.

- YILDIZ, E., ERCİ, B . (2013). Anne Baba Tutumları ile Adölesan Saldırganlığı Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. *Düzce Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Dergisi*, 1 (3), 6-11.
- YILMAZ, A. (2000). Anne-Baba Tutum Ölçeğinin Güvenirlik ve Geçerlik Çalışması. *Çocuk ve Gençlik Ruh Sağlığı Dergisi*, 7(3), 160-172.
- YILMAZ, F. (2018). *Ortaokul 6.7.8. Sınıf Öğrencilerinin Algılanan Ebeveyn Tutumları ile Sosyal Duygusal Öğrenme Becerileri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul: İstanbul Arel Üniversitesi.
- YILMAZ, H. (2018). Türk, Kırgız ve Rus Ebeveynlerin Çocuk Yetiştirme Tutumları: Kùltürler Arası Karşılaştırma. *Manas Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 7 (3).
- YILMAZ, H. (2018). Türkçe Ebeveyn Tutum Ölçeğinin Rusça Konuşan Kùltürler İçin Uyarlanması . *Asya Studies*, 5 (5), 1-10.
- YILMAZ, M., KESİCİ, Ş. (2016). Anne Baba Tutumları ve Kardeş Sırasının Üniversite Öğrencilerinin Öz-Anlayışlarının Gelişimine Etkisi. *OPUS Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi*, 4 (6), 131-157.
- YURTTAŞ, A. (2010). *İlköğretim İkinci Kademe Öğrencilerinin Zorbalık Eğilimleri ile Algıladıkları Anne Baba Tutumları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi (İstanbul ili Kadıköy İlçesi Örneği)*. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul: Yeditepe Üniversitesi.
- ZENGİN, E. (2019). *Ergenlerde Anne Baba Tutumları ile Sınav Kaygısı Arasındaki İlişkinin İncelenmesi: Ortaokul Örneği*. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul: İstanbul Gelişim Üniversitesi.

EKLER

Ek-1 Bilgilendirilmiş Gönüllü Olur Formu Örneği (Bgof)

ÇALIŞMANIN ADI:

10-18 Yaş Grubu Çocukların Anne Babalarının Ebeveyn Tutumlarına İlişkin Görüşlerinin İncelenmesi (İstanbul Üç İlçe Örneği)

Aşağıda bilgileri yer almakta olan bir araştırma çalışmasına katılmanız istenmektedir. Çalışmaya katılıp katılmama kararı tamamen size aittir. Katılmak isteyip istemediğinize karar vermeden önce araştırmanın neden yapıldığını, bilgilerinizin nasıl kullanılacağını, çalışmanın neleri içerdiğini, olası yararları ve risklerini ya da rahatsızlık verebilecek yönlerini anlamanız önemlidir. Lütfen aşağıdaki bilgileri dikkatlice okumak için zaman ayırınız. Eğer çalışmaya katılma kararı verirsiniz, Çalışmaya Katılma Onayı Formu'nu imzalayınız.

Çalışmadan herhangi bir zamanda ayrılmakta özgürsünüz. Çalışmaya katıldığımız için size herhangi bir ödeme yapılmayacak ya da sizden herhangi bir maddi katkı/malzeme katkısı istenmeyecektir.

ÇALIŞMANIN KONUSU VE AMACI :

Çocuğun gelişimini etkileyen en önemli faktörlerden biri de ebeveyn tutumları olduğu bilinmektedir. Ortaokul ve lise grubu çocukların anne babalarının ebeveyn tutumlarına ilişkin görüşlerinin saptanması düşünülmektedir.

Bu çalışmanın amacı, İstanbul ilinde 10-18 yaş grubu çocukların anne babalarının ebeveyn tutumlarına ilişkin görüşlerinin incelenerek tespit edilmesi ve bu konu hakkında bilgi sağlayarak literatüre katkı yapmayı hedeflemektedir.

ÇALIŞMA İŞLEMLERİ:

Çalışmaya katılmayı kabul ettiğinizde, araştırmacı tarafından dağıtılan öncelikle Kişisel Bilgi Formunu ardından Anne Baba Tutum Ölçeğini eksiksiz bir şekilde doldurmanız gerekmektedir.

ÇALIŞMAYA KATILMAMIN OLASI YARARLARI NELERDİR?

Çalışmaya katıldığınız durumda, 10-18 Yaş Grubu Çocukların Anne Babalarının Ebeveyn Tutumlarına İlişkin Görüşlerinin İncelenmesi konusu ile ilgili destek sağlamış olacaksınız ve veri toplamamıza yardımcı olacaksınız.

KİŞİSEL BİLGİLERİM NASIL KULLANILACAK?

Kişisel tüm bilgileriniz, adınız soyadınız başta olmak üzere, şahsınıza ait bilgiler gizli tutulacaktır.

SORU VE PROBLEMLER İÇİN BAŞVURULACAK KİŞİLER :

1. Emine KARAMAN

emine.karaman@st.uskudar.edu.tr

Çalışmaya Katılma Onayı

Yukarıdaki bilgileri ilgili araştırmacı ile ayrıntılı olarak tartıştım ve kendisi bütün sorularımı cevapladı. Bu bilgilendirilmiş olur belgesini okudum ve anladım. Bu araştırmaya katılmayı kabul ediyorum ve bu onay belgesini kendi hür irademle imzalıyorum. Bu onay, ilgili hiçbir kanun ve yönetmeliği geçersiz kılmaz. Araştırmacı,

saklamam için bu belgenin bir kopyasını çalışma sırasında dikkat edeceğim noktaları da içerecek şekilde bana teslim etmiştir.

<i>Gönüllü Adı Soyadı:</i>		<i>Tarih ve İmza:</i>
<i>Telefon:</i>		

<i>Vasi (var ise) Adı Soyadı:</i>		<i>Tarih ve İmza:</i>
<i>Telefon:</i>		

<i>Araştırmacı² Adı Soyadı:</i>		<i>Tarih ve İmza:</i>
<i>Adres ve Telefon:</i>		

1: Gönüllünün bilgilendirilme işlemine başından sonuna dek tanıklık eden kişi

2:Gönüllüyü araştırma hakkında bilgilendiren kişi

Ek-2Kişisel Bilgi Formu

Yaş:

Cinsiyet:

Kardeş sayısı:

Babanın eğitim durumu:

Annenin eğitim durumu:

Ailenin aylık gelir miktarı:

EK-3Anne Baba Tutum Ölçeği

Lütfen aşağıdaki sorulara kendi **anne** ve **babanızı** düşünerek dikkatle okuyunuz. Aşağıdaki durumun anne ve babanızın davranışına ne kadar benzediğini düşünün.

Eğer **TAMAMEN BENZİYORSA** aşağıdaki cümlelerin başındaki kutunun içine **4**;
BİRAZ BENZİYORSA **3**;
BENZEMİYORSA **2**;
HİÇ BENZEMİYORSA **1** yazınız.

☐	1. Herhangi bir sorunum olduğunda, eminim annem ve babam bana yardım ederler.
☐	2. Annem ve babam büyüklerle tartışmamam gerektiğini söylerler.
☐	3. Annem ve babam yaptığım her şeyin en iyisini yapmam için beni zorlarlar.
☐	4. Annem ve babam herhangi bir tartışma sırasında başkalarını kızdırmamak için, susmam gerektiğini söylerler.
☐	5. Annem ve babam bazı konularda “ sen kendin karar ver ” derler.
☐	6. Derslerimden ne zaman düşük not alsam, annem ve babam kızar.
☐	7. Ders çalışırken anlayamadığım bir şey olduğunda, annem ve babam bana yardım ederler.

☐	8.	Annem ve babam kendi görüşlerinin doğru olduğunu bu görüşleri onlarla tartışmamam gerektiğini söylerler.
☐	9.	Annem ve babam benden bir şey yapmamı istediklerinde, niçin bunu yapmam gerektiğini de açıklarlar.
☐	10	Annem ve babamla her tartıştığında bana “ büyüdüğün zaman anlarsın ” derler.
☐	11	Derslerimden düşük not aldığımında, annem ve babam beni daha çok çalışmam için desteklerler.
☐	12	Annem ve babam yapmak istediklerim konusunda kendi kendime karar vermeme izin verirler.
☐	13	Annem ve babam arkadaşlarımı tanırlar.
☐	14	Annem ve babam istemedikleri bir şey yaptığımında, bana karşı soğuk davranırlar ve küserler.
☐	15	Annem ve babam sadece benimle konuşmak için zaman ayırırlar.
☐	16	Derslerimden düşük notlar aldığımında, annem ve babam öyle davranırlar ki suçluluk duyar ve utanırım.
☐	17	Ailemle birlikte hoşça vakit geçiririz.
☐	18	Annemi ve babamı kızdıracak bir şey yaptığımında, onlarla birlikte yapmak istediğim şeyleri yapmama izin vermezler.

Aşağıdaki her ifadenin yanında bulunan kutulardan sadece size uygun olanın içine çarpı(X) işareti koyunuz.

19. Genel olarak annen ve baban okul zamanı hafta içinde gece arkadaşlarıyla bir yere gitmene izin verirler mi?

Evet

Hayır

Eğer cevabınız **Evet** ise, aşağıdaki soruyu cevaplayınız.

Hafta içinde en geç saat kaç kadar gece dışarıda kalmanıza izin verilir (Pazartesi-Cuma arası)?

8:00'den önce	☐
8:00 – 8:59 arası	☐
9:00 – 9:59 arası	☐

10:00 – 10:59 arası	☐
11:00 ya da daha geç	☐
İstediğim saate kadar	☐

20. Genel olarak annen ve baban hafta sonları gece arkadaşlarıyla bir yere gitmene izin verirler mi?

Evet

Hayır

Eğer cevabınız **Evet** ise, aşağıdaki soruyu cevaplayınız.

Haftanın Cuma yada Cumartesi akşamları en geç saat kaç kadar gece dışarıda kalmanıza izin verilir.

8:00'den önce

8:00 – 8:59 arası

9:00 – 9:59 arası

10:00 – 10:59 arası

11:00 ya da daha geç

İstedğim saate kadar

Annen ve baban aşağıdakileri öğrenmek için ne kadar çaba gösterirler?

Hiç çaba göstermez **Çok az çaba gösterir** **Çok çaba gösterir**

- 21 Eğer gece bir yere gittiysen nereye gittiğini,
.
22 Boş zamanlarınızda ne yaptığını,
.
23 Okuldan çıktıktan sonra ne yaptığını,
.

Hiç çaba göstermez	Çok az çaba gösterir	Çok çaba gösterir

Annen ve babanın aşağıdakiler hakkında ne kadar bilgileri vardır?

Bilgileri yoktur **Çok az bilgileri vardır** **Çok bilgileri vardır**

- 24 Eğer gece bir yere gittiysen nereye gittiğin,
.
25 Boş zamanlarınızda ne yaptığın,
.
26 Okuldan çıktıktan sonra nereye gittiğin,
.

Bilgileri yoktur	Çok az bilgileri vardır	Çok bilgileri vardır